

ประวัติศาสตร์เกาะตะรุเตา

ประวัติความเป็นมาของนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา

ในปี พ.ศ. 2479 รัฐบาลมีนโยบายที่จะนำบรรดานักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายไปรวมไว้ที่เดียวกัน เพื่อฝึกอบรมอาชีพการงานจะได้มีวิชาชีพติดตัวไปประกอบอาชีพสุจริตเมื่อพ้นโทษไปแล้ว ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช 2479¹ ขึ้น และเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2480 ได้มอบหมายให้กรมราชทัณฑ์ จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นที่กักกันนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

กรมราชทัณฑ์ เห็นว่าการที่จะกักกันนักโทษผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายจำนวนมากในที่แห่งเดียวกันนั้น จะต้องใช้สถานที่ที่มีทะเลล้อมรอบเป็นกำแพงธรรมชาติ จึงจะสามารถควบคุมดูแลนักโทษเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีมติเลือกเกาะตะรุเตาและหมู่เกาะใกล้เคียงเป็นที่กักกันนักโทษตามนโยบายของรัฐบาล เพราะสถานที่แห่งนี้เหมาะที่จะใช้กักกันนักโทษได้เป็นอย่างดี เนื่องจากตัวเกาะตั้งอยู่ในทะเลลึก ห่างไกลจากผืนแผ่นดินใหญ่ มีสัตว์ร้ายชุกชุม โดยเฉพาะจระเข้ ประกอบกับสภาพอันเลวร้ายของคลื่นลมตามธรรมชาติในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งรุนแรงมาก บ่อมเป็นเสมือนกำแพงป้องกันการหลบหนีได้อย่างดีที่สุด

เมื่อกำหนดให้เกาะตะรุเตาและหมู่เกาะใกล้เคียง เป็นสถานที่กักกันนักโทษแล้ว ในปี พ.ศ. 2480 กรมราชทัณฑ์ จึงได้ส่งคณะสำรวจคณะแรกมายังเกาะตะรุเตา โดยให้หลวงพิชานทัณฑ์ยศเป็นหัวหน้า พร้อมด้วยเจ้าพนักงานกรมราชทัณฑ์ ชั้นผู้คุมโท และผู้คุมตรี ประมาณกว่า 10 คนเป็นผู้ช่วย โดยมีนักโทษเด็ดขาด² ที่มีความประพฤติดีจำนวนหนึ่ง ซึ่งคัดเลือกจากเรือนจำกลางบางขวาง และเรือนจำกลางประจำเขตคลองเปรมเป็นแรงงาน

สำคัญ สำหรับภาระหน้าที่ของคณะสำรวจชุดนี้ คือ สำรวจสถานที่ที่จะตั้งท่าทำการ และ
หักร้างถางพงเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่ที่ คณะสำรวจได้เดินทาง ไปถึงอ่าวตะโละอูดัง
เกาะตะรุเตา เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2480

การบุกเบิกเกาะตะรุเตาของหลวงพิชานทัตทัตย์

หลวงพิชานทัตทัตย์ ได้รับการยกย่องจากกรมราชทัณฑ์ว่า เป็นผู้ชำนาญการในด้าน
การก่อสร้าง การใช้แรงงานและการควบคุมนักโทษ ดังนั้นเมื่อท่านเกษียณอายุราชการแล้ว
กรมราชทัณฑ์จึงจ้างให้ทำงานต่อไป ในตำแหน่งครูช่าง และสั่งให้ท่านเป็นผู้บุกเบิกเกาะ
ตะรุเตา โดยได้รับเงินเดือนในขณะนั้น 80 บาท

หลวงพิชานทัตทัตย์ ได้วางแผนที่ตั้งหน่วยงานต่าง ๆ บนเกาะอย่างรอบคอบ มีการ
ตัดถนนจากอ่าวตะโละอูดัง ไปยังอ่าวตะโละวาว ซึ่งอยู่ทางเหนือขึ้นไป มีระยะทางประมาณ
11 กิโลเมตร จนแล้วเสร็จ ใช้เป็นเส้นทางติดต่อกัน ได้สะดวก และได้เปิดหน่วยย่อยขึ้นที่
อ่าวตะโละวาว ซึ่งตามแผนจะใช้บริเวณอ่าวนี้เป็นที่ตั้งกองอำนวยการของเกาะตะรุเตา
ในอนาคต เพราะมีพื้นที่ราบกว้างขวางกว่าอ่าวตะโละอูดัง ขณะเดียวกันงานก่อสร้างกอง
อำนวยการ สถานที่ควบคุมนักโทษตลอดจนบ้านพักเจ้าพนักงานที่อ่าวตะโละอูดัง ก็รัดหน้าไป
อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2481 หลังจากใช้เวลา
บุกเบิกก่อสร้างนิคมฝักอาชีวะตะรุเตาตามแผนที่วางไว้ เป็นเวลาประมาณ 11 เดือน

เมื่อการเตรียมการขั้นพื้นฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว กรมราชทัณฑ์ก็ส่งนักโทษรุ่นแรก
ไปกักกันที่เกาะตะรุเตา จำนวน 500 คน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2481 และรุ่นที่ 2
อีกจำนวน 500 คน ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2481 นักโทษเหล่านี้เป็นพวกที่ศาลสั่งกักกัน
ตามพระราชบัญญัติกักกันผู้สันดานเป็นผู้ร้าย แต่ความผิดนั้นส่วนใหญ่ไม่ใช่เป็นความผิดในคดี
อุกฉกรรจ์ หากแต่เป็นความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ ลักเล็กขโมยน้อย พวกตัดช่องบ่
เบา ล้วงกระเป๋า หลอกหลวงทรัพย์ โดยที่กระทำผิดเป็นอาชญากรรม

การส่งนักโทษกักกันไปยังเกาะตะรุเตานั้น ในภาวะปกติ นักโทษจะถูกส่งไปขึ้นรถไฟที่สถานีหัวลำโพง โดยมีผู้คุม ทัตตี และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด นักโทษจะถูกควบคุมตัวไปลงที่สถานีควนเนียง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จากนั้นก็ควบคุมตัวขึ้นรถยนต์ไปยังจังหวัดสตูล ระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร เมื่อถึงแล้วนักโทษเข้าไปคุมขังในเรือนจำจังหวัดสตูลก่อน จากนั้นจึงทยอยส่งไปยังเกาะตะรุเตาโดยทางเรือยนต์ของนิคมฯ การนำนักโทษกักกันจากเรือนจำจังหวัดสตูลไปลงเรือ ต้องบรรทุกรถยนต์ไปลงเรือที่ท่าศาลาการ "เกาะนก" จากท่าเรือเกาะนก เรือจะต้องแล่นไปตามลำคลองเพื่อออกไปสู่ทะเลที่ขานตันหยงไป จากนั้นเรือก็จะแล่นตรงไปยังเกาะตะรุเตา สำหรับในภาวะสงคราม การขนส่งระหว่างกรุงเทพฯกับจังหวัดสตูลไม่สะดวก เพราะต้องขนถ่ายวัสดุสิ่งของหลายทอด จึงมาใช้ในการขนส่งทางท่าเรือกันตัง จังหวัดตรังแทน เนื่องจากรถไฟเดินถึงท่าเรือกันตัง ขนถ่ายทอดเดียวก็ลงเรือออกไปเกาะตะรุเตาได้เลย

สำหรับปฏิกิริยาของนักโทษกักกันที่ถูกส่งไปยังเกาะตะรุเตานั้น ส่วนหนึ่งเชื่อตามที่กรมราชทัณฑ์โฆษณาชวนเชื่อ ว่าสภาพความเป็นอยู่บนเกาะตะรุเตาจะดีกว่าการติดคุกในเรือนจำที่ประสบอยู่ ส่วนอีกพวกหนึ่งเชื่อว่า สภาพความเป็นอยู่บนเกาะตะรุเตาจะเลวร้ายกว่าเดิมแน่ เพราะได้รับทราบถึงความโหดร้ายของธรรมชาติตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บโดยเฉพาะไข้มาเลเรีย ซึ่งระบาดอยู่เป็นประจำบนเกาะแห่งนี้ นอกจากนี้ยังได้รับทราบถึงความเข้มงวดในการใช้งาน และการควบคุมที่เด็ดขาดของหลวงพิชานทัตทัตย์ รวมทั้งนักโทษเด็ดขาดซึ่งเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานอีกด้วย

ดังนั้นจึงมีนักโทษกักกันกลุ่มหนึ่งรวมตัวกัน โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า "ดาว 108" มีจุดประสงค์ที่จะกำราบและปราบปราม หลวงพิชานทัตทัตย์ ทัตตี ผู้คุม และนักโทษเด็ดขาดบนเกาะ และหาโอกาสยึดการปกครองบนเกาะ ในที่สุดกลุ่ม "ดาว 108" ได้มีการวางแผนการดังกล่าวอย่างละเอียด แต่บังเอิญความลับรั่วไหลจากการบอกเล่าของนักโทษกักกันกลุ่ม "ดาว 108" ที่ทรยศต่อพรรคพวกของตน ดังนั้นหลวงพิชานทัตทัตย์ จึงได้กำหนดแผนการแก้ไขเหตุร้ายดังกล่าวอย่างรอบคอบ

เมื่อนักโทษกักกันมาถึงเรือนจำจังหวัดสตูล หลวงพิชานทัตทัตย์ จึงได้เริ่มแผน

ทำลายการเกาะกลุ่มของกลุ่ม "ดาว 108" โดยแบ่งแยกพวกเหล่านี้ออกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย เพื่อไม่ให้รวมกันได้ จากนั้นก็ทยอยนำนักโทษลงเรือไปยังเกาะตะรุเตา เมื่อถึงเกาะตะรุเตาแล้ว จึงได้ดำเนินตามแผนขั้นต่อไป ดังนี้

1. ให้ทำงานหนัก เช่น ตัดถนน โคนต้นไม้
2. สลายกลุ่ม โดยการแย่งงานและแยกคน เอาตัวการสำคัญออกจากกลุ่มเพื่อไม่ให้มีโอกาสได้พบกัน
3. แต่งตั้งนักโทษเด็ดขาดเป็น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ช่วยเจ้าพนักงานให้มากขึ้น ให้ช่วยควบคุมโดยใกล้ชิด พร้อมกับมอบอำนาจให้ผู้ช่วยเจ้าพนักงานเหล่านั้นมีอำนาจเด็ดขาดในการลงโทษผู้ฝ่าฝืน
4. ให้ทำงานตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตก
5. ตรวจสอบอาวุธอย่างเข้มงวดกวาดขัน

ด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้กลุ่ม "ดาว 108" ไม่สามารถดำเนินงานได้และต้องสลายตัวไปในที่สุด⁴

จะเห็นได้ว่าการควบคุมนักโทษจำนวนมากบนเกาะตะรุเตา ทั้งนักโทษด้วยกัน ซึ่งมีสันดานเป็นผู้ร้าย และนักโทษการเมือง ซึ่งรัฐบาลส่งมากักกันในภายหลัง เต็มไปด้วยปัญหามากมาย ดังนั้นเพื่อให้มองเห็นสภาพความเป็นอยู่ของนักโทษเหล่านี้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษกักกัน นักโทษการเมือง ตลอดจนเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ควบคุมนักโทษเหล่านี้แยกจากกัน ทั้งนี้โดยกำหนดระยะเวลาในการศึกษา ออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนสงครามเอเซียบูรพา กับ ช่วงระหว่างสงครามและหลังสงครามเอเซียบูรพา

สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษกักกัน

1. ความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษกักกัน ก่อนสงครามเอเชียบูรพา

1.1 สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษกักกัน สมัยนายทอง ไท (กิมถ่อง)

ทวีกาญจน์ เป็นผู้อำนวยการ

หลังจากที่ หลวงพิชานทัตตทัตย์ ได้ก่อสร้างอาคารสถานที่ และองค์ประกอบพื้นฐานตามแบบนิคมฝึกอาชีพเสร็จเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลก็ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา กำหนดให้เกาะตะรุเตาและหมู่เกาะใกล้เคียงเป็นเขตหวงห้ามของกรมราชทัณฑ์ เพื่อใช้กักกันนักโทษ พุทธศักราช 2482⁵ ห้ามมิให้ราษฎรเข้าไปอยู่อาศัย และที่อยู่อาศัยมาก่อนหลายรอบครานั้นก็ให้อพยพโยกย้ายออกไป ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2482 จัดตั้ง "นิคมฝึกอาชีพ" ชั้นที่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล โดยให้ "นิคมฝึกอาชีพ" มีฐานะเป็นกองขึ้นกับกรมราชทัณฑ์⁶ และกำหนดให้ "นิคมฝึกอาชีพตะรุเตา" แบ่งส่วนราชการเป็นแผนกต่าง ๆ 3 แผนก ดังนี้

1) แผนกผู้อำนวยการ แบ่งเป็น 3 หมวด

- ก. หมวดสารบรรณ เก็บรักษาและโต้ตอบหนังสือราชการ
- ข. หมวดทะเบียน จัดทำบัญชีรายชื่อ หลักฐานนักโทษ
- ค. หมวดคลัง ทำหน้าที่รับจ่ายเงินเดือน

2) แผนกผลประโยชน์ แบ่งเป็น 3 หมวด

ก. หมวดบัญชีผลประโยชน์ ทำหน้าที่เก็บรักษาบัญชี หลักฐานเกี่ยวกับผลประโยชน์ รายได้ของนิคมฯ

ข. หมวดหาผลประโยชน์ จัดหารายได้ การจำหน่ายผลผลิตต่าง ๆ

ค. หมวดจัดซื้อ จัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาหารเลี้ยงนักโทษ

3) แผนกควบคุม แบ่งเป็น 3 หมวด

- ก. หมวดควบคุม ดูแลความสงบเรียบร้อย
- ข. หมวดแรงงาน จัดสรร และแบ่งงานให้คนไทย
- ค. หมวดเลี้ยง รับผิดชอบการเลี้ยงอาหารคนไทย

นอกจากนี้กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการ มีฐานะเทียบเท่าหัวหน้ากอง เป็นผู้บริหารงาน เรียกว่า "ผู้อำนวยกาาร" พร้อมทั้งกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพศิติโท พศิตติตรี ผู้คุมเอก ผู้คุมโท ผู้คุมตรี (ต่อมาตำแหน่ง "พศิติ" เปลี่ยนชื่อเป็น "เจ้าพนักงานนิคมฝักอาชีฟ" ส่วนผู้คุมเปลี่ยนชื่อเป็น "ผู้อบรม") และให้มีเจ้าพนักงานที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะ เช่น นายแพทย์ ครูฝึกกรรม ครูช่าง นายท้ายเรือ ช่างเครื่อง และอื่น ๆ อีกตามความเหมาะสม

หลังจากประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2482 แล้ว กรมราชทัณฑ์ ก็ได้แต่งตั้งให้ นายทอง โท ทวีภาณุจน์ เป็นผู้อำนวยกาารนิคมอาคนแรก ในขณะที่เดียวกันกับบรรจุข้าราชการเป็นหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา รวมทั้งผู้ชำนาญการ เช่น แพทย์ ครูช่าง ครูฝึกกรรม เท่าที่จำเป็นสำหรับระยะแรกในการดำเนินงานในรูปแบบของ "นิคมฝักอาชีฟ"

ส่วนนักโทษเด็ดขาดที่ถูกส่งมาบุกเบิกเกาะตะรุเตา พร้อมกับหลวงพิธานทัตถ์หัยนัณ พวกที่ยังไม่พ้นกำหนดโทษก็ให้คุมขังที่เกาะนั้น หลายคนมีความประพฤติดีก็ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยกาารนิคมฯ ให้เป็น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" มีหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษกักกันทำงาน บางคนก็ได้ทำงานเป็น "เสมียน" บนสำนักงาน บางคนได้เป็น "ผู้ช่วยพยาบาล" ส่วนนักโทษเด็ดขาดที่พ้นโทษไปแล้ว ก็สมัครเป็นผู้คุมประเภทลูกจ้างอยู่บนเกาะนั้นต่อไป

นายทอง โท ทวีภาณุจน์ ก่อนที่จะมาเป็นผู้อำนวยกาารนิคมฝักอาชีฟ ตะรุเตานั้นรับราชการอยู่ที่เรือนจำภาคซารโต จังหวัดยะลา เข้ามารับหน้าที่เป็นผู้อำนวยกาารนิคมฯ ในระยะเวลาอันสั้นไม่ถึง 1 ปี (นายทอง โท ทวีภาณุจน์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวย

การนิคมฯ ประมาณกลางปี พ.ศ. 2482 พอใกล้ถึงปลายปี พ.ศ. 2482 ก็กลับไปทำงาน
อยู่ที่เรือนจำภาคซาร์โตตามเดิม) ดังนั้นจึงเป็นการดำรงตำแหน่งเพียงชั่วคราวเพื่อเปิด
โอกาสให้กรมราชทัณฑ์แสวงหาผู้มีฝีมือ และเต็มใจที่มาเป็นผู้อำนวยการที่เกาะตะรุเตาต่อไป
แม้ว่าจะมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งสั้นมาก แต่ท่านก็พยายามทำงานอย่างเต็มที่โดยแต่ง

ตั้งหลวงพิธานทัณฑ์ เป็นรองผู้อำนวยการ รับผิดชอบด้านการควบคุมและการใช้แรงงาน

สำหรับกิจกรรมในแต่ละวันของนักโทษกักกัน^๑ เท่าที่พอจะรวบรวมได้

มีดังนี้

6.00 น.	ทุกคนเข้าแถวตรวจนับหน้า เรือนนอน
7.00-8.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
8.00 น.	เข้าแถวหน้า เรือนนอนเพื่อซักขงชาติชั้นสู้อยอดเสาและ
รับการจ่ายงานจาก "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" ซึ่งมีผู้คุม
มาควบคุมอีกชั้นหนึ่ง หลังจากนั้นเจ้าพนักงานก็จะ
ควบคุมนักโทษกักกัน ไปทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
โดยแบ่งเป็นกอง กระจายกันไปตามส่วนต่าง ๆ ของ
เกาะ
15.00 น.	เลิกงาน อาบน้ำ พักผ่อน
16.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
17.00 น.	เข้าแถวตรวจนับ
18.00 น.	ซักขงชาติลง และทุกคนเข้าเรือนนอน ^๑

กิจกรรมของนักโทษกักกันตามที่กล่าวมานี้ เป็นกิจกรรมโดยทั่ว ๆ ไป

แต่สำหรับกิจกรรมของนักโทษกักกัน ในระยะแรกนั้นจะต้องทำงานอย่างหนัก เพื่อเร่งปลูกสร้างอาคารถาวรต่าง ๆ ในบริเวณอำเภอตะโละวาว เพื่อเตรียมรับนักโทษที่จะทยอยมาเรื่อย ๆ และจะต้องย้ายกองอำนาจการไปอยู่ที่นั่นด้วย

หลังจากที่ทางกรมราชทัณฑ์ ได้ส่งนักโทษกักกันชายมายังนิคมฝักอาชีพ ตะรุเตา 2 รุ่นแล้ว จากนั้นไม่นาน กรมราชทัณฑ์ก็ส่งนักโทษกักกันหญิงจำนวน 20 คนมาสมทบ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่กระทำความผิดเป็นอาชญากรรมทั้งสิ้น การส่งนักโทษกักกันหญิงมานั้น มีจุดประสงค์เพื่อส่งมาคัดค้านคดี โดยเฉพาะ นักโทษเหล่านี้ไม่ต้องทำงานหนัก ส่วนใหญ่จะมี

หน้าที่ทำความสะอาดภายในบริเวณเรือนขัง และบนเรือนนอน นาน ๆ ครั้งจึงจะใช้ให้ขุดดินทางหน้าบ้าง สำหรับนักโทษกักกันชายถูกสั่งให้ทำงานอย่างหนัก ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตก จะหยุดพักเฉพาะเวลารับประทานอาหารเท่านั้น บางครั้งก็อาจจะต้องทำงานถึงกลางคืน โดยจุดได้ทำกัน เพราะเป็น "งานเหมา" มีกำหนดเวลา ีใครทำไม่เสร็จเล็กไม่ได้ งานที่นั่นเป็นงานที่ใช้แรงงานจริง ๆ ไม่ใช่ฝักอาชีพ ตามจุดมุ่งหมายของการตั้งนิคมฝักอาชีพของกรมราชทัณฑ์

หลวงพิชานทัณฑ์ทัณฑ์ ซึ่งรับผิดชอบดูแลงานในส่วนนี้ มีวิธีการใช้นักโทษกักกันให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้แบ่งกองงานเป็นพวก ๆ ทำงานตามลำดับก่อนหลังและทำอย่างรวดเร็ว เช่น กองแรก ให้โค่นต้นไม้ เมื่อกองนี้โค่นเสร็จตอนหนึ่ง ๆ ก็เคลื่อนย้ายคืบหน้าไปโค่นตอนต่อ ๆ ไป กองงานถัดมาก็ชักลากไม้ที่โค่นแล้วนำไปส่งยังกองแปรรูปไม้ ส่วนอีกกองงานหนึ่งก็เคลื่อนที่มาทำการเผาป่าตอนที่ต้นไม้ถูกโค่น โดยทยอยตามหลังกองโค่นไม้ไปเรื่อย ๆ กองงานถัดมาก็เป็นกองงานปรับพื้นดินร่องขุดหลุมเพื่อปลูกพืชผล กองสุดท้ายจะเป็นกองปลูกพืชผล การทำงานลักษณะนี้ทำให้พื้นที่ที่เป็นป่ากลายเป็นไร่พืชผลต่าง ๆ ไปได้อย่างรวดเร็ว เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ก็มีกองเก็บเกี่ยวพืชผลโดยเฉพาะอีกด้วย การที่หลวงพิชานทัณฑ์ทัณฑ์ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีผู้ช่วยที่สำคัญ คือ

นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" (เป็นตำแหน่งสูงสุดของนักโทษในคุก) พวกนี้จะเป็นที่เกรงกลัวของนักโทษด้วยกันเป็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นคนเด็ดขาดเหี้ยมเกรี้ยม ติดคุกฐานประทุษร้ายต่อชีวิต ปล้น และฆ่าคนตาย ดังนั้นการใช้นักโทษเด็ดขาดควบคุมนักโทษด้วยกัน จึงทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" จะมีสิทธิพิเศษหลายอย่าง คือ ได้รับสิทธิให้ปลูกกระท่อมอยู่ได้โดยลำพัง ได้รับประทานอาหารปรุงพิเศษของโรงครัวหรือมีสิทธิเบิกอาหารคิบบิปรุ่งเองได้ เครื่องนุ่งห่มก็ได้รับเป็นพิเศษต่างจากพวกนักโทษด้วยกัน การที่นักโทษเด็ดขาดที่เป็น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" ได้รับสิทธิพิเศษและได้รับความยำเกรงจากนักโทษด้วยกันอย่างมาก ทำให้พวกนี้ทำตัวเป็นนักร้องผู้ยิ่งใหญ่ในนิคมฯ ไม่เกรงกลัวเจ้าพนักงานชั้นผู้น้อย และอาศัยตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ใส่ตนจากพวกนักโทษด้วยกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงและวางแผน เพื่อเพิ่มผลผลิตสำหรับเลี้ยงนักโทษและหารายได้มาสู่นิคมฯ นายทองโท ทวีกาญจน์ ได้อนุญาตให้หลวงพิชานทัต ททัย ดำเนินการหลายโครงการ เช่น โครงการเปิดแหล่งกสิกรรม โครงการทำประมง เป็นต้น นำเสียดายหลังจากที่หลวงพิชานทัตททัยย้ายไปแล้ว โครงการเหล่านั้นไม่ได้รับการสานต่ออย่างดีเท่าที่ควรจากผู้อำนวยการนิคมฯคนต่อมา ทำให้โครงการต้องล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

1.2 สภาพความเป็นอยู่ และชีวิตของนักโทษด้วยกัน สมัยขุนอภิพัฒนสรุฑทัต เป็นผู้อำนวยการ

ขุนอภิพัฒนสรุฑทัต (เนื่อง มาสะวิสุทธิ์) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการนิคมฝักอาชีพตะรุเตา ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2482 - พ.ศ. 2489 เป็นระยะเวลาจนถึง 7 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าวนิคมฝักอาชีพตะรุเตาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ทั้งจำนวนนักโทษด้วยกัน เจ้าพนักงาน ตำรวจ ตลอดจนถึงการปรับปรุงการบริหารภายในนิคมฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับจำนวนนักโทษกักกันนั้น ได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จาก 1,000 คน ใน พ.ศ. 2481 เป็นประมาณ 3,000 คน ใน พ.ศ. 2484¹⁰ ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่มีนักโทษจำนวนสูงสุดของนิคมฯ เพราะหลังจากนั้นจำนวนนักโทษกักกันจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากล้มตายลงเป็นจำนวนมาก บางส่วนพ้นโทษกักกัน และเมื่อเกิดสงครามเอเชียบูรพาในปลายปี พ.ศ. 2484 ทางราชการก็ไม่ส่งนักโทษเพิ่มเติมอีก ปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2488 มีนักโทษอยู่ในนิคมฯ ประมาณ 1,200 คนเท่านั้น¹¹

นักโทษจำนวนมากมายเหล่านี้ได้สร้างปัญหาให้กับนิคมฯ เป็นอย่างมาก ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร การรักษาพยาบาล และอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวถึงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนี้

1.2.1 ที่พักอาศัย

จำนวนนักโทษกักกัน ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประมาณ 3,000 คน ใน พ.ศ. 2484 ได้ทำให้เกิดปัญหาด้านที่พักอาศัยมากพอสมควร ทางนิคมฯ ได้แก้ปัญหา โดยการกระจายนักโทษไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ หลายแห่งแต่ไม่ห่างกันมากนัก หน่วยที่ใหญ่ที่สุด คือ หน่วยตะโละวาว ซึ่งเป็นที่ตั้งของกองอำนวยการ มีนักโทษอยู่มากที่สุด ประมาณ 2,000 คน หน่วยที่รองลงมา คือ หน่วยตะโละอูดัง ซึ่งเดิมเป็นหน่วยใหญ่และเป็นที่ตั้งของกองอำนวยการ แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่กว้างขวางเพียงพอที่จะขยายงานออกไปได้ จึงต้องย้ายกองอำนวยการไปอยู่ที่อ่าวตะโละวาว ใน พ.ศ. 2484 หน่วยนี้มีนักโทษกักกันอยู่ประมาณ 600 คน หน่วยที่ 3 คือ หน่วยคลองกระหมาดตั้งอยู่ที่อ่าวเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง อยู่ไปทางเหนืออ่าวตะโละวาวเล็กน้อย เป็นอ่าวที่มีลำธารสายใหญ่ไหลลงสู่ทะเล หน่วยนี้มีนักโทษกักกันประจำอยู่ประมาณ 200 คน หน่วยที่ 4 คือ หน่วย ก.ม.7 ตั้งอยู่ที่หลักกิโลเมตรที่ 7 มีนักโทษกักกันอยู่ประมาณ 100 คน นอกนั้นก็ยังมีหน่วยงานเล็ก ๆ มีผู้คุมและนักโทษประจำอยู่ไม่เกิน 50 คน ได้แก่ หน่วยรักษาอ่าวพันเตชูรัต หน่วยรักษาอ่าวตาโละโต๊ะโป๊ะซึ่งเดิมเป็นหน่วยทำนา แต่ทำไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงต้องยุบเลิกไป และหน่วยพันเตมะละกา¹²

สำหรับที่พักอาศัยของนักโทษกักกันในแต่ละหน่วยนั้น ทางนิคมจะเป็นผู้จัดสร้างให้โดยใช้แรงงานนักโทษกักกัน นั่นเอง หน่วยที่ค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องที่พักอาศัย คือ หน่วยตะโละวาวและหน่วยตะโละอูดัง ซึ่งมีนักโทษกักกันจำนวนมาก ทั้งสองหน่วยนี้ มีสิ่งก่อสร้างเพื่อใช้เป็นที่พักอาศัย และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่จำเป็นเหมือนกัน เช่น เรือนพยาบาล เรือนพัสดุ เป็นต้น เพียงแต่สิ่งก่อสร้างของหน่วยตะโละวาวจะมีขนาดใหญ่และจำนวนมากกว่าเท่านั้น อย่างไรก็ตามหน่วยตะโละวาวจะมีปัญหาเรื่องที่พักอาศัยมากกว่าหน่วยตะโละอูดัง ดังนั้นจะกล่าวถึงเฉพาะหน่วยตะโละวาวเพียงแห่งเดียวซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสภาพที่พักอาศัยของนักโทษกักกันได้พอสมควร สำหรับที่พักอาศัยของนักโทษกักกันที่หน่วยตะโละวาวนั้น ทางนิคมฯ ได้ปลูกสร้างเรือนนอนขนาดใหญ่ขึ้น 8 หลัง แต่ละหลังนักโทษได้ไม่น้อยกว่า 120 คน¹³ นักโทษกักกันที่นอนในเรือนนอนส่วนใหญ่จะเป็นนักโทษชั้นเลว ชั้นกลางหรือนักโทษที่มีความประพฤติไม่ดี ซึ่งทางนิคมฯ จะต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

ส่วนนักโทษชั้นดี ดีมาก หรือชั้นเยี่ยม ซึ่งส่วนใหญ่ทางนิคมฯ จะแต่งตั้งให้ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน จะได้รับสิทธิให้สร้างกระท่อมอยู่ได้ในบริเวณหน่วยตะโละวาว สำหรับนักโทษกักกันที่มีความประพฤติดีและทำหน้าที่รับใช้เจ้าพนักงานตามบ้านพักนั้น ส่วนใหญ่จะนอนที่บ้านพัก เจ้าพนักงานหรือบางคนจะสร้างกระท่อมอยู่ใกล้ ๆ บ้านพักเจ้าพนักงานนั่นเอง ซึ่งนักโทษกลุ่มนี้มีไม่ต่ำกว่า 300 คน ส่วนนักโทษกักกันที่ทำงานตามสำนักงานต่าง ๆ ในนิคมฯ ก็จะนอนที่สำนักงานนั้นเช่นกัน

การที่ทางนิคมฯ ปล่อยให้ นักโทษกักกันชั้นดี หรือที่มีความประพฤติดีอยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ นั้น เพราะทางนิคมฯ ไม่มีกำแพงขังนักโทษเหมือนกับเรือนจำทั่ว ๆ ไป นิคมฝึกออาชีพตะเรเตาใช้ทะเลรอบเกาะเป็นกำแพงธรรมชาติ ซึ่งเจ้าพนักงานมีความมั่นใจว่า นักโทษกักกันจะหลบหนีไปได้ยากมาก

1.2.2 อาหาร

การที่มีนักโทษกักกันจำนวนมาก มาอยู่ที่นิคมฝึกออาชีพเกาะ

ตระกูล ได้สร้างปัญหาในเรื่องอาหาร และที่รับประทานอาหารมากพอสมควร ถึงแม้ว่าจะได้กระจายนักโทษไปอยู่ตามหน่วยต่าง ๆ แล้วก็ตาม โดยเฉพาะหน่วยตะโละวาวซึ่งเป็นที่ตั้งกองอำนวยการ มีนักโทษประมาณ 2,000 คนในปี พ.ศ. 2484 จึงต้องหาทางแก้ปัญหในเรื่องอาหาร และที่รับประทานอาหารของนักโทษให้ล่วงไปได้

สำหรับอาหารของนักโทษก็มักจะมีโรงครัวทำอาหารเลี้ยงนักโทษซึ่งมีเฉพาะหน่วยตะโละวาวและตะโละอั้งเท่านั้น การประกอบอาหารจะมีเจ้าหน้าที่และนักโทษด้วยกันที่มีความประพฤติจำนวนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือในการปรุงอาหาร อาหารที่โรงครัวจัดให้รับประทาน ประกอบด้วย ข้าวแดงเป็นหลัก ส่วนกับข้าวมีแกงยอคมันเทศกับปลาเค็ม ๆ นาน ๆ ครั้งจึงจะมีปลาสดจากหน่วยประมงคลองกระหมาดมาแกงกับหยวกกล้วย ซึ่งถือว่าเป็นอาหารชั้นดีของนักโทษ แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วนักโทษก็มักจะได้รับประทานข้าวกับแกงเพียงอย่างเดียว สำหรับของหวานซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น กล้วยบวชชี ข้าวเหนียวใส่น้ำตาล ถั่วเขียวต้ม ในระยะแรกให้รับประทานสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ต่อมาเหลือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเหลือเดือนละ 1 ครั้ง จนในที่สุดเมื่อเกิดสงครามเอเซียบริทา จะไม่มีของหวานให้รับประทาน ส่วนการรับประทานอาหารนั้น ทางนิคมฯ กำหนดให้นักโทษรับประทานข้าววันละ 2 มื้อ คือ มื้อเช้าและมื้อเย็น¹⁴ สรุปได้ว่าอาหารของนักโทษก็มักอยู่ในสภาพที่เลวมาก แต่นักโทษก็จำต้องรับประทานเพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ ทางนิคมฯเองก็ตระหนักถึงปัญหาคุณภาพของอาหารเป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เพราะจำนวนนักโทษก็มักจะมีมากเกินไป นั่นเอง

การที่สภาพอาหารของโรงครัว มีคุณภาพเลวเช่นนี้ ทำให้นักโทษก็มักบางคนดิ้นรนเพื่อหาอาหารที่ดีกว่ามารับประทาน นักโทษก็มักที่มีเงิน ก็ไปซื้อจากร้านสหกรณ์ บ้านเจ้าพนักงาน บางคนก็เข้าป่า ล่ากระเจงและหมูป่า บางคนลงทะเลจับกุ้ง หอย ปู มาขาย และรับประทานกัน¹⁵

อาหารพิเศษที่นักโทษก็มักบางคน ไปแสวงหามา นี้ จะต้อง

แบ่งปันให้นักโทษกักกันที่มีตำแหน่งหน้าที่ เช่น "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" ส่วนหนึ่งด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับอนุญาตให้ออกไปล่าสัตว์ได้ ในบางครั้งนักโทษกักกันที่ตำแหน่งหน้าที่จะเป็นผู้ออกไปล่าสัตว์หรือจับสัตว์น้ำด้วยตนเอง ซึ่งสามารถล่าสัตว์หรือจับสัตว์น้ำได้มากเพราะมีนักโทษกักกันที่ตนดูแลอยู่เป็นผู้ช่วยเหลือ เมื่อได้อาหารมาแล้วจะต้องแบ่งส่วนหนึ่งให้เจ้าพนักงานที่เป็นหัวหน้าของตนก่อน จึงจะนำไปรับประทานหรือขายได้ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของตนเอง มิฉะนั้นอาจถูกปลดออกจากตำแหน่งได้

สิ่งที่ เป็นปัญหาค่อนข้างมากอีกประการหนึ่ง คือ สถานที่รับ รับประทานอาหาร ซึ่งมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักโทษ สำหรับหน่วยตะโลวาวและตะโละอูดัง จะมีโรงเลี้ยงนักโทษซึ่งสร้างขึ้นใกล้ ๆ กับโรงครัว โรงเลี้ยงจะมีหลังเดียวเป็นโรงเรือน เปิดโล่ง ทางนิคมฯ ได้ทำโต๊ะพร้อมที่นั่งเป็นแถวยาว รวม 4 แถวด้วยกัน โดยนักโทษกักกัน จะนั่งรับประทานอาหารได้แถวละ ไม่ต่ำกว่า 100 คนโดยนั่งหันหน้าเข้าหากัน เมื่อถึงเวลา รับประทานอาหาร นักโทษกักกันจะเดินเข้าแถวมาจากเรือนนอน เข้ามานั่งรับประทาน อาหารในโรงเลี้ยง ได้ครั้งละ ไม่ต่ำกว่า 400 คน⁶ แต่ละแถวที่นั่งหันหน้าเข้าหากัน และมี นักโทษกักกันที่ทำงานในโรงครัวเป็นผู้เสิร์ฟอาหาร⁷ กำหนดให้นักโทษ 4 คนรับประทาน อาหาร 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยข้าวสุก 4 จาน แกง 1 อย่าง กับปลาเค็ม⁸ เมื่อนักโทษ และอาหารพร้อมแล้ว เจ้าพนักงานจะเป่านกหวีดให้เริ่มรับประทานอาหารได้ ในการรับ รับประทานอาหารนั้น ทางนิคมฯ จะให้นักโทษรับประทานจนอิ่ม เมื่อทุกคนรับประทานเสร็จแล้ว เจ้าพนักงานจะเป่านกหวีดให้เข้าแถวออกไปจากโรงเลี้ยง เพื่อให้นักโทษกักกันชุดอื่นเข้า มารับประทานต่อไป การรับประทานอาหารที่โรงเลี้ยงนั้น ส่วนใหญ่นักโทษกักกันชั้นเลว ชั้น กลาง หรือนักโทษที่มีความประพฤติไม่ดีเท่านั้นที่มารับประทาน ส่วนนักโทษชั้นดี ชั้นดีมาก หรือชั้นเยี่ยมจะมารับเฉพาะข้าวสุก ส่วนกับข้าวจะปรุงรับประทานเอง หรือบางคนรับใช้ ตามบ้าน เจ้าพนักงานก็ไปขอแกงจากบ้านเจ้าพนักงานก็ได้

การที่นิคมฝักอาชีพตะรุเตาอยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่ และต้อง รับผิดชอบเลี้ยงดูนักโทษกักกันจำนวนมาก ทำให้ทางนิคมฯ ต้องสร้าง "เรือนพัสดุ" เพื่อเก็บ

ข้าวสาร และอาหารแห้งขึ้นที่หน่วยตะไละวาว และหน่วยตะไละอด้ง ส่วนหน่วยอื่นเมื่อต้องการข้าวสารและอาหารแห้ง ให้มาเบิกที่หน่วยตะไละวาว สำหรับเรือพัสดุนั้นจะใช้เก็บอาหารที่หาได้ยากในบริเวณใกล้เคียง เช่น ข้าวสาร น้ำตาลปีบ ถั่วเขียว เนื้อเค็ม หอม กระเทียม เกลือ เป็นต้น

ในการจัดซื้ออาหารมาเก็บไว้ที่เรือพัสดุนั้น ถั่วเป็นอาหารแห้ง เช่น หอม กระเทียม น้ำตาลปีบ จะซื้อมาจากตลาดในเมืองสตูล โดยจะมีเรือของนิคมฯ ไปซื้อสัปดาห์ละ 1 ครั้ง¹⁹ โดยใช้วิธีการประมูลซื้อจากแม่ค้าที่ให้ราคาต่ำ แต่ในตอนที่เกิดสงครามเอเซียบูรพา ทางนิคมฯต้องจัดซื้ออาหารมาเลี้ยงคนนักโทษเองเพราะไม่มีแม่ค้ามารับประมูล ส่วนข้าวสาร ทางกรมราชทัณฑ์จะส่งข้าวสารจากกรุงเทพฯ มาเก็บไว้ที่คลังพัสดุอำเภอกันตัง ทางนิคมฯจะนำเรือไปขนข้าวสารที่อำเภอกันตัง เดือนละประมาณ 3 เที้ยว แต่ละเที้ยวเรือบรรทุกข้าวสารได้ประมาณ 240 กระสอบ ดังนั้นในแต่ละเดือนจะมีข้าวสารส่งมายังนิคมฯ 720 กระสอบ ในขณะที่ทางนิคมฯจะจัดข้าวสารให้นักโทษกักกันรับประทาน โดยเฉลี่ยคนละประมาณครึ่งกิโลกรัมต่อวัน (รับประทานวันละ 2 มื้อ)²⁰ ดังนั้นนักโทษกักกัน 3,000 คน จะบริโภคข้าวสารวันละประมาณ 15 กระสอบ หรือเดือนละประมาณ 450 กระสอบ แสดงให้เห็นว่า ในภาวะปกตินักโทษกักกันในนิคมฝึกอาชีพตะรุเตาจะมีข้าวสารรับประทานอย่างเพียงพอ แต่ถ้าในภาวะสงครามเรือไม่สามารถไปขนข้าวสารได้ตามปกติ ภาวะขาดแคลนจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในภายหลัง สำหรับอาหารสดอื่น ๆ เช่น ปลา ทางนิคมฯจะให้หน่วยคลองกระหมาด ทำไ้ะถึง 6 ลูก และมี

เรือไ้ะออกไปจับปลามาส่งนิคมฯอยู่เสมอ แต่ก็ไม่ค่อยเพียงพอกับความต้องการของนักโทษกักกันจำนวนมากได้ นอกจากนี้ทางนิคมฯยังจัดให้มีการเพาะปลูกพืชผักส่งโรงครัว เพื่อประกอบเป็นอาหารอีกด้วย

1.2.3 การทำงานของนักโทษกักกัน

กรมราชทัณฑ์ ส่งนักโทษมาถักกันที่นิคมฝักอาชีพตะรุเตา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ฝักอาชีพให้แก่ักโทษ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้เมื่อพ้นโทษไปแล้ว แต่ในทางปฏิบัติทางนิคมฯ ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามจุดประสงค์ได้อย่างจริงจัง เพราะมีนักโทษกักกันจำนวนมากและผู้ชำนาญการที่จะฝักนักโทษกักกันเหล่านี้มีไม่เพียงพอ ดังนั้นการทำงานของนักโทษกักกันจะเน้นอยู่ที่การใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำฟืน การทำถักรวม การทำประมง โดยทางนิคมฯ ถือว่างานต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการฝักอาชีพให้แก่ักโทษกักกันได้เช่นกัน

การทำงานในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา มีหลายอย่าง แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ งานหนัก และงานเบา

ก. งานหนัก คือ งานโยธา หนักโทษต้องใช้กำลังในการทำ เป็นงานที่เหน็ดเหนื่อยและลำบากอย่างยิ่ง งานเหล่านี้ ได้แก่

1) งานทำฟืน นักโทษที่ประจำงานทำฟืนนี้เป็นนักโทษที่สังกัดกองกลาง โดยตัดไม้ทำฟืนจากป่าสองข้างถนนที่เชื่อมระหว่างทะเลาะวากับทะเลาะอูดังเพื่อส่งโรงครัว

2) งานตัดซีกลากไม้ งานนี้ดำเนินการโดยหน่วยงานที่เรียกว่า "หน่วย ก.ม.7" มี นายสมบุญ (ณรงค์) อินทุบุรุษ ตำแหน่งครูช่างของนิคมฯ เป็นผู้รับผิดชอบ นักโทษที่ประจำหน่วยงานนี้มีหน้าที่ตัด โคนต้นไม้ใหญ่ในป่าบริเวณสองข้างถนนตามความต้องการของโรงเลื่อย ซึ่งเป็นงานที่เสี่ยงอันตรายมาก เพราะนักโทษได้รับบาดเจ็บจากการตัด โคนต้นไม้บ่อยครั้ง บางครั้งถึงแก่ความตายเพราะถูก ไม้ล้มทับ^{2 1} เมื่อตัด โคนต้นไม้เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ซีกลากมาไว้ที่ถนน มอบให้นักโทษสังกัดกองกลางซีกลากบรรทุกเกวียนเพื่อนำส่ง โรงเลื่อยที่หน่วยทะเลาะวาท่อไป การใช้เกวียน (นิคมฯ จัดทำขึ้นเองเพื่อให้เหมาะสมกับกรซีกลากไม้) บรรทุก ไม้ นั้น ในระยะแรกใช้ควายลากต่อมาควายบาดเจ็บล้มตายจึงใช้นักโทษซีกลากแทน เป็นงานที่หนักมาก เพราะต้องซีกลากผ่านควนสูงหลายแห่งทำให้นักโทษบาดเจ็บอยู่เสมอ ต่อมาได้มีการพัฒนางานซีกลากให้ดีขึ้นโดยมีการ

วางรางเหล็กจากโรงเลื่อยถึงหลัก ก.ม. 7² (นับกิโลเมตรที่ 1 จากตะโละอู่ตั้ง) และใช้รถเข็นมีล้อเลื่อนแล่นบนรางเหล็กชักลากไม้ตามที่ต้องการ ทำให้การชักลากไม้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และมีอันตรายน้อยลง

3) งานทำถนน เป็นหน้าที่ของนักโทษสังกัดกองกลาง และนักโทษที่ถูกลงโทษ ในสมัยขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ จะไม่มีการสร้างถนนเพิ่มเติมจากที่หลวงพิชานทัตทภัย ได้ทำไว้ งานส่วนใหญ่จะเป็นการซ่อมถนน และสร้างสะพานข้ามลำธาร รวมทั้งปราบหญ้าสองข้างทางซึ่งขึ้นอย่างหนาแน่น ให้โล่งเตียนอยู่เสมอ

4) งานกสิกรรม ผู้รับผิดชอบเป็นครูกสิกรรม คือ นายบุญหนุน สุวรรณานนท์ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า และนายจวน จันทมณี เป็นผู้ช่วย หน่วยงานนี้มีหน้าที่เพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ประกอบอาหารสำหรับเลี้ยงดูนักโทษด้วยกัน เป็นงานที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง ใช้นักโทษจำนวนมาก ทั้งประเภทมาอยู่ประจำที่หน่วยกสิกรรม และประเภทไม่ประจำ ซึ่งประเภทหลังนี้ ครูกสิกรรมซึ่งรับผิดชอบอยู่จะขอนักโทษจากกองกลางและนักโทษที่ถูกลงโทษ มาช่วยเหลือเมื่อจำเป็นต้องระดมแรงงานเป็นกรณีพิเศษ

สำหรับพืชผักที่ปลูกมีหลายชนิด เช่น ถั่ว บวบ มันเทศ แตงโม มะเขือ เผือก โดยทางกรมราชทัณฑ์ส่งเมล็ดพันธุ์มาให้ สำหรับพื้นที่ปลูกจะปลูกบริเวณที่ราบสองข้างถนนประมาณ 200-300 ไร่²³ โดยปลูกมากที่สุดที่หน่วย ก.ม. 7 ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักของการเพาะปลูก โดยจัดแบ่งงานออกเป็นต่าง ๆ เรียกว่า ส่วน 1 ส่วน 2 และ ส่วน 3 นอกจากนี้ยังมีการทำสวนมะพร้าวและสวนยางพาราขนาดใหญ่อีกด้วย แต่ไม่ได้ผลเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ปล่อยให้ค้างกินยอดมะพร้าวจนตายไปจำนวนมาก ส่วนยางพาราก็ตายลงเพราะขาดการบำรุงรักษาเช่นกัน

การเลี้ยงเป็ดและห่าน จะเลี้ยงที่อ่าวตะโละอู่ตั้ง กับที่ราบบริเวณหน่วยประมงคลองกระหมาด และชายทะเลบริเวณ "อ่าวตะเพน" การเลี้ยงเป็ดและห่าน ไม่มีปัญหามากนัก เพราะมีอาหารจำพวกปลาเล็ก ๆ ซึ่งได้จากเรือ

ไผ่ของนิคมฯ อย่างเหลือเฟือ

5) งานประมง หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานเอกเทศ ตั้งทำการอยู่ที่อ่าวเล็ก ๆ เรียกว่า คลองกระหมาด เป็นหน่วยงานค่อนข้างใหญ่ มีนายเอิบ จงอ่อน ครูช่างการประมงเป็นหัวหน้าหน่วย นายออบ จิตต์เรือง และนายห่มด รุมีง เป็นผู้ช่วย ทั้งสามคนนี้เป็นคนจังหวัดเพชรบุรีประกอบอาชีพการประมงมาก่อน สำหรับงานของหน่วยนี้จะทำเฉพาะบางฤดูและบางเวลาเท่านั้น นักโทษที่ทำงานประมงส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี มีอาหารการกินสมบูรณ์ ถึงแม้เป็นงานที่หนักแต่นักโทษก็พอใจที่จะมาประจำที่หน่วยนี้

ข. งานเบา คือ งานที่ไม่ต้องใช้กำลังมากนัก เป็นงานที่นักโทษสนใจทำมากที่สุด เพราะส่วนใหญ่เป็นงานสบาย ทำงานในที่ร่ม งานเหล่านี้ ได้แก่

1) งานเสมียน เป็นงานที่สบาย เพราะทำงานอยู่บนสำนักงาน นักโทษที่ทำหน้าที่นี้จะต้องมีความรู้ดี และต้องได้รับการสนับสนุนจากเจ้าพนักงานอย่างเต็มที่จึงจะมีโอกาสทำหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในด้านเสมียนได้ เป็นงานที่นักโทษต้องการทำอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำงานสบายแล้ว ยังได้รับการยกย่องจากนักโทษทั่วไปอีกด้วย อีกทั้งยังได้สิทธิพิเศษในเรื่องการกินอยู่หลับนอน การพักผ่อน ตลอดจนเครื่องนุ่งห่ม ในระดับที่ดีกว่านักโทษประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีเงินใช้จ่ายอยู่เสมออีกด้วย โดยได้รับค่าตอบแทนจากนักโทษกักกันที่มาขอความช่วยเหลือให้เขียนจดหมาย เขียนคำร้องอยู่เป็นประจำ

2) งานพยาบาล นักโทษที่ได้ทำงานในโรงพยาบาลมี 2 ประเภท ประเภทแรก เป็นนักโทษกักกันที่มีความรู้ทางแพทย์มาบ้างเล็กน้อย โดยทางนิคมฯจะคัดเลือกจากนักโทษที่เคยเป็นทหารเสนารักษ์ หรือเคยทำหน้าที่เป็นพยาบาลมาจากเรือนจำอื่น ๆ มาก่อน ให้ทำหน้าที่เป็น "ผู้ช่วยพยาบาล" ส่วนประเภทที่สอง เป็นนักโทษกักกันที่ไม่มีความรู้ทางด้านทางการแพทย์เลย พวกนี้จะทำงานเป็น "เจ้าหน้าที่" ในโรงพยาบาล โดยทำงานทุกอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ ตั้งแต่การทำความสะอาดในโรงพยาบาลจน

ถึงการแบกหามและฝังศพนักโทษที่ถึงแก่ความตายทั้งในและนอกโรงพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ผู้ช่วยแพทย์ และนายแพทย์ เป็นผู้คัดเลือกนักโทษกักกันให้มาเป็นเจ้าหน้าที่ ในโรงพยาบาล โดยคัดเลือกจากคนที่ไว้ใจได้ว่าจะสามารถช่วยเหลืองานในโรงพยาบาลได้อย่างดี งานพยาบาลเป็นอีกงานหนึ่งที่นักโทษกักกันต้องการทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ที่ทำงานลักษณะนี้จะได้รับสิทธิพิเศษเช่นเดียวกับงานเสมียน รวมทั้งได้รับการยกย่องจากเพื่อนนักโทษ ตลอดจนถึงเจ้าพนักงานอีกด้วย นอกจากนี้ยังสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากงานดังกล่าวได้อีก

3) งานฝึกอบรมอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ เป็นงานสำคัญในการฝึกนักโทษกักกันให้มีความรู้เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ หลังจากพ้นโทษไปแล้ว งานที่ทางนิคมจัดให้มีการฝึกอบรมแก่นักโทษกักกันนั้นเป็นงานฝีมือมีหลายอย่าง เช่น งานจักสาน มีหลายประเภท ได้แก่ ตะกร้าหวาย พวงขวด พวงแก้ว หมวกย่านลิเภา งานเครื่องเรือน ได้แก่ การทำตุ๊กตา เตียง และเครื่องใช้อื่น ๆ ภายในบ้าน ซึ่งมีทั้งที่ทำจากไม้ และทำจากหอยมุก ได้แก่ ทัพพีมุก ที่เขี่ยบุหรี่ ตลอดจนเครื่องเรือนมุก ซึ่งเป็นสินค้าที่มีราคามาก ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะส่งไปขายในจังหวัดสตูล โดยนักโทษจะได้รับการปันผลจากกำไรที่ขายผลผลิต ไม่น้อยกว่า 30 เปอร์เซ็นต์²⁴

4) งานรับใช้ เป็นงานสาขาอีกประเภทหนึ่งและเป็นงานที่นักโทษต้องการทำอย่างมาก งานรับใช้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รับใช้ตามบ้านพักของเจ้าพนักงาน และรับใช้ตามที่ทำการของหน่วยงานต่าง ๆ การรับใช้ตามบ้านพักของเจ้าพนักงาน ส่วนใหญ่จะเป็นงานในบ้านทั่ว ๆ ไป ตามแต่เจ้าพนักงานซึ่งเป็นเจ้าของบ้านจะส่งนักโทษกักกันที่ทำงานตามบ้านพักนั้น เจ้าพนักงานจะเป็นผู้เลือกด้วยตนเอง โดยมากจะเลือกจากนักโทษที่เป็นคนบ้านเดียวกันหรือจังหวัดเดียวกัน หรือไม่ก็เลือกจากนักโทษที่มีอายุและความประพฤติดี แต่ถ้าไม่พอใจก็สามารถเปลี่ยนใหม่ได้ตลอดเวลา

สำหรับจำนวนนักโทษกักกัน ที่เจ้าพนักงานมีสิทธิมิไว้รับใช้นั้น เป็นไปตามตำแหน่ง ดังนี้

- ระดับพศติ และผู้ช่วยพศติ บ้านละ 2 คน
- ระดับเจ้าพนักงานต่ำกว่าผู้ช่วยพศติ บ้านละ

1 คน

ส่วนผู้อำนวยกากร ไม่จำกัดจำนวน แต่ในทางปฏิบัติ จำนวนนักโทษกักกันที่อยู่ตามบ้านเจ้าพนักงานจะมีมากกว่านี้มาก บางบ้านมีถึง 20 คน พวกนักโทษกักกันที่รับใช้ตามบ้านเจ้าพนักงานนั้น จะกินอยู่หลับนอนที่บ้านเจ้าพนักงาน บางคนจะสร้างกระท่อมอยู่ใกล้ ๆ บ้านเจ้าพนักงาน โดยไปรับข้าวสุกมาจากโรงครัวแล้วมาขอแกงจากบ้านเจ้าพนักงาน หรือปรุงกับข้าวกินเองก็มี

ส่วนการรับใช้ตามที่ทำการของหน่วยงานต่าง ๆ นักโทษกักกันพวกนี้จะทำหน้าที่ดูแลรักษาที่ทำการ รักษาความสะอาด เดินหนังสือ และติดต่องานให้ผู้เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น นักโทษรับใช้ตามที่ทำการของหน่วยงานต่าง ๆ จะกินอยู่หลับนอนในที่ทำการนั้น โดยไปรับอาหารจากโรงครัวของนิคมมารับประทาน²⁵

1.2.4 การแสวงหาผลประโยชน์ของนักโทษ

นักโทษที่อยู่ในนิคมฝึกอาชีพเกาะตะรุเตา ไม่ว่าจะเป็ นนักโทษเด็ดขาด หรือนักโทษกักกัน จะแบ่งออกเป็นชั้น ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นเยี่ยม
- 2) ชั้นดีมาก
- 3) ชั้นดี
- 4) ชั้นกลาง
- 5) ชั้นเลว
- 6) ชั้นเลวมาก²⁶

นักโทษที่อยู่ในชั้นต่ำ ถ้ามีความประพฤติดีจะได้รับการเลื่อนชั้นให้สูงขึ้น และได้รับประโยชน์ในชั้นที่ได้เลื่อนชั้นไปอยู่ ในทางกลับกันนักโทษเด็ดขาดใน

ชั้นสูงที่ถูกกลดลงมาในชั้นต่ำ บ่อมจะต้องเสียประโยชน์ในชั้นสูงที่ตนได้รับอยู่ก่อน ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ ในนิคมฝึกอาชีพเกาะตะรุเตาก็เช่นกัน ถ้าหากนักโทษคนใดประพฤติดี จะได้รับการเลื่อนชั้นให้สูงขึ้น และเพื่อกระตุ้นให้นักโทษปฏิบัติตนให้ดียิ่งขึ้น จึงมีการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อเป็นบำเหน็จรางวัล ดังนี้

"ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" เป็นตำแหน่งสูงสุดที่นักโทษชั้นดีมาก หรือชั้นเยี่ยม ได้รับการแต่งตั้ง ในสมัยที่ นายทองโท ทวีภาณูจน์ เป็นผู้อำนวยการนิคมฯ ได้อนุญาตให้หลวงพิชานทัตทภัย เป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ซึ่งหลวงพิชานทัตทภัย ได้ดำเนินการแต่งตั้งเฉพาะแต่จากนักโทษเด็ดขาดเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่นักโทษกักกันที่มีความประพฤติดีเช่นกัน ดังนั้นขุนอภิพัฒน์สรทัตต์ จึงปรับปรุงการแต่งตั้งตำแหน่งนี้เสียใหม่ โดยแต่งตั้งนักโทษกักกันที่มีความประพฤติดีเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ด้วยผู้ช่วยเจ้าพนักงานมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในเรื่องต่าง ๆ ตามแต่จะได้รับมอบหมาย เช่น ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทั่วไปและผู้ช่วยพยาบาล ฯลฯ ยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกแต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน ผู้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าว ได้รับสิทธิพิเศษในเรื่องการกินอยู่หลับนอน เป็นต้นว่า มีสิทธิที่จะสร้างกระท่อมอยู่ต่างหากโดยลำพัง ได้รับประทานอาหารปรุงพิเศษของโรงครัว หรือได้รับอาหารดิบไปปรุงเอง เครื่องนุ่งห่มก็ได้รับเป็นพิเศษต่างไปจากนักโทษกักกันอื่น ๆ สิทธิประการสำคัญ คือ มีอำนาจในการคัดเลือกนักโทษกักกันในเบื้องต้น เพื่อให้เจ้าพนักงานพิจารณาว่านักโทษกักกันผู้ใด ควรจะทำงานหนักหรืองานเบา

"หัวหน้า" ถือเป็นนักโทษชั้นดีของนิคมฯ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคุมงานเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในด้านต่าง ๆ เช่น หัวหน้าเรือนนอนนักโทษ ไม่ต้องทำงานหนัก ส่วนสิทธิประโยชน์ที่ได้รับเช่นเดียวกับนักโทษที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานยังได้คัดเลือกนักโทษกักกันที่มีความประพฤติดี ทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ อีก เช่น เสมียนหมวดเบี่ยงเลี้ยง เสมียนร้านสหกรณ์ เสมียนพัสดุนิคมฯ เป็นต้น

การที่นิคมฝึกอาชีพ ให้อำนาจแก่นักโทษในบางตำแหน่ง เช่น ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ให้อำนาจในการคัดเลือกนักโทษกักกันในเบื้องต้น เป็นการเปิดโอกาส

ให้ผู้ช่วยเจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน

ดังกล่าวแล้วว่านักโทษในนิคมฝึกอาชีพตะรุเตาทุกคนต้องทำงาน ซึ่งมีทั้งงานหนักหรืองานเบา ในการพิจารณาว่านักโทษคนใดควรทำงานหนักหรืองานเบา กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาจาก "คุณสมบัติ" ของนักโทษเป็นสำคัญ ได้แก่ สุขภาพ สติปัญญา ความรู้ ความชำนาญ²⁷ แต่ในทางปฏิบัติผู้ช่วยเจ้าพนักงานบางคนเอา "ทรัพย์สินสมบัติ" กับ "รูปสมบัติ" มาเป็นหลักในการพิจารณา กล่าวคือ

นักโทษกักกันที่มีทรัพย์สินนั้น ส่วนใหญ่จะยอมทุ่มเททรัพย์สินของตน ดัดสินบนผู้ช่วยเจ้าพนักงานเพื่อให้ช่วยเหลือให้ทำงานประเภท "งานเบา" ทำให้ผู้ช่วยเจ้าพนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดี เข้าใจว่าเจ้าพนักงานบางคนคงรู้เห็นเป็นใจด้วย ไม่เช่นนั้นคงทำไม่ได้

ในกรณีนักโทษกักกันไม่มีทรัพย์สิน แต่มีรูปสมบัติก็สามารถทำงานประเภทงานเบาได้ ทั้งนี้เพราะผู้ช่วยเจ้าพนักงานจะใช้นักโทษที่มีรูปร่างหน้าตาดีเป็นคู่นอนของตน ซึ่งนักโทษด้วยกัน เรียกว่า "การเลี้ยงน้อง"

การเลี้ยงน้อง หมายถึง นักโทษผู้ชายเลี้ยงนักโทษผู้ชายด้วยกันไว้บำบัดความใคร่ ผู้ที่ "เลี้ยงน้อง" นอกจาก "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" แล้ว ยังมีนักโทษกักกันชั้น "หัวหน้า" อีกด้วย²⁸ ผู้ที่เลี้ยงน้องนั้นส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลและมีฐานะดีเพราะต้องมีเงินมากพอที่จะปรนเปรอน้องได้ เป็นต้นว่า ต้องหาเครื่องอุปโภคบริโภคมาเลี้ยงดูน้องไม่ให้อด ๆ อยาก ๆ และเมื่อน้องถูกเจ้าพนักงานสั่งให้ทำงาน พวกเหล่านี้จะทำแทนเสียเอง นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้ผู้ใดมาล่วงเกินน้องของตนอย่างเด็ดขาด ถ้าผู้ใดมาล่วงเกินจะเกิดการต่อสู้กันจนบาดเจ็บล้มตายอยู่เสมอ

ความจริงแล้วนักโทษกักกันที่ถูก "เลี้ยงน้อง" นั้น ไม่ใช่จะเต็มใจไปเสียทุกคน บางคนอาจสมัครใจเพราะต้องการทำงานเบา แต่บางคนไม่สมัครใจแต่ต้องยินยอมเพราะไม่สามารถทนการข่มขู่ คุกคาม กลั่นแกล้งจากนักโทษเหล่านั้นได้ จึงต้องยินยอมในที่สุด และบางคนเมื่อถูกทอดทิ้งก็ทำตัวเป็นเหมือนโสเภณีไปเลย คือ เทียวรับจ้างสาส์นทั่วไป ทำให้เกิด "กามโรค" ขึ้นภายในนิคมฯ อีกด้วย

ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน นอกจากจะได้รับประโยชน์จากนักโทษ
 กักกันดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้ช่วยเจ้าพนักงานก็ยังแสวงหาประโยชน์จากงานที่ตนทำอีกด้วย
 อย่างเช่นกรณี ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ซึ่งทำหน้าที่เป็น "ผู้ช่วยพยาบาล" (Quack)

ผู้ช่วยพยาบาลจะทำหน้าที่ช่วยเหลือนายแพทย์และผู้ช่วยแพทย์
 ในโรงพยาบาล พวกนี้มั่งมีทั้งที่ดั่งและเลว พวกที่เลวนั้นถึงแม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกจากนาย
 แพทย์และผู้ช่วยแพทย์มาแล้ว ว่ามีความประพฤติดีก็ยังสามารถเดิมนอกมา พวกนี้จะมีวิธี
 แสวงหาประโยชน์หลายวิธีด้วยกัน กล่าวคือ

วิธีที่ 1 ผู้ช่วยพยาบาล จะทำบัญชีรับเอานักโทษที่ไม่ได้เจ็บ
 ป่วยแต่ไม่อยากทำงานหนักมาเข้าบัญชีตนใช้ของโรงพยาบาล ทำให้เจ้าพนักงานไม่สามารถ
 ให้นักโทษผู้นั้นไปทำงานได้ โดยนักโทษจะยอมเสียเงินให้กับผู้ช่วยพยาบาลเป็นการตอบแทน

วิธีที่ 2 ผู้ช่วยพยาบาล จะแสดงเจตนาให้ผู้ป่วยไข้อย่าง
 ทรามว่าจะตัดชื่อออกจากโรงพยาบาลเพื่อให้ออกไปทำงานหนัก โดยวิธีนี้ผู้ป่วยก็ต้องยอม
 เสียเงิน มิเช่นนั้นจะต้องไปทำงานหนักทั้ง ๆ ที่ยังไม่หายป่วย

วิธีที่ 3 นักโทษบางกลุ่ม ต้องการจะพักงาน หรือทำงาน
 เบา ๆ ซึ่งจะต้องขอใบรับรองจากแพทย์ว่า เป็นผู้ป่วยอยู่ในระยะพักฟื้น ควรให้พักระยะ
 หนึ่งก่อน ใบรับรองนี้นักโทษจะต้องเสียเงินให้ผู้ช่วยพยาบาล ที่จัดทำใบรับรองแพทย์มาให้
 การกระทำของผู้ช่วยพยาบาลเข้าใจว่าคงได้รับการรู้เห็นเป็นใจ จากนายแพทย์ และผู้ช่วย
 แพทย์ด้วย ไม่เช่นนั้นคงไม่สามารถแสวงหาประโยชน์ในลักษณะเช่นนี้ได้

การแสวงหาประโยชน์จากพวกนักโทษ นอกจากนักโทษชั้น
 หัวหน้าเป็นผู้กระทำแล้ว นักโทษที่มีตำแหน่งรองลงมาก็กระทำด้วยเช่นกัน เช่น พวกเสมียน
 เป็นต้น พวกเสมียนสำนักงานจะหาผลประโยชน์จากนักโทษด้วยกันซึ่งมาขอความช่วยเหลือ
 ให้เขียนจดหมายบ้าง เขียนคำร้องบ้าง โดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน นอกจากนี้พวกเสมียน
 หมวดตะเบียบยังหาเงินด้วยวิธีการทุจริตใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนกับบัญชีกำหนดโทษ นักโทษ
 กักกันให้น้อยลง โดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน เช่นกัน

1.2.5 การลงโทษนักโทษกักกันในนิคมฝึกอาชีพพระเตา

การที่นักโทษหลายพันคนมาอยู่รวมกันในนิคมฯ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมา โดยเฉพาะการละเมิดกฎข้อบังคับของนิคมฯ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ตั้งแต่โทษที่เกิดจากความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ทำงานหนัก ลดปริมาณอาหาร²⁹ ฯลฯ จนกระทั่งถึงความผิดรุนแรง ได้รับโทษเขียน ขังตึกแดงหรือยิงตาย ในกรณีหลบหนีและต่อสู้ขัดขืนการจับกุมของ เจ้าพนักงาน

อย่างไรก็ตามนักโทษที่มีความประพฤติดี เชื่อฟังคำสั่งของ เจ้าพนักงาน จะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานด้วยความเมตตาากรุณา แต่นักโทษที่มีนิสัยไม่ดี ขอบประรานผู้อื่น ก่อการทะเลาะวิวาท และขัดคำสั่งของเจ้าพนักงาน ก็จะถูกลงโทษหนักเบาตามความผิดของตน

ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ลักขโมย คำว่ากันเป็นความผิดที่เกิดขึ้นบ่อยมาก เพราะการที่นักโทษกักกันซึ่งมีสันดานเป็นผู้ร้ายมาอยู่รวมกันมาก ๆ การกระทบกระทั่งกันย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ ผู้กระทำความผิดลักษณะนี้จะถูกลงโทษโดยให้ทำงานหนักขึ้น หรือลดอาหารลง²⁹

ความผิดอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำเช่นกัน คือ การดื่มสุรา สูบฝิ่น กัญชา และกินใบกระท่อม โดยปกติแล้วสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นของต้องห้าม ผู้ใดมีไว้ในครอบครองจะมีความผิด และถูกลงโทษสถานหนึ่งสถานใดหรือหลายสถาน ตามแต่เจ้าพนักงานนิคมฯ จะเห็นสมควร เช่น ลดชั้นของนักโทษให้ต่ำลงไป หรือลดการเลี้ยงดู³⁰ การที่นักโทษมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในครอบครองเพราะมีผู้คุมบางคนลักลอบนำมาขายในนิคมฯ ซึ่งซื้อขายกันในราคาแพงมาก จึงจูงใจให้ผู้คุมบางคนยอมเสี่ยงต่อการกระทำผิดดังกล่าว นอกจากนั้นนักโทษบางคนแอบปลูกกัญชา และกระท่อมไว้ในนิคมฯ อีกด้วย การที่นักโทษดื่มสุราและเสพของมึนเมาอย่างอื่น ทำให้นักโทษพวกนี้ขาดสติ ก่อการวิวาทอยู่เสมอ ถ้าทำร้ายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บ หรือชักชวนพรรคพวกไปก่อวิวาทกับผู้อื่น ถือว่าทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในนิคมฯ นักโทษกักกันเหล่านั้นจะถูกตีตรวน หรือให้ยืนกลางแดด ดูความประพฤติ 10-15 วัน หรือถ่วงสมอบก³¹ การก่อการทะเลาะวิวาทจนถึงกับทำร้ายผู้อื่นจน

ได้รับบาดเจ็บ ไม่ใช่เกิดจากการดื่มสุราและเสพยาของมีนเมาเพียงประการเดียว สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การแย่งชิง "น้อง" นักโทษที่มีคู่นอนจะไม่ยินยอมให้ผู้ใดมาล่วงเกินคู่นอนของตนอย่างเด็ดขาด แต่ปรากฏว่ามีการแย่งชิงคู่นอนกันบ่อยครั้ง ทำให้เกิดการต่อสู้กันจนถึงกับได้รับบาดเจ็บด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทางนิคมฯจะลงโทษผู้กระทำในลักษณะเดียวกัน คือ ตีตรวน หรือให้ขียนกลางแดด หรือถ่วงสมอบก

การพนันเป็นความผิดอีกประเภทหนึ่ง ที่เกิดขึ้นทั่วไปในนิคมฯ การพนันที่นิยมเล่นกัน คือ การเล่นโป๊ะป๋า ไฮโล และกำถั่ว ซึ่งใช้เมล็ดมะขามหรือเมล็ดมะขาม มาผ่าแล้วนับจำนวนคู่หรือคี่ ในบางครั้งนักโทษออกไปทำงาน เมื่อถึงเวลาที่เข้าพนักงานให้พักผ่อน พวกที่ชอบการพนันก็จะลงมือเล่นทันที ถ้าหากหาเมล็ดมะขามหรือเมล็ดมะขามไม่ได้ ก็ใช้ใบมะขามหรือของอย่างอื่นมาใช้แทน การเล่นการพนันของพวกนักโทษต้องลักลอบเล่น หรือถ้าเล่นกันอย่างเปิดเผย เจ้าพนักงานก็ต้องรู้เห็นเป็นใจ และในบางครั้งก็ร่วมเล่นกับนักโทษด้วย ผู้ที่ถูกจับได้ว่า เล่นการพนันจะต้องถูกลงโทษโดยการลดชั้น

การเล่นการพนันของนักโทษในนิคมฯ ใช้เงินสดเท่านั้น ดังนั้นนักโทษที่มันส์ชอบเล่นการพนันจึงต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้เงินมา นับตั้งแต่หาของป่า สัตว์ป่า หรือสัตว์น้ำมาขาย จนกระทั่งแอบเอาการรักษาโรคที่นายแพทย์จ่ายให้ไปขายเพื่อหาเงินมาเล่นการพนัน และเมื่อขัดสนขึ้นมาจริง ๆ ก็เอาเครื่องนุ่งห่มที่ทางราชการแจกให้ไปขายเพื่อให้ได้เงินมา^{3 2}

โดยปกติแล้ว เครื่องนุ่งห่มที่ทางราชการจ่ายให้นักโทษก็กักกันขาย ในปีหนึ่ง ๆ มีดังนี้ คือ เสื้อและกางเกง 2 ชุด ผ้าอาบน้ำ 1 ผืน ผ้าห่มนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน^{3 3} และมุ้งปีละ 1 หลัง เมื่อนักโทษขายเครื่องนุ่งห่มของตนแล้ว ก็ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่จึงต้องหากกระสอบเก่า ๆ มาห่มแทนจนกว่าจะได้รับแจกจากทางราชการในปีต่อไป ซึ่งพอได้รับแจกมาใหม่พวกเหล่านี้ก็ขายเพื่อหาเงินมาเล่นการพนันอีก โดยไม่สนใจในเรื่องการนุ่งห่มของตน เพราะพวกนักพนันเหล่านี้รักการพนันมากกว่าชีวิต ได้ของอะไรมาสามารถขายได้ ก็จะขายเอาเงินมาเล่นการพนันจนหมด^{3 4} ทางนิคมฯก็ไม่สามารถดูแลกวาดล้างได้อย่างทั่วถึง จึงต้องปล่อยปละละเลยไปในที่สุด

การขั้ดคำสั่งเจ้าพนักงาน เป็นความผิดที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก เพราะนักโทษที่ขั้ดคำสั่งจะถูกลงโทษอย่างหนัก เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่นักโทษคนอื่นซึ่งมีกำหนดโทษตั้งแต่ลดชั้น ทุบตี จนกระทั่งขังตึกแดง ซึ่งเป็นการลงโทษขั้นรุนแรงที่นักโทษเกรงกลัวอย่างที่สุด ดังเช่น ในกรณีของ นายโชติ เกศะปิณฑะ จงใจขั้ดคำสั่งของ พัดดี บุนนาค นักแก้ว ซึ่งมีคำสั่งเรียกตัว นายโชติ ให้ไปพบ แต่นายโชติไม่ยอมไป กลับกล่าวว่า พัดดี บุนนาค มีชื่ระกับตน จะต้องมาหาตนเอง ไม่ใช่ให้ตนเป็นผู้ไปหาพัดดี บุนนาค จึงสั่งลงโทษนายโชติ โดยให้ขังไว้ในตึกแดงไม่มีกำหนด ฐานกระด้างกระเดื่อง ขั้ดคำสั่งเจ้าพนักงานอย่างจงใจ ส่วนการขั้ดคำสั่งเจ้าพนักงาน ถ้าเกิดจากการกระทำที่ไม่จงใจ ก็จะได้รับโทษลดหย่อนลง ไป

การหลบหนี ถึงแม้ว่านักโทษกักกัน จะถูกส่งมาอยู่ณคิมฝัก อาชีปะตะรุเตา ตัวเกาะอยู่ในทะเลลึก ห่างไกลจากแผ่นดิน มีระเข้ชุกชุม และมีคลื่นลมรุนแรงมากในฤดูมรสุม ยากแก่การหลบหนีอย่างยิ่ง แต่นักโทษกักกันก็ไม่ละความพยายามที่จะหลบหนีเมื่อมีโอกาส ความจริงการหลบหนีเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยหลวงพิชานทัตทภัย รั้บนักโทษกักกันมาอยู่ที่เกาะตะรุเตา ใน พ.ศ. 2481 แล้ว ในตอนนั้นหลวงพิชานทัตทภัย ได้กำหนดให้นักโทษกักกันหยุดทำงาน ในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และอนุญาตให้ลาไปเที่ยวป่าหาสัตว์ป่า และของป่ามาใช้มารับประทานได้ และการลานั้นก็ไม่ต้องมีพิธีรองอะไร เพียงแต่ลงชื่อพร้อมกับแจ้งเหตุผลการลาและกำหนดวันไปกลับ รวมทั้งสถานที่จะไปไว้ในสมุดลาที่วางไว้ที่หมวดควบคุมเท่านั้น การอนุญาตให้นักโทษไปเที่ยวป่านี้เอง เป็นโอกาสให้นักโทษหาทางหลบหนี แต่ส่วนมากหนีไปได้ไม่ตลอดเพราะความไม่ชำนาญเส้นทาง บางรายหลงทางอยู่ในป่า ในที่สุดก็ต้องตัดสินใจกลับนิคมฯ บางรายหนีทางทะเลโดยใช้วิธีตัดไม้หรือตันกล้วยป่ามาทำเป็นแพแล้วทอดตัวลงบนแพนั้น ปล่อยให้น้ำทะเลพัดพาออกจากฝั่ง สุดแต่คลื่นลมจะพัดพาไปที่ไหนก็ได้ขอให้พ้นจากเกาะตะรุเตาก็แล้วกัน บางรายถูกคลื่นซัดพาไปถึงเกาะใกล้เคียงก็จะถูกชาวเกาะจับตัวส่งหลวงพิชานทัตทภัย เพราะหลวงพิชานทัตทภัยจะให้รางวัลกับผู้ที่จับนักโทษมาส่ง เป็นรายหัวคนละ 5 บาท ด้วยวิธีนี้ให้นักโทษหนีไปได้บ่อยมาก³⁵ บางรายสามารถหนีไปขึ้นเกาะลังกาวิได้ แต่ก็ถูกส่งตัวกลับมาตามข้อตกลงว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้าม

แดนที่ประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียได้ตกลงหากันได้

นักโทษกักกันที่พยายามหลบหนีไปนั้น เมื่อถูกจับได้จะถูกส่ง
โทษสถานเดียว หรือหลายสถานตามแต่เจ้าพนักงานจะพิจารณาเห็นสมควร ส่วนใหญ่แล้วจะ
ลงโทษหลายสถาน ซึ่งมีทั้งการลดชั้น ทบตี และขังตึกแดง เพื่อให้เข็ดหลาบและไม่ให้เป็น
แบบอย่างแก่นักโทษคนอื่น ส่วนในกรณีที่นักโทษกักกันหลบหนี และถูกเจ้าพนักงานตาม ไปทัน
แต่ไม่ยอมให้จับ ขัดขืน ต่อสู้เจ้าพนักงาน ก็จะถูกยิงตาย ถึงแม้ว่าการหลบหนีจะเต็ม ไปด้วย
อันตราย ต้องเสี่ยงชีวิต อาจถูกยิงตาย หรือหนีไปได้ไม่สำเร็จก็ตาม นักโทษที่ยัง
พยายามจะหนี^{๑๐}

1.2.6 การเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลนักโทษกักกัน

การเจ็บป่วยของนักโทษในนิคมฝักอาชีพเกาะตะรุเตา มีตั้ง
แต่เจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปวดหัว ตัวร้อน เป็นผลจากการโดนลมมีดพร้า หรือจอบ
หรือเกิดจากการชกต่อย ทะเลาะวิวาทในหมู่นักโทษด้วยกันเอง ไปจนถึงการเจ็บป่วยที่รุน
แรงถึงแก่ชีวิต โดยเฉพาะไข้มาเลเรียซึ่งเกือบทุกคนที่ไปอยู่ในนิคมจะต้อง ได้รับความทุกข์
ทรมานจากไข้มาเลเรียทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามเมื่อนักโทษผู้ใดเจ็บป่วยขึ้นมา ก็ไปรับการ
รักษาจากนายแพทย์ที่โรงพยาบาลของนิคมฯ ได้ เนื่องจากนักโทษมีจำนวนมาก แต่มีนาย
แพทย์เพียงคนเดียว จึงต้องมีผู้ช่วยแพทย์เป็นผู้ช่วยเหลือ นอกจากนี้ก็มี "ผู้ช่วยพยาบาล"
ซึ่งผู้อำนวยการนิคมฯ แต่งตั้งจากนักโทษกักกันที่มีความประพฤติดีและมีความรู้ทางการแพทย์
บ้างเล็กน้อย ทำหน้าที่ช่วยเหลือทางด้าน การจ่ายยา ผิดยา ทำบาดแผลและดูแลคนไข้ทั่ว ๆ
ไป การรักษาผู้ป่วยของนิคมฝักอาชีพเกาะตะรุเตา ในภาวะปกติ สามารถดูแลรักษาผู้ป่วยได้ดี
พอสมควร เพราะทางราชการส่ง เครื่องเวชภัณฑ์มาให้เพียงพอกับความต้องการ แต่ในภาวะ
สงครามจะมีปัญหามากมาย เพราะขาดแคลนทั้ง เครื่องเวชภัณฑ์และนายแพทย์ ทำให้นักโทษ
ต้องเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมาก ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

โดยทั่วไปแล้ว การรักษาพยาบาลคนไข้ของนิคมฯ นั้น ทาง
นิคมฯบริการให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่ประการใด แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ช่วยพยาบาลและ

เจ้าหน้าที่พยาบาลบางคน แสวงหาประโยชน์จากการเจ็บป่วยของเพื่อนักโทษด้วยกัน โดยขูดรีดเงินทอง และทรัพย์สินจากนักโทษที่เข้ามารักษาตัวที่โรงพยาบาล ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ผู้ช่วยพยาบาล จะหาทางขูดรีดเงินจากนักโทษที่มารักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล โดยแสดงท่าทีให้ผู้ป่วยเห็นว่า จะคัดชื่อออกจากโรงพยาบาลเพื่อให้ออกไปทำงานหนัก ถ้าไม่ยอมจ่ายเงินให้ด้วยวิธีนี้ผู้ป่วยก็ต้องยอมเสียเงิน มิเช่นนั้นจะต้องไปทำงานหนัก ทั้ง ๆ ที่ยังไม่หายป่วย เข้าใจว่านายแพทย์และผู้ช่วยพยาบาลอาจจะรู้เห็นเป็นใจด้วย มิฉะนั้นผู้ช่วยพยาบาลคงไม่สามารถทำได้

สำหรับเจ้าหน้าที่พยาบาล ก็หาทางเบียดเบียนผู้ป่วยด้วยวิธีการต่าง ๆ ตั้งแต่เปลี่ยนเสื้อผ้าดี ๆ ของผู้ป่วยมาเป็นของตน จนกระทั่งถ้าผู้ป่วยตายหากคนตายเปลือมพันทอง ก็จะถูกงัดปากและถอนฟันทองออกจนหมด ในบางครั้งผู้ป่วยยังไม่ทันจะสิ้นใจ พวกเจ้าหน้าที่พยาบาลเหล่านั้นต่างก็แย่งกันชิงชิงเสื้อผ้า หรือ ไม่ก็งัดแงะเอาฟันทองออกจากปากคนที่กำลังจะตาย จนผู้ป่วยต้องตายไปจริง ๆ³⁷

โรคที่นักกลัว สำหรับนักโทษบนเกาะตะรุเตา คือ ไข้มาเลเรีย นักโทษที่เป็นไข้มาเลเรียส่วนใหญ่จะตาย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของแพทย์ เมื่อมีอาการไข้มากขึ้นจึงไม่สามารถรักษาได้³⁸ นอกจากไข้มาเลเรียแล้วก็มีโรคบิด ไข้รากสาด แต่ไม่ระบาดรุนแรง³⁹ จึงมีอันตรายน้อยกว่าไข้มาเลเรียมาก

สำหรับนักโทษบางคน ก็มีสวนสำคัญที่ทำให้ตนเองต้องเสียชีวิตจากการเจ็บไข้ ทั้งนี้เพราะเมื่อเจ็บป่วยขึ้นมาที่ต้องการอยู่ในสภาพของผู้ป่วยนาน ๆ เพื่อจะไม่ต้องออกไปทำงานหนัก จึงไม่ยอมรักษาตนเองให้หาย ดังนั้นเมื่อนายแพทย์จ่ายยาให้ก็มักไม่ยอมกิน กลับซุกซ่อนเอาไว้หรือนำไปขายต่อไป ส่วนคนที่เป็นแผล เมื่อนายแพทย์รักษาแผลเกือบจะหายก็จะใช้วิธีการต่าง ๆ ทำให้แผลเปื่อยขยายออกไปอีก จนกลายเป็นแผลเรื้อรังรักษาไม่หาย ถึงแก่ความตายเพราะแผลกลายหรือไข้เรื้อรังในที่สุด⁴⁰ นักโทษในนิคมฯ เรียกวิธีการที่นักโทษด้วยกัน ไม่ยอมรักษาการเจ็บป่วยของตนเองให้หาย เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานว่า "การเลี้ยงไข้"

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความทุกข์ทรมานของนักโทษที่เจ็บป่วยนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำของเพื่อนนักโทษด้วยกัน ที่มีโอกาสได้เป็น ผู้ช่วยพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่พยาบาล แล้วใช้ตำแหน่งหน้าที่มาขู่ข่มเพื่อนนักโทษด้วยกัน อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการเลี้ยง ไข้ของนักโทษเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการหลีกเลี่ยงการทำงาน จนต้องเสียชีวิตในที่สุด

สำหรับนักโทษกักกันที่ถึงแก่ความตายนั้น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลก็จะห่อผ้าหรือเสื้อ แล้วนำไปฝังที่ป่าช้าในวันเดียวกัน โดยไม่ต้องบอกญาติพี่น้องให้รับรู้ แล้วทางนิคมฯ ก็แทงเจ้าหน้าที่ขื่อนักโทษคนนั้นออกจากทะเลเบียน

2. สภาพความเป็นอยู่และชีวิตนักโทษกักกันระหว่าง และหลังสงครามเอเซียบูรพา

เมื่อเกิดสงครามเอเซียบูรพาขึ้น ในปลายปี พ.ศ. 2484 ความอดอยากและขาดแคลนเครื่องอุปโภคและบริโภคได้เริ่มแพร่กระจายไปทั่วประเทศ และส่งผลกระทบต่อตรงอย่างมากมาย และค่อนข้างรุนแรงต่อสภาพความเป็นอยู่ และชีวิตของทุกคนในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา กล่าวคือ

2.1 อาหาร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ในภาวะปกตินักโทษกักกันจะมีข้าวบริโภคน้อยเพียงพอเพราะนักโทษบริโภค เฉลี่ยเดือนละประมาณ 450 กระสอบ ในขณะที่ทางนิคมฯ มีเรือไปรับข้าวสารที่อำเภอกันตัง เดือนละ 720 กระสอบ เพราะฉะนั้นในแต่ละเดือนจะมีข้าวสารเหลืออยู่ในเรือนพักผู้คุม ประมาณ 270 กระสอบ อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดสงครามเอเซียบูรพาขึ้น ในปลายปี พ.ศ. 2484 การคมนาคมติดต่อระหว่างเกาะตะรุเตากับแผ่นดินใหญ่ ทั้งทางฝั่งจังหวัดสตูลและอำเภอกันตัง เริ่มติดขัด ทั้งนี้เพราะเรือที่แล่นในบริเวณนี้จะถูกรบกวนจากเรือดำน้ำของฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้การขนส่งข้าวสารจากอำเภอกันตังมายังเกาะตะรุเตา ต้องกระทบกระเทือนไปด้วย แต่ภาวะการขาดแคลนข้าวสารยังไม่รุนแรงนักตลอดปี พ.ศ. 2485

ในต้นปี พ.ศ. 2486 ภาวะการขาดแคลนข้าวสารเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น เห็นได้จากทางนิคมฯ เริ่มลดจำนวนข้าวสารที่เลี้ยงนักโทษหลังจากอัตราปกติ เพื่อให้มีข้าวสารเพียงพอสำหรับนักโทษบริโภคนักโทษกว่าจะมีข้าวสารงวดใหม่ส่งมาให้ ปรากฏว่าวิธีการแก้ปัญหาของทางนิคมฯ ดังกล่าวข้างต้นไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเรือที่ไปรับข้าวสารไม่สามารถมาส่งได้ตามกำหนด เนื่องจากไม่มีข้าวสารที่อำเภอกันตัง เพราะทางรถไฟถูกทำลาย ทำให้การส่งข้าวสารจากกรุงเทพฯ มาเก็บไว้ที่คลังพัสดุของนิคมฯ ที่อำเภอกันตังต้องล่าช้าตามไปด้วย ดังนั้นผู้อำนวยการนิคมฝึกออาชีวะตะรุเตาจึงแก้ปัญหาโดยสั่งให้ตมข้าวต้มแทน ซึ่งบางครั้งต้องรับประทานข้าวต้มติดต่อกันถึง 15 วัน เพื่อสงวนข้าวสารเอาไว้ให้พอรับประทาน⁴¹

ภาวะขาดแคลนข้าวสาร ที่มีความรุนแรงยิ่งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2487 เพราะนอกจากเกิดจากการคมนาคมขนส่งข้าวสารจากกรุงเทพฯ มาอำเภอกันตัง และจากอำเภอกันตังมาเกาะตะรุเตาทำได้ยากแล้ว ภาวะขาดแคลนข้าวสารที่เกิดขึ้นทั่วประเทศทำให้จำนวนข้าวสารที่กรมราชทัณฑ์ ส่งมายังนิคมฝึกออาชีวะต้องลดปริมาณลงไปด้วย ทำให้ทางนิคมฯ ไม่มีข้าวสารที่จะให้นักโทษบริโภคอย่างเพียงพอ ความอดอยากจึงเกิดขึ้นไปทั่วนิคมฝึกออาชีวะ และนำไปสู่การเกิดโจรสลัดตะรุเตาในที่สุด

ความขาดแคลนที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ทำให้นักโทษบางคนหาทางช่วยตัวเองเพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ โดยการล่าสัตว์ในป่ามาเป็นอาหาร เช่น กระจง เป็นต้น เมื่อสัตว์เหล่านี้ขาดแคลน พวกนักโทษก็จับสุนัขมาฆ่ากินเป็นอาหารซึ่งปรากฏว่าเป็นอาหารที่นักโทษนิคมฯ รับประทานกันมาก ในที่สุดสุนัขตามถนนและตามบ้านพักเจ้าพนักงานก็ถูกจับฆ่ากินจนหมดสิ้น นักโทษจึงเริ่มจับแมวมาฆ่ากิน ในที่สุดเมื่อความอดอยากมีมากขึ้นก็จำเป็นต้องรับประทานสัตว์ทุกอย่าง แม้กระทั่ง จิ้งจก จิ้งเหลน กิ้งก่า⁴² เพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้

2.2 เครื่องนุ่งห่ม

โดยปกติแล้ว ทางราชการจะจ่ายเครื่องนุ่งห่มให้นักโทษปีละครั้ง แต่ในภาวะสงคราม เครื่องนุ่งห่มที่แจกจ่ายให้นักโทษจะได้รับน้อยลงไป เพราะเกิดภาวะขาดแคลนขึ้นทั่วประเทศ ทำให้นักโทษทุกคนได้รับเครื่องนุ่งห่มไม่เพียงพอ ในปีปลายปี พ.ศ.

2487 เกิดขาดแคลนเครื่องนุ่งห่มอย่างหนักจนนักโทษจำนวนมากต้องนุ่งผ้าเดี่ยว ภาวะขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม ไม่ได้เกิดจากการที่ทางราชการแจกจ่ายให้ ไม่เพียงพอเพียงประการเดียวแต่เกิดจากการกระทำของนักโทษเองด้วย ทั้งนี้เพราะเครื่องนุ่งห่มที่ทางราชการแจกจ่ายให้นั้น ได้มีนักโทษบางคนนำไปขายเพื่อให้ได้เงินมาเล่นการพนัน แล้วหากกระสอบมานุ่งห่มแทน นอกจากนั้นมีการเอาเครื่องนุ่งห่มไปจำหน่าย จนกระทั่งมีการขโมยเครื่องนุ่งห่มไปขายกันเนื่อง ๆ ในภาวะสงครามสิ่งของเหล่านี้เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก และขายได้ราคาดีได้กำไรเกือบ 10 เท่าตัว⁴³ ส่วนผู้รับซื้อ ก็คือพ่อค้าชาวเกาะในบริเวณใกล้เคียงตลอดถึงผู้คุมบางคน เพื่อนำไปขายในจังหวัดสุลตักต่อหนึ่ง เพื่อนำไปตัดเย็บย้อมสีใหม่แล้วขายต่อได้กำไรอย่างมากทีเดียว

การที่เครื่องนุ่งห่มมีราคาดี ทำให้นักโทษนิยมขายเครื่องนุ่งห่มของตนเพื่อหาเงินมาเล่นการพนัน ในขณะที่เดียวกันการขโมยก็ขยายตัวรุนแรงขึ้น ทางนิคมฯ ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาการขโมยได้ เพราะมีผู้คุมส่วนหนึ่งเป็นผู้รับซื้อเครื่องนุ่งห่มเหล่านี้เสียเอง อย่างไรก็ตามทางนิคมฯ ได้พยายามแก้ปัญหาในเรื่องตลาดรับซื้อ โดยทำให้เครื่องนุ่งห่มมีสีสกปรกเพื่อไม่ให้เป็นที่ต้องการของตลาด ด้วยวิธีการเอาเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อ กางเกง ย้อมสีเปลือกตัน โกงกางชั้นละครั้งตัว เพื่อให้มีสีกระดากกระด้างและเลอะเทอะเสียก่อนจึงแจกจ่ายให้นักโทษ โดยคิดว่าตลาดรับซื้อคงรังเกียจไม่รับซื้อ หรือซื้อในราคาต่ำเกือบไม่มีราคา แต่ปรากฏว่าไม่ได้ผลเพราะตลาดรับซื้อต้องการเพียงแต่ราคาตกลงเล็กน้อย ทางนิคมฯ จึงไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับนักโทษที่เอาเครื่องนุ่งห่มของตนไปขายเพื่อหาเงินมาเล่นการพนันนั้น ทางนิคมฯ ได้แก้ปัญหาโดยการงดจ่ายเครื่องนุ่งห่มเป็นราย ๆ และงดจ่ายเป็นคราว ๆ

จากการที่ทางนิคมฯ ไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องการขโมยเครื่องนุ่งห่มขาย เพื่อหาเงินมาเล่นการพนันได้ ทำให้กลุ่มนักโทษที่ไม่มีเสื้อใส่ ไม่มีถุง ไม่มีผ้าห่ม เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ นักโทษหลายคนเอาเศษผ้าหรือกระสอบ มาพันกายแบบนุ่งผ้าเดี่ยว จนกลายเป็นเหมือนกับนักโทษชั้นเลวมาก ที่พวกนักโทษในนิคมฯ เรียกกันว่า "ไอ้เข้" สภาพเช่นนี้ได้ขยายตัวอย่างรุนแรงในปลายปี พ.ศ. 2487

การที่นักโทษไม่มีเสื้อ มุ้ง ผ้าห่ม จนต้องนั่งผ้าเตี้ยกันนั้น ทำให้ต้อง
 ประสบความทุกข์ทรมานจากความหนาวเย็นและการถูกขังกัก พวกเขาเหล่านี้ต้องหาทางแก้
 ปัญหาโดยการหาไม้มาสมไฟเพื่อกันหนาวกันขึงในเวลากลางคืน แต่เป็นการแก้ปัญหาได้เล็ก
 น้อยเท่านั้น ในที่สุดพวกนักโทษเหล่านี้ก็ต้องนอนตากขุงและกลายเป็นตัวเร่งให้ไข้มาเลเรีย
 ระบาดอย่างรวดเร็วในที่สุด

2.3 ยารักษาโรค

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การเจ็บป่วยที่รุนแรงและอันตรายที่สุดสำหรับ
 นักโทษและเจ้าพนักงานทุกคนในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา คือ ไข้มาเลเรีย ในภาวะปกติที่มี
 นายแพทย์และเครื่องเวชภัณฑ์เพียงพอ อัตราการตายจากไข้มาเลเรียไม่สูงนัก แต่ในภาวะ
 สงครามซึ่งขาดแคลนทั้งนายแพทย์ และเครื่องเวชภัณฑ์ อัตราการตายจากไข้มาเลเรียสูง
 อย่างน่ากลัวทีเดียว

เมื่อเกิดภาวะสงคราม นายแพทย์และผู้ช่วยแพทย์บางคนต้องไป
 ช่วยราชการด้านอื่น คงเหลือเพียงผู้ช่วยแพทย์อยู่ในนิคมฯ เพียง 2 คน คือ ส.ต. ชำ่ม
 ปราบทอง และนายสวาสดี พูลทรัพย์ สำหรับนายสวาสดี พูลทรัพย์ เมื่อมาอยู่เกาะตะรุ
 เตาก็เจ็บป่วยตลอดเวลา จนในที่สุดกรมราชทัณฑ์ย้ายไปอยู่โรงเรียนฝักอาชีพเกาะใหญ่
 ส่วน ส.ต. ชำ่ม ปราบทอง ถูกกล่าวหาว่าร่วมกับนักโทษกักกันปล้นทรัพย์ พ้อค้าชาวจีนที่
 บ้านปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล ประมาณกลางปี พ.ศ. 2486 ระหว่างพิจารณาคดี
 ต้องติดคุกอยู่ในเรือนจำจังหวัดสตูล ดังนั้นในกลางปี พ.ศ. 2486 ทางนิคมฯ จึงขาดทั้ง
 แพทย์และผู้ช่วยแพทย์ คงมีแต่ผู้ช่วยพยาบาลเท่านั้นที่ทำหน้าที่รักษาพยาบาลแทน

ในปี พ.ศ. 2486 ไข้มาเลเรียระบาดอย่างรุนแรงที่เกาะตะรุเตา
 ทางนิคมฯ ไม่สามารถระงับการระบาดของไข้มาเลเรียได้ เพราะขาดแพทย์และยารักษา
 โรค ประกอบกับร่างกายของนักโทษไม่แข็งแรง เพราะรับประทานอาหารไม่เพียงพอ และ
 นักโทษบางส่วนไม่มีเสื้อผ้า มุ้ง และผ้าห่ม ต้องนอนตากขุง ได้กลายเป็นตัวเร่งให้ไข้มาเล
 รียาระบาดอย่างรวดเร็ว ทำให้อัตราการตายจากไข้มาเลเรียของนักโทษสูงมากขึ้น ตั้งแต่
 กลางปี พ.ศ. 2486 ประมาณว่านักโทษล้มตายด้วยไข้มาเลเรีย บางเดือนไม่ต่ำกว่าวันละ

5-6 คน อัตราการตายสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปลายปี พ.ศ. 2486 มีนักโทษล้มตายลงถึง 700 คนเศษ⁴ ทำให้นักโทษซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลต้องทำหน้าที่สัปเหร่ออย่างหนัก ต้องหามศพนักโทษไปฝังยังป่าช้าซึ่งอยู่ตรงเชิงเขาทางทิศตะวันออกของบ้านพักตำรวจตลอดเวลา ในระยะแรกการขุดหลุมเพื่อฝังนักโทษลึกเพียงพอ ที่จะไม่ให้สัตว์คุ้ยเขี่ยซากศพขึ้นมากินได้ แต่เมื่อนักโทษตายมาก ๆ เข้า ก็ไม่สามารถขุดหลุมให้ลึกได้และบางหลุมต้องฝังรวมกัน 2-3 ศพ การขุดหลุมฝังศพตื้นเกินไป ทำให้สัตว์เลื้อยคลานทั้งเหี้ยและตะกวดมาคุ้ยหลุมศพ เอาซากศพไปกินจนกระดูกเคลื่อนกลาดไปทุ่งป่าช้า⁵ บางศพที่ฝังตื้นมาก ซากศพไหลขึ้นมา จะมีหนอนกินซากศพอยู่เต็มไปหมดเป็นที่น่าสลดใจอย่างยิ่ง

สภาพดังกล่าวทำให้กรมราชทัณฑ์ ต้องรับส่งนายแพทย์และผู้เชี่ยวชาญมายังเกาะตะรุเตา โดยรับค่านเพื่อระงับการแพร่ระบาดของไข้มาเลเรีย ซึ่งสามารถระงับการขยายตัวได้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น เพราะไม่สามารถกำจัดเชื้อไข้มาเลเรียให้หมดไปได้ ไข้มาเลเรียจึงยังเป็นสิ่งที่น่ากลัวสำหรับนักโทษในนิคมฯ อยู่เช่นเดิม

สภาพความอดอยากและขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้นักโทษจำนวนหนึ่งหาทางออกโดยการปล้นสะดมเรือสินค้า เพื่อหาอาหารและสิ่งจำเป็นมาประทังชีวิต อันเป็นที่มาของโจรสลัดตะรุเตาในเวลาต่อมา

สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษการเมือง

นักโทษการเมืองที่ถูกส่ง ไปกักกันที่เกาะตะรุเตาใน พ.ศ. 2482 มีจำนวนทั้งสิ้น 70 คน ส่วนใหญ่เป็นนักโทษคดีกบฏบวรเดช พ.ศ. 2476 อีกส่วนหนึ่งเป็นนักโทษคดีกบฏนายสิบ พ.ศ. 2478 มีรายนามเท่าที่ค้นได้ในขณะนั้นจำนวนทั้งสิ้น 59 คน ดังนี้

1. ร้อยตรี กวี พิมพ์กร
2. ร้อยโท จงกล ไกรฤกษ์ นายทหารเสนาธิการจังหวัดทหารบกพิษณุโลก
3. ร้อยโท จรุณ ปัทมินทร์

4. เรือเอก หลวงจักรโยธิน (ม.ล.บศย์ อิศรางกูร) (ถึงแก่กรรมที่ค่าย
คุมขังเกาะเต่า)
5. พลตรี พระยาจินดาจักรรัตน์ (เจิม อวุธ) เจ้ากรมช่างแสงทหารบก
6. ร้อยตำรวจเอก หลวงโจอมพลล้าน (เชิด โกมลบุตร) ผู้บังคับกองตำรวจ
จังหวัดเพชรบุรี นายตำรวจคนสนิทของอธิบดีกรมตำรวจ สมัยนายพล
ตำรวจตรี พระยาอิทธิไพบรุษ (หลุย จาติกวณิช) (หลวงโจอม
พลล้าน ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
7. นายแฉล้ม เลี่ยมเพชรรัตน์ ทนายความจังหวัดนครราชสีมา และเป็นโทร
ใหญ่ในคณะกบฏบวรเดช
8. พันตำรวจตรีหลวงชาวนิคม (ทอง อินทสร)
9. นายชวลี สารนศิษย์
10. นายเชื้อ ชมวิทย์ นายสถานีรถไฟเพชรบุรี
11. พันจ่าเอกคณัฏ ไม้อินทร์
12. นายโถง สุวรรณทัต
13. พลตรี พระยาทรงอักษร (ชวน ชวนะลิขิต) เจ้ากรมเสมียนตรา
14. นายเต็ม วาทีน คนรับใช้พระยาสุรารักษ์พัฒนา
15. ร้อยตรี น้อม เพ็ญกุล แห่งกองพันทหารราบที่ 15 นครราชสีมา
16. ร้อยตำรวจเอก นิต กฤษณะสุวรรณ
17. หลวงบรรเทียงยุทธการ
18. ร.ต.บุญรอด เกษสมัย นายทหารคนสนิทของ พ.อ. พระยาศรีสิทธิ
สงคราม (ตัน ทหาราบ) ผู้เสียชีวิตในการรบที่ปากช่อง
19. ร้อยตรี ประเสริฐ คชมหิทธิ
20. ร้อยตรี ผัน อินทโรจน์
21. ร้อยตรี เพื่อน บุณทริก นายทหารกองหนุนจังหวัดทหารบกนครราชสีมา
(ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)

22. พันตรีหลวงพลหาญสงคราม (จิตรี อัครนิหัต)
23. พระพิทักษ์สมุทรเขต (เงิน วราภิโมกษ์)
24. เสวกโท หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) เลขานุการ
องคมนตรีสภาสมัยรัชกาลที่ 7
25. ร้อยตรี มุกดา เวณจันทร์
26. นาวาโท พระแมนุศรจักร (แมน ปรีดิกนิษฐ์)
27. พันตรี หลวงโยชิภิมข (เอียง รัตนสงคราม) ผู้บังคับกองทหารนครราชสีมา
28. หลวงฤทธามาตย์ (เจริญ สภาวะโสรัตน์) ปลัดจังหวัดสระบุรี
29. พันเอกพระยาฤทธิรงค์ธเนศ (ทองคำ ไทไชโย)
30. หลวงฤทธิวีการ (ฤทธิ ปลายบุตร) อัยการจังหวัดทหารบกจังหวัด
เพชรบุรี
31. พลเรือตรี พระยาวิชัยสมุทร
32. พันโท พระวิเศษโยชบาล (ปาน สุนทรจันทร์) ผู้บังคับการทหารบก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
33. นาวาเอก พระยาศรภักย์พิพัฒน์ (เลื่อน ศรภักย์วานิช) ผู้ช่วยปลัด
ทูลฉลองกระทรวงกลาโหม
34. พระศรีสุทัศน์ (ม.ล.อนุจิตร กเฉจร) ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา
35. ร้อยเอก ขุนศิริโยชิน (ศิริ กลัมพากร) นายทหารคนสนิทของผู้บังคับ
กองพันทหารราบจังหวัดเพชรบุรี
36. ขุนสารภีพิชิต (สารภี บุษย์มัต) นายร้อยโททหารบกนครราชสีมา
(ท่านผู้นั้นหนีไปอินโดจีนแล้วกลับมาถูกจำคุกภายหลัง)
37. อำมาตย์เอก หม่อมเจ้าสุขปรารภ กมลาสน์ นายช่างรถไฟประจำภาค
อีสาน
38. อำมาตย์เอก พระยาสุรพลพิพิธ (เป้า สมณดิษฐ์) ผู้ว่าราชการจังหวัด
สระบุรี

39. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) สมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี
 40. พระยาสุรียรราชวรภัย (สิริ วิเศษโกสินทร์)
 41. หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เจ้ากรมตรวจอภิศักรม กระทรวงเกษตร
 42. นาวาโท พระแสงสิทธิการ (แสง นนทสุด) (ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขัง
เกาะเต่า)
 43. ขุนไสว มัชฌิมภาส
 44. นายหลุย ศรีวิวัฒน์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ และ
บางกอกเดลิเมล์
 45. นายอรุณ บุนนาค สารวัตรรถจักร ควบคุมดูแลรถจักรในแขวงจังหวัด
นครราชสีมา
 46. ขุนอัคนีรถการ (อิน ไชยพฤกษ์) สารวัตรเดินรถ กรมรถไฟ
 47. นายอ่ำ บุญไทย ครู นักเขียนการเมืองในนามปากกา "แม่โขง"
(ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
- ลำดับที่ 1- 47 ส่วนใหญ่จะเป็นนักโทษการเมืองคดีกบฏวรวงศ์
48. สิบเอก กวบ สินธุวงศ์ แห่ง ร.พัน 2
 49. สิบเอก เข็ม เฉลยทิศ แห่ง ร.พัน 2
 50. สิบเอก เข็ม สายสุวรรณ แห่ง ร.พัน 2
 51. สิบเอก แซ่ม บัวปล้ม แห่ง ร.พัน 2
 52. สิบเอก ถม เกตุอาไพ แห่ง ร.พัน 2
 53. สิบโท ม.ล.ทวีวงษ์ วัชรวงษ์ แห่ง ร.พัน 2
 54. สิบเอก เติ้ง แซ่ม แห่ง ร.พัน 2
 55. นายหนุ่ม ณ พัทลุง หัวหน้าสถานีรถไฟกุดจิก นครราชสีมา (ท่านผู้นี้
เคยถูกจับคราวกบฏวรวงศ์แล้ว ได้รับการปล่อยตัวมาครั้งหนึ่ง ได้มา
เข้ากับกบฏนายสิบอีก)
 56. สิบโท แผ้ว แสงส่องสูง แห่ง ร.พัน 2

57. สิบโท เลียบ กหินทพงศ์ แห่ง ร.พัน 5
58. สิบโท ศาสตร์ กชกุล แห่งแผนกทะเบียนพลกลาโหม (ท่านผู้นี้ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
59. อำนาจสิบ สาคร ภูมิทัต แห่ง ร.พัน 3
ลำดับที่ 48 - 59 เป็นนักโทษ การเมืองคดี กบฏนายสิบ⁴⁶

นักโทษการเมืองทั้ง 70 คน เดินทางออกจากสถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2482 เวลา 16.00 น. ไปถึงสถานีรถไฟทวนเนียง จังหวัดสงขลา ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2482 เวลา 14.00 น. จากนั้นเดินทางต่อไปจังหวัดสตูลด้วยรถยนต์สองแถว ระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร ถึงเรือนจำจังหวัดสตูลก่อนเข้าค่ายและถูกควบคุมไว้ที่เรือนจำจังหวัดสตูล 2 วัน เพื่อรอการส่งไปยังเกาะตะรุเตาในระหว่างนี้นักโทษการเมืองได้ร้องขอต่อขุนอภิปันสรุจันท์ให้ถอดครวน ซึ่งที่สุดก็ได้รับการยินยอม ทำให้นักโทษได้รับความสะดวกขึ้น ในวันที่ 20 กันยายน 2482 นักโทษการเมืองก็ถูกส่งไปเกาะตะรุเตาโดยขึ้นรถยนต์ไปท่าเรือเกาะนกเพื่อลงเรือยนต์ชื่อ เรืออาดังและราวี เรือบรรทุกนักโทษทั้ง 2 ลำนี้ มีตำรวจถือปืนควบคุมไปด้วยลำละ 6 นาย เวลา 15.00 น.เศษ เรือก็ออกจากท่าเรือเกาะนกไปเกาะตะรุเตา ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ซึ่งคาดว่าจะถึงเกาะตะรุเตาก่อนค่ำ แต่ปรากฏว่าเมื่อเรือไปถึงเกาะตะรุเตา เวลา 19.00 น.เศษ น้ำแห่งเรือเล็กไม่สามารถออกมารับนักโทษจากเรือใหญ่ได้ ต้องรอจนถึงสองยามเศษของวันที่ 21 กันยายน น้ำจึงขึ้นมากพอที่เรือเล็กจะมารับได้ นักโทษชั้นฝั่งที่อ่าวตะโละอูดังเมื่อเวลา 02.00 น. หลังจากขนของเข้าที่พักแล้ว ผู้คุมได้ส่งนักโทษกักกันให้น้ำแกงร้อนวันเส้นมาให้ 1 ถัง เพื่อบรรเทาความหิวของนักโทษการเมือง⁴⁷

1. สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองก่อนสงครามเอเซียบูรพา

สภาพที่อยู่อาศัยของนักโทษการเมืองในระยะแรกนั้น เป็นโรงเรือนขนาดใหญ่ กว้าง 15 เมตร ยาวประมาณ 30 เมตร สร้างด้วยไม้ หลังคามุงใบหวาย⁴⁸ ภายในเป็น

ห้องโล่ง แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองแถวมีทางเดินตรงกลาง โดยกำหนดให้นักโทษแต่ละคนมีอาณาเขตของตนเองกว้าง 60 เซนติเมตร ใช้เป็นที่นอนและเมื่อเวลาอนจะหันเท้าเข้าหากัน⁴⁹ นอกจากนี้ทางนิคมา ได้กำหนดพื้นที่เป็นเขตค่ายคุมขังนักโทษการเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ โดยมีขังแดงปักไว้สองข้างที่ห้ระยะประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อบอกขอบเขตที่แน่นอน⁵⁰ นักโทษจะออกนอกเขตไม่ได้ ถ้าจะออกนอกเขตต้องขออนุญาต⁵¹ ส่วนด้านทะเล เปิดเสรีให้นักโทษการเมืองลงอาบน้ำได้ตามใจชอบ สำหรับนักโทษซึ่งอยู่มาก่อนนั้น อยู่ลึกเข้าไปด้านในและถูกห้ามไม่ให้มาติดต่อกับนักโทษการเมืองโดยเด็ดขาด ทั้งนี้รวมไปถึงเจ้าพนักงานด้วย ยกเว้นเฉพาะกรณีมีราชการเท่านั้นจึงอนุญาตให้ ติดต่อกับนักโทษการเมืองได้ สำหรับการคุมคุมดูแลนั้นจะมีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่เวรยามเฝ้าตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดเขตไว้ แต่จะเข้าไปในบริเวณที่อยู่ของนักโทษการเมือง โดยไม่มีกิจราชการไม่ได้เช่นกัน ส่วนตำรวจนั้นกรมตำรวจจะส่งตำรวจสันติบาลกอง 2 มาช่วยควบคุมดูแลอีกชั้นหนึ่งด้วย โดยส่งมาเป็นผลัด ๆ และสร้างหอคอยให้ตำรวจอยู่ประจำเวรยามเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานของนิคมา

การควบคุมดูแล เป็นไปด้วยความเข้มงวด แม้แต่การไปอาบน้ำซึ่งต้องเดินไปอาบน้ำเป็นระยะทาง ประมาณ 1 กิโลเมตร ก็ต้องมีผู้คุมไปด้วย สำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์ไปอาบน้ำจัดที่ลาซาร์ที่ทางนิคมา กำหนดที่อาบน้ำทะเลหน้าที่พักหรือบางครั้งก็ไปอาบน้ำที่น้ำตกใกล้บ้านนายหมี่ ศรีวิโรจน์ ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเพียงครอบครัวเดียวที่ยังอาศัยอยู่บนเกาะนี้ การเดินทางไปอาบน้ำที่น้ำตกดังกล่าวต้องเดินข้ามคลองที่น้ำทะเลขึ้นถึง ฉะนั้นจะไปอาบน้ำตกต้องไปเฉพาะตอนน้ำลงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ต่อมาทางนิคมาก็ให้นักโทษมีอิสระพอสมควร ในตอนกลางวันจะไปไหนก็ได้ เช่น ขึ้นเขา เข้าป่า ตามธรรมดาต้องแจ้งให้ผู้คุมทราบ แต่นานวันเข้าก็ไปกันโดยไม่ต้องลา ซึ่งเป็นโอกาสให้นักโทษกลุ่มหนึ่งได้สำรวจภูมิประเทศและกำหนดเส้นทางที่จะหนีได้ในที่สุด⁵²

สำหรับอาหาร ในระยะแรกก่อนที่นักโทษจะหนีไปนั้น ทางนิคมการจัดทำให้รับประทานวันละ 3 มื้อ ภายหลังจากนักโทษหนีไปแล้ว ก็ต้องลดเหลือวันละ 2 มื้อ⁵³ สภาพของอาหารค่อนข้างเลว ตามบันทึกของพระยาสุรพันธ์เสนี กล่าวว่า อาหารเลวมาก

รับประทานไม่ได้ เนื้อเค็มเค็มเหมือนเกลือและมีกลิ่นเหม็นอย่างร้ายแรง ยิ่งกว่านั้นน้ำพริกก็เหม็นกะปิ เหม็นเหมือนปลาเน่า ข้าวสุก (ข้าวแดง) เต็มไปด้วยเม็ดกรวดและทราย เพราะปนมาเพื่อให้หนักตาซึ้ง^{5 4} ดังนั้นนักโทษการเมืองหลายคน จึงแก้ปัญหาด้วยการจ้างครอบครัวผู้คุมทำอาหารให้รับประทานเดือนละ 15 บาท และนอกจากนี้ครอบครัวผู้คุมยังทำห่อหมก แกงและขนม มาขายนักโทษการเมืองอีกด้วย^{5 5} ทำให้อาหารการกินของนักโทษการเมืองดีขึ้น

เนื่องจากนักโทษการเมืองได้รับการยกเว้น ไม่ต้องทำงานโยธาและไม่ต้องสวมใส่เครื่องพันธนาการใด ๆ ทั้งสิ้น กิจกรรมประจำวันของนักโทษการเมืองจึงไม่ลำบากมากนัก โดยในแต่ละวันจะมีกิจกรรมเท่าที่พอจะรวบรวมได้ ดังนี้

6.00 น.	ทุกคนเข้าแถวตรวจนับหน้าเรือนนอน
7.00 น.	ผู้คุมจะควบคุมักโทษไปอาบน้ำที่ลำธาร
8.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
9.00 -11.00 น.	พักผ่อนตามอัชยาศัย
12.00 น.	รับประทานอาหารเช้า (หลังจากนักโทษการเมือง 5 คน หนีไปได้ อาหารมื้อเที่ยงก็ถูกงด)
13.00-15.00 น.	พักผ่อนตามอัชยาศัย
15.00 น.	ผู้คุมจะควบคุมักโทษไปอาบน้ำที่ลำธาร
16.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.00 น.	ทุกคนเข้าแถวตรวจนับหน้าเรือนนอน หลังจากนั้นทุกคน พักผ่อนตามอัชยาศัย จะนอนเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน 21.00 น. ^{5 6}

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองไม่ลำบากจนเกินไปนัก มีอิสระเสรีในอาณาเขตที่กำหนดให้ค่อนข้างมากทีเดียว

1.1 นักโทษการเมืองหนี

ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองบนเกาะตะรุเตา จะสุขสบายกว่าที่เรือนจำบางขวาง เพราะอากาศดีและมีเสรีภาพมากกว่า แต่ก็ยังมีความยากลำบากในเรื่องอาหารการกิน และการคุกคามจากโรคภัยไข้เจ็บ ประกอบกับความต้องการอิสระภาพของนักโทษการเมืองบางกลุ่ม จึงได้มีการจับกลุ่มปรึกษารื้อกันที่จะคิดหลบหนีออกจากเกาะตะรุเตา โดยยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อแลกอิสรภาพเพราะถ้าถูกจับได้อาจถูกยิงตาย ในตอนแรกมีผู้คิดที่จะร่วมหลบหนีไปด้วยจำนวนมาก แต่ได้ถอนตัวในภายหลังเพราะคนเหล่านั้นเกรงว่าจะถูกยิงตายเสียก่อนที่จะหนีพ้นไปจากเกาะ ดังนั้นจึงเหลือคนที่หนีไปเพียง 5 คน คือ พระยาสุรพันธ์เสนี พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ นายหลุย ศิริวัต ขุนอภัยรถการ และ นายแฉล้ม เลียมเพ็ชรรัตน์ โดยจะหนีไปยังเกาะลังกาวิ ซึ่งอยู่ห่างจากเกาะตะรุเตา เพียง 4.8 กิโลเมตร⁵⁷

ในการเตรียมการเพื่อจะหนีไปนั้น พระยาสุรพันธ์เสนี ได้พยายามติดสนิทกับ นายหมี ศรีวิโรจน์ ชาวเกาะเก่าแก่ที่ไม่ถูกไล่ออกไปจากเกาะ เพื่อเกลี้ยกล่อมให้เป็นผู้ช่วยเหลือในการหนี ในที่สุดสามารถพูดเกลี้ยกล่อมให้ นายหมี มีความหวังในอนาคต และด้วยเงินตอบแทน จำนวน 5,000 บาท⁵⁸ ทำให้นายหมี ตกลงใจที่จะนำนักโทษการเมืองชุดนี้หนีไปเกาะลังกาวิ โดยนายหมีเป็นผู้นำทางและจัดเตรียมเรือใบ โดยได้รับความร่วมมือจากลูกเขย คือ นายแถว ชาวนาศรีขันธ์ ซึ่งเป็นผู้คุมในขณะนั้น⁵⁹

สำหรับพระยาศรารักษ์พิพัฒน์ เป็นผู้มีความรู้เรื่องวิธีส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นอย่างดี รับผิดชอบเป็นผู้จัดการนำทางเมื่อหนีไปถึงเกาะลังกาวิแล้ว และโดยที่การหนีไปยังประเทศมาเลเซียนั้น จำเป็นต้องใช้ภาษามลายูอย่างมาก ท่านจึงได้เรียนภาษาดังกล่าวเพิ่มเติมจากที่เคยรู้มาบ้าง โดยได้ถามจากพระยาสุรพลพิพิธ

ส่วนนายแฉล้ม เลียมเพ็ชรรัตน์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญวิชาโหราศาสตร์ จึงเป็นผู้กำหนดฤกษ์ในการเดินทาง โดยกำหนดให้หนีออกจากเกาะตะรุเตาในวันที่

16 ตุลาคม พ.ศ. 2482 เวลา 20.00 น.เศษ⁶⁰

ในการหนีนั้น นอกจากเสื้อผ้าที่จำเป็นคนละห่อแล้ว ทุกคนมีมีดขायงคนละเล่ม ซึ่งซื้อมาจากนักโทษกักกัน เล่มละ 30 สตางค์ เพื่อใช้ป้องกันตัวในยามฉุกเฉิน เมื่อได้เวลาถูกขังติดกำแพงที่โหดแล้้มกำหนด (ปรากฏว่า คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงาย แสงจันทร์ส่องแสงสว่างไปทั่วทั้งเกาะ ลมก็สงบมาก) ทุกคนต่างก็ทยอยออกจากเรือนนอน ซึ่งเป็นที่คุมขังด้วย โดย ไปกันเป็นทีม พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ไปกับพระยาสรพินช เสนีและขุนอัครนิรุตการ ส่วนนายหลุย คีรีวัต และ โหดแล้้มแยกกันไป โดยนัดพบกันที่แหลมแห่งหนึ่งบริเวณท้ายเกาะ

กลุ่มนักโทษการเมือง ได้พากันลัดลอดหนี โดยเดินเลียบริมหาดทราย บางครั้งต้องเดินท่องน้ำทะเลซึ่ง ไม่ลำบากนักเพราะเป็นเวลาน้ำลง แต่ก็ต้องระวังจระเข้ซึ่งมีชุกชุม ดังนั้นเมื่อเดินท่องน้ำพระยาศรารักษ์จึงให้ทุกคนสับดาโดยแรงเพื่อให้จระเข้ตกใจ เพราะจระเข้จะไม่อยู่ในน้ำที่มีระลอก เมื่อถึงน้ำลึกก็ต้องว่ายน้ำบ้าง ประมาณ 20 นาทีก็ถึงโขดหินที่จะต้องปีนป่ายต่อไป หลายคนถูกหินบาดหลายแห่งจนเลือดไหล ได้รับความลำบากยิ่งนัก แต่ในที่สุดก็ไปถึงที่เรือจอด คือ บริเวณแหลมท้ายเกาะซึ่งกำบังสายตาของผู้คุมได้ดี

เมื่อทุกคนพร้อมแล้วออกเรือ เวลา 23.00 น. บนเรือมีคนประจำเรือ 4 คน และมีใบประจำเรือด้วย เรือได้แล่นเลียบไปตามงามิดของเกาะ โดยทุกคนช่วยกันแจวเลียบไปตามริมเกาะเรื่อย ๆ โดยไม่สามารถกางใบเรือได้เพราะไม่มีลม และเกรงจะเป็นเป้าสายตาแก่ผู้เฝ้าระวังนกตามเกาะเล็กเกาะน้อย ระหว่างที่อยู่ในเรือห้ามสูบบุหรี่และพูดจาเมื่อผ่านเกาะที่มีคนเฝ้าระวังนกแห่งหนึ่ง และผ่านเรือหาปลาของเจ้าพนักงานเรือนจำนักโทษการเมืองทุกคน ต่างนอนราบกับท้องเรือและคลุมด้วยกระแจะอย่างมิดชิด เมื่อเรือผ่านพ้นไปแล้วก็ช่วยกันแจวบ้างพายบ้าง เพื่อช่วยเพิ่มความเร็วของเรือจนกระทั่งถึงโขดหินสูงเหนือหน้าตามธรรมชาติ ซึ่งอังกฤษและไทย ได้มีสัญญากันว่า จะไม่ล่วงข้ามหลักหินธรรมชาตินี้เข้าไปจับผู้ร้าย เมื่อผ่านโขดหินนั้นทุกคนก็เกิดกำลังใจมากยิ่งขึ้น ช่วยกันแจวด้วยพายที่ติดเรือมาแรงยิ่งขึ้น จนกระทั่งเรือเกยหาดทรายเกาะลังกาวิ เวลา 2.000 น. ของวันที่ 17 ตุลาคม 2482^๑

ทางนิคมฯ ทราบเรื่องการหนีของนักโทษการเมือง เมื่อเวลา 2.00 น. เศษ ข้าราชการหลบหนีแพร่สะบัดไปทั่วอำเภอตะโละอด้ง พร้อม ๆ กันความโกลาหล อลหม่าน

และความสับสนวุ่นวายของเจ้าหน้าที่ใหญ่น้อย แสงไฟฉายปรากฏขึ้นทั่วอ่าว ปืนทุกกระบอก ถูกบรรจุกระสุนพร้อมที่จะใช้งานทันที จากนั้นก็แยกย้ายกันออกค้นหาทั้งทางบกและทางทะเล อย่างเข้มแข็ง

สำหรับการค้นหาทางบกนั้น ร.ต.บุญ แดงวิเชียร เป็นผู้อำนวยการ การค้นหา โดยสั่งให้เจ้าหน้าที่แยกย้ายกันติดตามทั้งป่าและอ่าวเล็กอ่าวน้อยทุกแห่ง ส่วนใน ทะเลขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ ออกติดตามด้วยตนเอง โดยใช้เรือยนต์อ่าวดังและราวี และใช้ฝีจักร แล่นสะกิดเป็นวงกลม โดยให้มาบรรจบกันรอบเกาะตะรุเตาและหมู่เกาะใกล้เคียง แต่ไม่ ประสบผลสำเร็จ^{๑๒}

เมื่อการค้นหาและติดตามจับกุมตัวนักโทษการเมืองที่หลบหนีไปครั้งนั้น ไม่ได้ผล ตอนสายของวันที่ 17 ตุลาคม ขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ เดินทางไปยังจังหวัดสตูล และ โทรเลขด่วนรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ จากนั้นมีการตั้งกรรมการสอบสวนผู้มีส่วนร่วมใน การช่วยเหลือให้นักโทษหนีไปได้ ซึ่งผลการสอบสวนของนิคมฯสรุปได้ว่า ขุนประมวลสุขสาร นายแพทย์ของนิคมฯ เป็นคนติดต่อหาบุคคลและพาหนะให้ โดยผ่านทางนายแถว เขาวนาศรัย ผู้คุมตรี เป็นผู้ไปทำการติดต่อกับ นายหมี ศรีวิโรจน์ ซึ่งเป็นพ่อตา และนายบุ่น (ไม่ทราบ ชื่อสกุล) น่าจะมีส่วนร่วมด้วย แต่ไม่แน่ชัดนัก

เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ทางนิคมฯได้รายงานกรมราชทัณฑ์ขออนุญาต ห้องบุคคลทั้งสาม ที่ศาลจังหวัดสตูล ปรากฏว่า ศาลยกฟ้องจำเลย แต่กรมราชทัณฑ์ได้เอา ผิดทางวินัยแก่จำเลยทั้งสาม โดยสั่งปลดออกจากราชการฐานมีมลทินมัวหมอง และสั่งให้ นายหมี ศรีวิโรจน์ ย้ายครอบครัวออกไปจากเกาะตะรุเตาโดยด่วน นายหมีจึงต้องย้าย ออกจากเกาะตะรุเตาตั้งแต่นั้นมา

สำหรับนักโทษการเมือง หลังจากขังขังที่เกาะลังกาวิแล้ว เดินเลาะ ริมหาดทรายไปได้ระยะหนึ่ง ก็พบกระท่อมของชาวประมงมลายู จึงไปขออาศัยจนกว่าจะ สว่าง เมื่อสว่างก็เดินทางต่อไปยังที่ว่าการอำเภอลังกาวิ เวลาประมาณ 9.00 น. เพื่อ รายงานตัวและแจ้งให้ทราบว่า เป็นนักโทษการเมืองหนีมาจากเกาะตะรุเตา มีความ ประสงค์จะไปหา ตนกูยี่หว่า ซึ่งเป็นบุตรสุลต่าน เจ้าพระยาไทรบุรี มีมารดาเป็นคนไทย^{๑๓}

ที่ลอสสตาร์ จากนั้นขอหนังสือผ่านทาง เมื่อเรียบร้อยก็ลงเรือเมื่อเวลา 10.00 น. เพื่อไป
 ลอสสตาร์ ถึงปากน้ำเคดาห์ เวลา 17.00 น. จากนั้นขึ้นรถยนต์โดยสารจากปากน้ำเคดาห์
 ไปถึงลอสสตาร์เมื่อเวลา 17.30 น. ที่ทำการปิดแล้ว จึงต้องรายงานกับผู้บัญชาการตำรวจ
 ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2482 เวลา 9.00 น. ซึ่งได้รับการต้อนรับอย่างดี เมื่อทำ
 ประวัติเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องเสียเงินค่าเข้าเมืองคนละ 5 เหรียญ เป็นอันเสร็จพิธีการ
 ก่อนจากกันทางเจ้าหน้าที่มาเลเซียกำชับให้นักโทษการเมืองอยู่ในความสงบ

เมื่อทุกคนได้อิสระภาพแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันหาที่อยู่และประกอบอาชีพ
 ตามอัธยาศัย เช่น พระยาศรราชภัฏพิพัฒน์ กับนายหลุยส์ คีร์วัต ได้สร้างกระท่อมอยู่กับ ม.ร.ว.
 อื่นพวงศ์ (พลตรีพระยาเสนาสงคราม) ซึ่งลี้ภัยการเมืองมาอยู่ลอสสตาร์ก่อนหน้านี้ ส่วน
 การประกอบอาชีพก็ทำไปตามที่ทุกคนถนัด เช่น พระยาศรราชภัฏพิพัฒน์ เป็นครูสอนอยู่ที่วัด
 จันทรราม นายหลุยส์ คีร์วัต ขนอัครนิรทการ และนายแฉล้ม เลี่ยมเพ็ชรรัตน์ ทำการประมง
 ที่ปากน้ำกัวลาลัมเปอร์ ส่วนพระยาสุรพันธ์เสนี ค่อนข้างจะมีความสุขสบายกว่าทุกคน เพราะมี
 ครอบครัวอพยพมาอยู่ด้วย โดยได้ซื้อบ้านเป็นของตนเองและประกอบอาชีพเล็ก ๆ น้อย ๆ
 เช่น ปลูกมะเขือเทศ ทำไร่ปลูกผัก เลี้ยงไก่ คณะผู้ลี้ภัยทางการเมืองอยู่กันอย่าง สงบมา
 ได้ระยะหนึ่ง ก็ถูกบีบบังคับให้ไปอยู่สิงคโปร์ด้วยเหตุผลทางการเมือง และส่วนใหญ่จะอยู่
 ที่ประเทศสิงคโปร์จนได้รับการประกาศนิรโทษกรรม มีเฉพาะแต่พระยาศรราชภัฏพิพัฒน์เท่านั้น
 ที่อพยพไปเรื่อย ๆ จากสิงคโปร์ไปชวา และออสเตรเลีย เป็นแหล่งสุดท้าย ก่อนที่จะกลับ
 กรุงเทพฯ หลังจากได้รับการประกาศนิรโทษกรรม พ.ศ. 2488⁶⁴

ผลกระทบจากการหนีของนักโทษการเมือง

หลังจากที่นักโทษการเมืองหนีไปยังเกาะลังกาวิไลได้สำเร็จ ทำให้ทาง
 นิคมฯ ประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติต่อนักโทษการเมืองที่เหลือโดยเคร่งครัด ชั้นแรกอาณาเขต
 ที่กำหนดเป็นพื้นที่คุมขังได้ลดลงมาจาก 10 ไร่ เหลือเพียง 5 ไร่ โดยทางนิคมฯ ได้เลื่อน

ชงแดงให้ใกล้เข้ามา ในขณะที่เดียวกันอาณาเขตทางทะเลที่เคยเปิดอย่างเสรีให้นักโทษอาบนํ้าอย่างอิสระนั้นก็มึชงแดงไปปักเอาไว้ ซึ่งหมายความว่านักโทษการเมืองจะว่ายน้ำเลยไปนอกเขตนี้ไม่ได้เป็นอันขาด นอกจากนี้การติดต่อรหว่างนักโทษกักกันและเจ้าพนักงานกับนักโทษการเมืองถูกห้ามอย่างเด็ดขาด จะติดต่อกันได้เฉพาะกิจของราชการเท่านั้น ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างหนัก ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมนั้น ได้มีการเพิ่มเวรยามรักษาการณชั้น มีการกำหนดให้พีศดีทำหน้าที่ตรวจตราดูแลเป็นประจำ ส่วนเวรยามอื่นผู้คุมก็เพิ่มจำนวนจากผลัดละ 2 คนเป็น 3 คน และมีการกำหนดให้ตรวจนับจำนวนนักโทษทุก ๆ 3 ชั่วโมง⁵ จนนักโทษไม่เป็นอันหลับนอน

นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ยังขอความร่วมมือจากกรมตำรวจให้ส่งตำรวจมาเพิ่มเติมเพื่อป้องกันการหลบหนี ดังนั้นตำรวจจำนวน 30 คน จึงเดินทางมาถึงเกาะตะรุเตา ในปี พ.ศ. 2482 โดยมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร เป็นผู้ควบคุม พร้อมด้วยอาวูซันสัมมัย มีการตั้งปืนกลเบาบนหอคอยหันปากกระบอกมาสู่ค่ายนักโทษการเมือง ในขณะที่เดียวกันก็ได้จัดแบ่งเป็นหน่วยลาดตระเวน ออกไปประจำอยู่ตามอ่าวและตามชายป่าเพื่อป้องกันการหลบหนีอย่างเข้มงวด สำหรับตำรวจที่มาประจำอยู่บนเกาะนี้ กรมตำรวจจะจัดส่งมาเป็นผลัด ๆ ละ 3 เดือน พอครบ 4 ผลัด กรมตำรวจก็จัดตั้งเป็นสถานีตำรวจภูธรประจำเกาะตะรุเตา โดยมี ร.ต.ต. ศุข ชาญสมร เป็นหัวหน้าคนแรก

การควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขันดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง นาน ๆ เข้าเมื่อเห็นว่านักโทษการเมือง ไม่มีทางที่จะหลบหนีไปจากเกาะได้อีกแล้ว การปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดของเจ้าหน้าที่ก็ผ่อนคลายลง มีการผ่อนผันให้นักโทษการเมืองได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2483 พลตรี พระยาจินดาจักรรัตน์ เริ่มป่วยเป็นโรคพุพองไปทั้งตัว โดยไม่มีอาการว่าจะทุเลาลงเลย และเนื่องจากโรคนี้นี้เป็นโรคติดต่อถึงกันได้ ท่านจึงยื่นคำร้องไปยังผู้อำนวยการเพื่อไปสร้างกระท่อมแยกอยู่ต่างหาก ซึ่งก็ได้รับการอนุมัติ เพราะผู้อำนวยการเองก็ดำริจะสร้างสถานพยาบาลขึ้น เพื่อแยกผู้ป่วยออกจากโรงขังอยู่แล้ว ประกอบกับเห็นว่าขณะนั้นนักโทษการเมือง ไม่มีที่ทาจะคิดหลบหนีจากเกาะอีกแล้ว

ดังนั้นกระท่อมหลังแรกจึงเกิดขึ้น โดยให้สร้างอยู่ภายในเขตขงแดง
ใกล้โรงคัมขง นั้นเอง การก่อสร้างใช้วิธีจ้างพวกนักโทษกักกันให้สร้างขึ้น ลักษณะของ
กระท่อม ฝาและหลังคา ประกอบขึ้นด้วยใบหวาย ผนังใช้เศษไม้แผ่นใช้ไม้หมากกันเป็นห้อง
และเสริมระเบียงพอเข้ารูปลักษณะเป็น เรือนกลาย ๆ^{๑๐} ต่อมาได้มีนักโทษการเมืองคนอื่น
ขออนุญาตสร้างกระท่อมเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งผู้อำนวยการก็ยินยอม ปรากฏว่ากระท่อมมีด้วยกัน
ทั้งหมด 14 หลัง ตั้งอยู่ใกล้เตียงเรือนนอน โดยใช้วิธีจ้างนักโทษกักกันสร้างขึ้น หลังละ
8-20 บาท ตามขนาดใหญ่เล็ก อยู่คนเดียวหรือสองคน รวมทั้งสิ้น 22 คน

สำหรับกระท่อมนั้น จะสร้างอยู่ทางด้านขวามือของเรือนนอนอยู่ทาง
ด้านหน้าของบ้อมยาม รวม 7 หลัง คือ

- หลังที่ 1 เป็นกระท่อมของ เรือเอก หลวงจักรโยธิน (ม.ล.บุศย์ อิศรางกูร)
- หลังที่ 2 เป็นกระท่อมของ พลตรี พระยาจินดาจักรรัตน์ (เจิม อวุธ) และ
พลตรีพระยาทรงอักษร ซึ่งท่านนายพลคนหลังนี้ท่านขอตามไปอยู่ เพื่อ
ช่วยดูแลรักษาพยาบาล ท่านเจ้าคุณจินดาฯ สหายรักของท่าน ท่านจึง
อยู่ร่วมกัน
- หลังที่ 3 เป็นกระท่อมของ ร้อยตำรวจเอก หลวงโจอมพลล้วน (เช็ด โคมลบุตร)
และหลวงฤทธามาตย์ (เจริญ สภาวะโสตร์)
- หลังที่ 4 เป็นกระท่อมของ อำมาตย์เอก หม่อมเจ้าสุพรรณภรต กมลลาสน์ และ
สิบโท แฉ้ว แสงส่งสูง
- หลังที่ 5 เป็นกระท่อมของ ร้อยตรี กวี พิมพ์กร
- หลังที่ 6 เป็นกระท่อมของ ร้อยตรี ผัน จันทโรจน์
- หลังที่ 7 เป็นกระท่อมของ พระศรีสุทัศน์ (ม.ล.อนิจิตร กเฉจร) และหลวง-
ชาญนิคม (ทอง จันทพร)

ส่วนกระท่อมที่สร้างอยู่ทางซ้ายมือของเรือนข้าง มี 7 หลัง เช่นกัน

- หลังที่ 1 เป็นกระท่อมของ ร้อยตรี มุกดา เวฒจันทร์ และนายโถง สุวรรณทัต
- หลังที่ 2 เป็นกระท่อมของ ร้อยเอก ขุนศิริโยธิน (ศิริ กลัมพากร)
- หลังที่ 3 เป็นกระท่อมของ เสวกโท หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร)
- หลังที่ 4 เป็นกระท่อมของ อำมาตย์เอก พระยาสุรพลพิพิธ (เป่า สมณดิษฐ์)
- หลังที่ 5 เป็นกระท่อมของ ร้อยโท จงกล ไกรฤกษ์ และ ร้อยตรี บัญรอด เกษสมัย
- หลังที่ 6 เป็นกระท่อมของ หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร และ สิบเอก เข็ม เฉลยทิศ
- หลังที่ 7 เป็นกระท่อมของ พระยาสุรยราชวรราชภัย (ศิริ วิเศษโกสินทร์) และ นาวาโท พระแสงสิทธิการ (แสง นนทสุด)^{๑๗}

การที่นักโทษการเมืองส่วนหนึ่ง แยกออกมาสร้างกระท่อมอยู่ต่างหาก ทำให้นักโทษที่เหลือใน เรือนนอนมีพื้นที่ของแต่ละคนมากขึ้น ไม่ต้องอยู่อย่างแออัดเหมือนเดิม สำหรับกระท่อมของนักโทษการเมืองทุกหลัง จะหันหน้าออกไปสู่ชายทะเล ระหว่างกระท่อม มีต้นสนและต้นมะพร้าวขึ้นอยู่ระเกะระกะ คุ ๆ ก็คล้ายหมู่บ้านย่อม ๆ ของชาวเกาะทะเลใต้ และเพื่อป้องกันการหลบหนี ทางนิคมจึงได้จัดสร้างบ้อมยามขึ้นบริเวณหน้ากระท่อมเพื่อควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

ด้านหลังหมู่กระท่อม สุดเขตตรงแดงมีถนนปูนดิน ซึ่งถือเป็นแนว Dead line โดยเฉพาะของนักโทษการเมือง ถนนสายนี้ตัดผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ของเกาะ ผ่าน ดงมะพร้าว ป่ากล้วย และป่าหญ้าอันยาวเหยียด เลียบไปทางด้านหน้าบริเวณบ้านผู้คุม ผ่าน บ้านพักผู้อำนวยการนิคมฯ ซึ่งตั้งอยู่บนควน (เขาดิน) สามารถมองเห็นความเคลื่อนไหว ภายในค่าย และหมู่กระท่อมได้โดยตลอด ผ่านที่ทำการหมวดควบคุม ร้านสหกรณ์และปลาย สุดถนน จะมีเรือนขังนักโทษกักกันหญิง ซึ่งจำนวนประมาณ 20 คน ตั้งอยู่ ถ้าพิจารณาจากที่สูงจะเห็นรูปลักษณะของบริเวณดังกล่าว คล้ายกับโป๊ะจับปลาในทะเล นักโทษการเมือง

จึงพากันเรียกบริเวณนี้ว่า "โป๊ะบก"

1.2 สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมือง หลังจากเหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ

1.2.1 อาหาร

นอกจากทางนิกมา จะผ่อนผันให้นักโทษการเมือง สร้างกระท่อมอยู่เป็นเอกเทศแล้ว ยังผ่อนผันให้ประกอบอาหารรับประทานเองได้อีกด้วย โดยทางนิกมาจะจ่ายข้าวแดงวันละ 1 กิโลกรัมต่อคน และพวกของดิบ เช่น หัวหอม พริก กะปิ กระเทียม เกลือ ซึ่งจะจ่ายสัปดาห์ละครั้ง บางครั้งโชคดีก็ได้รับน้ำมันหมูและน้ำตาล เครื่องบริโภคเหล่านี้เป็นสิทธิที่ได้รับจากเบี้ยเลี้ยงที่ทางราชการจ่ายให้ คนละ 17 สตางค์ต่อวัน

สำหรับอาหารประเภทอื่น เช่น ผัก ปลา เนื้อสัตว์ นักโทษการเมืองจะซื้อจากร้านสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางโอกาสก็ซื้อจากนักโทษด้วยกัน โดยซื้อขายกันที่ "ตลาดนัด" ซึ่งจัดที่ลำธาร ที่นักโทษไปอาบน้ำประจำ สำหรับการซื้อขายกันที่ "ตลาดนัด" นั้น ไม่ได้ซื้อขายกันอย่างเปิดเผย สินค้าจะถูกชุกซ่อนอยู่ในโพรง ไม้บัง กอสาบ เสื่อบัง หรือไม้กั้นในหลุม ซึ่งพวกนักโทษด้วยกันที่เป็นเจ้าของสินค้าเหล่านี้จะยืนดูอยู่ห่าง ๆ เมื่อผู้คุมผลอหรือหาเป็นผลอ เพราะอาจจะเมตตานักโทษการเมือง ไม่ต้องการให้อดอยาก นักโทษการเมืองก็จะไปยังที่ ๆ ชุกซ่อนนั้น นำผักหรือเนื้อสัตว์ไป โดยทิ้งสตางค์ไว้แทนเข้าของที่ได้ตกลงซื้อขายกัน โดยปริยายนั้น นอกจากนี้นักโทษการเมืองที่ทางบ้านมีฐานะดี ก็จะได้รับอาหารทางพัสดุไปรษณีย์ เช่น เครื่องแกงและของหวาน^{๑๘} อีกด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับเงินสด ที่นักโทษการเมืองใช้ซื้อสินค้านั้น โดยทั่วไปแล้ว ทางนิกมา จะไม่ยินยอมให้นักโทษมีเงินสดติดตัว (ในระยะแรก ๆ คงจะยินยอมให้นักโทษการเมืองมีเงินสดติดตัว ไม่เช่นนั้นพระยาสุรพันธ์เสนิง ไม่มีเงินว่าจ้าง นายทมิเพื่อให้พาหนีเป็นแน่) เพราะเกรงว่านักโทษจะเอาเงินไปเล่นการพนันหรือซื้อของต้องห้าม เช่น ผืน ใบกระท่อม หรือติดสินบนเจ้าหน้าที่ ดังนั้นนักโทษทุกคนจะถูกผู้คุมกันเงินสดเพื่อนำเข้าบัญชีเงินฝากของนิกมา เรียกว่า "เงินบัก" ซึ่งรวมถึงเงินที่ทางบ้านฝากมาทาง

ขนาดดีด้วย โดยผู้คุมจะให้หนักโทษที่มีขนาดดีลงชื่อมอบฉันทะให้ไปรับแทน จากนั้นทางนิคมฯ จะมอบตัวเงินที่เรียกว่า "ใบบุก" ให้ไว้แก่นักโทษผู้นั้น ซึ่งในตัวเงินจะมีรายการแสดงจำนวนเงินฝากและจำนวนเงินคงเหลือประจำวันเอาไว้ และใบตัวเงินนี้จะถอนออกมาเป็นเงินสดไม่ได้ เพราะออกให้เพื่อนำไปซื้อของกินของใช้จากร้านสหกรณ์ของนิคมฯ เท่านั้น เมื่อนักโทษต้องการจะซื้อของกินนำตัวเงินไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์ จึงจะซื้อของได้ภายในวงเงินที่เหลืออยู่ในตัวเงินนั้น โดยเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะลงรายการสินค้าและจำนวนเงินในตัวเงินเอาไว้ จากนั้นเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะไปเบิกเงินสดจากทางนิคมฯ อีกต่อหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม นักโทษการเมืองก็มีวิธีการที่จะถอนเป็นเงินสดไปได้ โดยตกลงกับเจ้าหน้าที่ร้านสหกรณ์ และยินยอมให้ทางร้านเรียกค่าบริการซึ่งค่อนข้างสูงทีเดียว แล้วเจ้าหน้าที่จะจ่ายเงินสดให้ แต่ลงรายการในตัวเงินเป็นของกินของใช้เป็นจำนวนเงินเท่ากับที่นักโทษยินยอมให้หัก ซึ่งในบางครั้งต้องจ่ายสูงมากถึงบาทละ 25 สตางค์ (เงิน 1 บาท ต้องเสียค่าบริการ 25 สตางค์) ส่วนพวกที่ไม่มีเงินฝากเลย ก็เอาข้าวสาร น้ำตาล น้ำมัน ไปแลกเปลี่ยนหรืออ้อนวอนผู้คุมให้รับซื้อไว้ในราคาค่า เพราะต้องการเงินสดเช่นกัน^{๑๑}

1.2.2 การทำงานและพักผ่อนของนักโทษการเมือง

ได้กล่าวมาแล้วว่า นักโทษการเมืองเป็นผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำงานโยธาและไม่ต้องสวมใส่เครื่องพันธนาการใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิพิเศษ ไม่ต้องรับทัณฑ์กรรมใด ๆ ในที่คุมขังอีกด้วย บุคคลเหล่านี้จึงมีเวลาว่างมากและพยายามใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นกิจกรรมหลายอย่างของนักโทษการเมืองจึงเกิดขึ้น เช่น

หม่อมเจ้าสิทธิพร ทรงเลี้ยงเปิดเลี้ยงไก่ ตามหลักวิชาการปรากฏว่า เปิด ไก่ ตกไข่ตก ทรงปลูกแตงโมและพืชผักอื่น ๆ อย่างถูกหลักวิชาการแผนใหม่ ทำให้ได้รับผลอย่างน่าชื่นชม

หลวงมหาสิทธิโวหาร สามารถทำขนมปังได้อย่างดี โดยมีเตาอบขนมปังขนาดใหญ่ ซึ่งสร้างขึ้นเอง นอกจากนั้นยังสามารถทำขนมอื่น ๆ เช่น โดนัท

ได้อีกด้วย ปรากฏว่าทั้งขนมปังและโค้นท์เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่นักโทษการเมือง และเจ้าพนักงานบนเกาะ ส่วนของใช้ก็สามารถทำสับด้วยด่าง ได้อีกเช่นกัน

ร้อยเอก ขุนศิริโยธิน (ร้อยเอกทหารคนสนิทของผู้บังคับกองพันทหารราบเพชรบุรี) มีความสามารถทำปาท้อง ใ้ด้ายแป้งมัน ทำแยม ทำเค้ก และอาหารอื่น ๆ ได้อย่างโอชะ ตลอดจนการทำยีสต์ประกอบอาหารต่าง ๆ รวมทั้งการทำซอสและมายองเนส

ยังมีงานที่เป็นล่ำเป็นสัน จนเกือบเป็นอาชีพหารายได้ให้แก่พวกนักโทษการเมืองอีกประเภทหนึ่ง คือ การสานตะกร้าโดยฝีมือของนักโทษการเมืองคดีกบฏนายสิบ เช่น ส.อ.เท็ง แซ่ซิม ส.อ.เข้ม เฉลยทิศ ส.อ.ถม เกตุอาไฟ ส.อ.เข้มบัวปล้ม ส.อ.เข้ม สายสุวรรณ และส.ท.เลียบ กหินทงศ์ การสานตะกร้าพวกนี้พวกนักโทษการเมืองทำได้อย่างสวยงามประณีต จึงสามารถส่งขายและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง

ม.ล.ทวีวงศ์ วัชรวิงศ์ มีฝีมือทางกีตาร์และแบนโจ โดยเล่นให้พวกนักโทษการเมืองฟังอยู่เสมอ

นายโถง สุวรรณทัต ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เช่น นาฬิกาแดด ซึ่งใช้ได้ดียกเว้นในฤดูฝน

นายอรุณ บุนนาค สารวัตรรถจักร หมกมุ่นอยู่กับหนังสือและตำรับตำราต่าง ๆ ตลอดเวลา

พระยาทรงอักษร ซึ่งถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตและพระยาฤทธิรงค์ธรมเดท ถนัดในทางเรียนทางโหราศาสตร์และภาษาอังกฤษ ส่วนพระยาจินดาจักรรัตน์ ซึ่งโทษประหารชีวิตเหมือนกันมีความสนใจในทางธรรมะ นายเชื้อ ชมวิทย์ นายสถานีรถไฟเพชรบุรี เป็นอีกคนหนึ่งที่มีหมกมุ่นอยู่กับหนังสือตลอดเวลา

หลวงฤทธิราชการ อัยการจังหวัดทหารบกเพชรบุรี ได้หนังสือกฎหมายเก่า ๆ และหนังสือที่เกี่ยวกับกฎหมายจำนวนมากนำติดตัวไปอ่าน

หลวงโยชวิมล ข้าราชการในทางเพลงต่าง ๆ เช่นเดียวกับ
นายเต็ม ขาวาทิน

ส่วน ขุนสารภีพิชิต (สารภี บดินยัต) กลับเป็นผู้เลื่อมใส
ในทางพุทธศาสนา และโหราศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง⁷⁰

1.2.3 การเจ็บป่วยของนักโทษการเมือง

โรคภัยไข้เจ็บที่นักโทษการเมืองประสบอยู่ ที่ร้ายแรงเป็น
อันดับแรก คือ มาเลเรีย อันดับสองเป็นโรคผิวหนัง และอันดับสามเป็นโรคบิด นอกจากนี้
นั้นเป็นโรคเบ็ดเตล็ดสารพัดโรค สำหรับโรคผิวหนังนั้น ที่เป็นอย่างรุนแรงคือ พระยาจินดา
จักรรัตน์ ซึ่งเป็นโรคผิวหนัง พุงโป่งไปทั้งตัว สามารถติดต่อถึงผู้อื่นได้จนต้องขออนุญาตแยก
ไปอยู่กระท่อมต่างหากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มาเลเรียนั้นแต่ในระยะก่อนสงครามมหาเอเซีย
บูรพาไม่น่าวิตกมากนัก เพราะในระยะนี้มีแพทย์ประจำมียาคิวินินและอาเตบรินฉีดอย่างพอ
เพียง ประกอบกับนักโทษการเมืองพยายามป้องกันตัวเองเป็นอย่างดี โดยเชื่อฟังคำแนะนำ
ของแพทย์อย่างเคร่งครัด ทำให้โรคนี้น่าวิตกจนเกินไปนัก

นักโทษการเมืองบางคนเป็นโรคร้ายแรง อยู่ในขั้นนำวิตก
เช่น ร.ต.เผื่อน ปุณฺทริก บ่วยเป็นโรคไตอย่างแรง จนมีอาการหนักมาก โดยในขั้นแรก
แพทย์ลงความเห็นว่าอาจไม่รอดชีวิต แต่ด้วยความตั้งใจเยียวยารักษาอย่างสุดฝีมือ ในที่สุด
ร.ต.เผื่อน ปุณฺทริก ก็รอดชีวิตมาได้ด้วยฝีมือนายแพทย์ประจักษ์นิกมา นั้น

อย่างไรก็ตามมีบางโรคที่นายแพทย์ประจำเกาะไม่สามารถ
รักษาได้ ในกรณีเช่นนี้ทางนิคมฯ จะอนุญาตให้ไปรักษาตัวที่อื่นได้เป็นราย ๆ ดังเช่นกรณี
พระพิทักษ์สมุทรเขต เป็นโรคไส้เลื่อน จำเป็นต้องผ่าตัด แต่นายแพทย์ของนิคม ไม่มีเครื่อง
มือผ่าตัด จึงอนุญาตให้พระพิทักษ์สมุทรเขตออกจากเกาะตะรุเตา เพื่อไปรับการผ่าตัดที่
กรุงเทพฯ โดยอยู่ในความดูแลของเรือนจำบางขวาง เมื่อหายดีแล้วก็ถูกส่งตัวกลับมาอยู่ที่
เกาะตะรุเตาตามเดิม

สำหรับนายแพทย์ประจำเกาะ ก่อนที่จะเกิดสงครามนั้น มี
การสับเปลี่ยนโยกย้ายกันอยู่เสมอ นายแพทย์คนแรก คือ ขุนประมวล์สุขสาร ต่อมาเมื่อขุน

ประมวลสุขสารถูกปลดออกจากราชการแล้ว ทางราชการก็ส่งนายแพทย์สนั่น คงพันธ์มาแทน ใน พ.ศ. 2483 นายแพทย์ผู้นี้เป็นผู้ที่มีฝีมือมาก แต่ชอบดื่มสุรามากเช่นกัน นายแพทย์คนสุดท้ายก่อนเกิดสงคราม คือ นายแพทย์ประยูร สายบัวรุ่ง นอกจากนี้ก็มีผู้ช่วยแพทย์อีกหลายคน มีทั้งนายสิบเสนาณรงค์ผู้สมัครมาเป็นผู้ช่วยแพทย์ของกรมราชทัณฑ์และนักโทษกักกันที่ผ่านการอบรมมาจากนายแพทย์เมื่อครั้งถูกคุมอยู่ที่ เรือนจำบางขวางและ เรือนจำคลองเปรม เป็นผู้ช่วยพยาบาล หรือที่เรียกว่า "แค่วีค" ผู้ช่วยพยาบาลเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยชีวิตนักโทษ ในระยะที่เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาและเกาะตระเวา ไม่มีนายแพทย์^{7 1}

1.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองด้วยกัน

นักโทษการเมืองทุกคน มีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี แม้จะแตกต่างกันในเรื่องยศฐานบรรดาศักดิ์และตำแหน่งหน้าที่ หรือในเรื่องวัยวุฒิและคุณวุฒิ ถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างตามวิสัยของบุคคล แต่ก็ถือโทษซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ผู้น้อยยังคงแสดงความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่คงทำตนสมกับเป็นที่เคารพนับถือของผู้น้อย มีความเมตตาปรานี เอื้อเฟื้อแก่ผู้ย่อย นักโทษการเมืองที่มีฐานะ ไม่ค่อยสู้ดี ขวานักโทษการเมืองด้วยกันก็ไม่ทอดทิ้ง กล่าวได้ว่าความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองสะดวกสบายพอสมควร แม้เรื่องขนมและน้ำซากาแฟ นักโทษการเมืองก็มีรับประทานกันตามสมควร โดยผู้ที่มีความรู้ในด้านการปรุงอาหาร รู้จักจัดทำขึ้นเองแล้วแบ่งปันกันรับประทาน นอกจากนี้ยังมีแม้กระทั่งขนมปังและขนมเค้ก ซึ่งหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) เป็นผู้ทำขึ้น โดยใช้เครื่องปรุงที่ทางบ้านส่งมาและเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มียามาแบ่งปัน

1.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองกับนักโทษกักกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมือง กับนักโทษกักกันจะเป็นไปในลักษณะเกื้อกูลกัน โดยนักโทษการเมืองจะเอื้อเฟื้อ ในเรื่องเครื่องอุปโภค และบริโภคแก่นักโทษกักกันตามสมควร โดยเฉพาะกับนักโทษกักกันที่ทำประโยชน์ให้นักโทษการเมือง ซึ่งได้แก่ พวกผู้ช่วยพยาบาลและพวกที่ช่วยเหลือในการปลูกสร้างกระท่อม และรับอาสาหาปู ปลา ผัก มาให้ ซึ่งส่วนใหญ่ นักโทษการเมืองจะจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทน ส่วน

นักโทษกักกันนอกจากหาสิ่งที่นักโทษการเมืองต้องการมาให้แล้ว ที่สำคัญคือ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล ซึ่งช่วย ได้มากในช่วงเกิดสงครามเอเซียบูรพา

1.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองกับเจ้าพนักงานนิคมฯ

นักโทษการเมือง ต่างเข้าใจถึงสภาพและฐานะของตนเป็นอย่างดี จึงปฏิบัติต่อเจ้าพนักงานของนิคมฯ เป็นอย่างดีเหมาะสมของแต่ละบุคคล เจ้าพนักงานคนใดมีตำแหน่งฐานะสูงต่ำเพียงใด ก็ให้ความเคารพตามควรแก่ฐานะของแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงปรากฏว่าตลอดเวลาที่อยู่เกาะตะรุเตา ไม่มีนักโทษการเมืองคนใดประพฤติตนเป็นผู้กระด้างกระเดื่องต่อการปกครองของนิคมฯ และไม่กระทำตนเป็นบุคคลที่มีระดับภูมิปัญญาสูงกว่าเจ้าพนักงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีระดับความรู้ต่ำกว่านักโทษการเมือง ตรงกันข้ามมีแต่คอยให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งส่วนมากจะเป็นเจ้าพนักงานระดับผู้คุมตรี ซึ่งในปี พ.ศ. 2482 มีประมาณ 20 กว่าคน² โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน

ประเภทแรก ได้แก่ พวกที่มีอายุมาก พวกนี้โดยมากมาจากวัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งลาสิกขาบทมารับราชการเป็นผู้คุม พวกนี้มีอารมณ์เยือกเย็น มีเมตตาการุณา การติดต่อกับนักโทษการเมือง จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งบุคลิกลักษณะเหล่านี้ของเขา คือ ไม่ค่อยมีการข่มขู่หรือเหยียดหยามแต่ประการใด จึงมีไมตรีที่ดีต่อนักโทษการเมือง

ประเภทที่สอง เป็นคนรุ่นหนุ่มมาจากฐานะและอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น มาจากอาชีพยกตะแครงหน้ารถรางในกรุงเทพฯ มาจากอาชีพสามล้อ บางทีก็เป็นพวกนักผจญภัย แสวงหาโอกาสร่ำรวย พวกเหล่านี้เมื่อมาเป็นผู้คุมจะทำตนเป็นบุคคลสำคัญหลายคนประพฤติไม่ตั้งงามต่อนักโทษการเมือง ดังนั้นนักโทษการเมืองจึงต้องเอาอกเอาใจผู้คุมเหล่านี้ต้องทำตนอ่อนน้อมและยกยอปอปั้นให้ เป็นคนยิ่งใหญ่และสำคัญ สำหรับเจ้าพนักงานระดับสูงตั้งแต่ระดับผู้ช่วยพิศัตขึ้นไป ส่วนมากจะเป็นกันเองกับนักโทษการเมืองและให้เกียรติแก่นักโทษการเมือง ตามฐานะตำแหน่งหน้าที่เดิมของแต่ละคน ประกอบกับฝ่ายนักโทษการเมืองเองก็ให้ความเคารพตามสมควร ดังนั้นการปกครองควบคุมนักโทษการเมืองของนิคมฯ จึงมีความสงบเรียบร้อยพอสมควร

1.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองกับเครื่องญาติ

ถึงแม้ว่าการอยู่ที่เกาะตะรุเตา นักโทษการเมืองจะมีอิสระมากกว่าอยู่ที่คุกบางขวาง เพราะไม่ต้องมีเครื่องพันธนาการสวมใส่แต่อย่างใด ไม่ต้องทำงานโยธาและสามารถไปไหนมาไหนได้โดยสะดวกภายในพื้นที่ที่กำหนด แต่สิ่งเหล่านี้เป็นความสะดวกทางกาย ส่วนทางจิตใจนั้นนักโทษการเมืองมีความทุกข์ใจอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะต้องพลัดพรากจากลูกเมียที่เคยไปมาหาสู่อยู่เสมอ ในขณะที่ติดคุกอยู่ที่ เรือนจำบางขวางโดยไม่สามารถมาเยี่ยมเยียนได้อีกต่อไป

เมื่อนักโทษการเมืองมาอยู่เกาะตะรุเตา ทางนิคมฯ ได้ควบคุมและเข้มงวดในเรื่องการติดต่อกับนักโทษกับญาติมิตรค่อนข้างมาก ทางนิคมฯ ไม่ยินยอมให้ญาติมาเยี่ยมนักโทษ แม้กระทั่งมารดาก็ไม่ยินยอม ดังเช่นกรณีมารดาของหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) ซึ่งเป็นคนแรกที่เดินทางมาถึงจังหวัดสตูลและขอเยี่ยมบุตรชายที่เกาะตะรุเตา แต่ไม่ได้รับอนุญาต ทั้ง ๆ ที่นักโทษยอมได้รับสิทธิในการพบญาติโดยเสมอหน้ากัน ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์

นอกจากนี้ ทางนิคมฯ ยังห้ามมิให้ญาติมิตร ติดต่อกับนักโทษการเมือง หากผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับโทษ ดังเช่น กรณีของนางเกษร ญาติของพระยาสุรพันธ์เสนีย์ ซึ่งเป็นภรรยาข้าราชการกรมสรรพากร ได้นำอาหารมาส่งเข้าเย็น ในระหว่าง 2 วัน ที่อยู่ในเรือนจำจังหวัดสตูล เพื่อรอการส่งต่อไปยังเกาะตะรุเตา ปรากฏว่าต่อมาสามีของนางเกษรถูกปลดออกจากราชการในข้อหามีความผิดฐานช่วยเหลือพวกกบฏ⁷³ และถ้าใครติดต่อนักโทษแม้ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ ก็จะถูกตำรวจสันติบาลจดชื่อไว้ และทำการสะกดรอยสืบสวนต่อไป⁷⁴

การติดต่อกับเครื่องญาติที่ทางนิคมฯ ยินยอมผ่อนปรนให้ นั้น ทำได้เฉพาะทางจดหมายเพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาจิตใจนักโทษประการหนึ่งเช่นกัน เพราะทางนิคมฯ จะตรวจจดหมายเข้าออกทุกฉบับ และจะเข้มงวดเป็นพิเศษสำหรับนักโทษการเมือง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการติดต่อนัดหมายเพื่อการหลบหนี หรือดำเนินวิธีเพื่อก่อการร้ายขึ้นในที่คุมขัง หรือ ไม่ก็ส่งข่าวที่ไม่ดีไม่งามของนิคมฯ ไปยังบุคคลภายนอก หรือแก่งกลาง

ร้ายใส่ความเจ้าพนักงาน ดังนั้นข้อความใดที่ทางนิคมฯ เห็นว่าไม่เหมาะสม จะถูกขีดฆ่า
ข้อความบางตอนจนอ่านไม่ออก นอกจากนี้การติดต่อก็กังใช้เวลานานอีกด้วย ก่อนที่นักโทษ
การเมืองจะหนีออกจากเกาะตะรุเตานั้น การติดต่อทางจดหมายใช้เวลา 2 หรือ 3 สัปดาห์
เป็นอย่างช้า แต่หลังจากนั้นการติดต่อก็กังใช้เวลานานอย่างไม่น่าเชื่อ บางครั้ง 6 เดือนยัง
ไม่ได้รับจดหมายตอบจากญาติเลย

สภาพเช่นนี้ กระทบกระเทือนใจนักโทษการเมืองเป็นอย่างมาก
ยิ่ง เพราะนักโทษการเมืองนั้น ไม่มีอะไรที่น่ายินดียิ่งไปกว่า จากการได้รับข่าวคราวของ
พ่อแม่และข่าวคราวความสุขสบายของครอบครัวทางบ้าน จดหมายถือเป็นสิ่งปลอบใจที่ดีที่สุด
ของนักโทษการเมืองทีเดียว มีบางคนที่ได้รับจดหมายพร้อมกับภาพของบุตรที่กำลังอยู่ในวัย
น่ารักน่าเอ็นดู เขาได้เขียนบันทึกความรู้สึกของเขา ไว้ข้างหลังรูปของบุตร ดังนี้

เห็นรูปลูกผูกใจพ่อล่อระลึก

เสียวทรวงซีกโศกกระเส้าเศร้ายทรวงหนอ

โซ่ลูกเอ๋ยเคยอ่อนนอนพนอ

ชะข้างผอเลาะผดออคบิดา

อันมิ่งแม่แม่ ขอเปอรอลูกขยอย

ถ้าขาดพ่อก็ละห้อยละ โทษหา

จะม้อยหมองละอองพัคตร์เผือดโสภา

มีมารดาดอกจิงเจ้าไม่เหงาใจ⁷⁵

บทกลอนข้างบนนี้ แสดงให้เห็นถึงความห่วงอาลัยของพ่อที่มี
ต่อบุตร และสะท้อนถึงความรัทศ ใจของนักโทษการเมืองที่อยู่ในสภาพแวดล้อมอันน่าเหว่น
ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้บุตรและภรรยาที่อยู่กรุงเทพฯ ก็พลอยได้รับผลกระทบจากการเป็นนักโทษการเมืองของพ่อไปด้วย บุตรถูกขังเกือบ เพราะถูกหาว่าพ่อเป็นกบฏ บุตรสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยได้แต่ไม่มีสิทธิเข้าเรียน เพราะถูกหาว่าเป็นกบฏเช่นกัน สภาพเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทรมาณจิตใจนักโทษการเมืองเป็นอย่างมาก ยิ่งแสดงถึงความใจแคบของรัฐบาลที่ต้องการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามกับตน อย่างเด็ดขาดและโหดร้าย ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านั้นเพียงแต่มีความเห็นทางการเมือง ไม่สอดคล้องต้องกันกับตนเท่านั้น เขาเหล่านั้นถูกจับปล่อยเกาะเช่นเดียวกับนักโทษผู้มีสันดานอันเป็นผู้ร้ายในจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นจุดต่างในระบอบการปกครองของไทยในยุคนั้นทีเดียว

2. สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมือง ระหว่างเกิดสงครามเอเซียบูรพา สงครามเอเซียบูรพา เกิดขึ้นปลายปี พ.ศ. 2484 ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองบนเกาะตะรุเตาด้วย เครื่องอุปโภค บริโภค ยารักษาโรค กลายเป็นสิ่งที่หายากบนเกาะนี้ เพราะการคมนาคมติดต่อระหว่างเกาะตะรุเตากับแผ่นดินใหญ่ทำไม่ได้สะดวกเหมือนเช่นเดิม นอกจากนี้ภาวะขาดแคลนที่เกิดขึ้นทั่วประเทศอันเป็นผลจากสงคราม ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนบนเกาะตะรุเตาโดยตรงเช่นกันเพราะทางราชการไม่สามารถส่งเครื่องอุปโภคบริโภคมาให้ได้ ทำให้นักโทษที่อยู่บนเกาะได้รับความยากลำบากยากแค้นอย่างมาก ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้

2.1 อาหาร

ข้าวสาร เริ่มขาดแคลนประมาณปี พ.ศ. 2486 เพราะการติดต่อระหว่างเกาะตะรุเตากับอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ไม่สามารถทำได้สะดวกเหมือนเช่นเดิม ทำให้การขนส่งข้าวสารจากอำเภอกันตังมายังเกาะตะรุเตาหยุดซังกไปบ้าง ข้าวสารที่เก็บไว้ในเรือบรรทุกของนิคมฯจึงลดน้อยลงไป ทางนิคมฯ จึงแก้ปัญหาโดยส่งลดปริมาณข้าวสารที่เคยจ่ายให้ นักโทษการเมืองวันละ 1 กิโลกรัมต่อคน ลดเหลือวันละ 700 กรัมต่อคน เพื่อสงวนข้าวสารไว้รับประทานจนกว่าเรือจะนำข้าวสารมาส่งให้เหมือนเดิม ปรากฏว่าการแก้ปัญหา ดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะเรือไม่มาส่งข้าวสารตามกำหนด ทาง

นิคมฯ จึงให้โรงครัวต้มข้าวต้ม ให้นักโทษการเมืองรับประทานทั้งสองมือ บางครั้งต้องรับประทาน ต่อเนื่องกันถึง 15 วัน⁷⁶ นักโทษการเมืองประสบภาวะอดอยาก จนกระทั่งย้ายไปอยู่ที่เกาะเต่า ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2486

2.2 การรักษาพยาบาล

ปัญหาที่ค่อนข้างสำคัญสำหรับนักโทษการเมือง คือ การขาดแคลนยา รักษาโรคและนายแพทย์ ซึ่งปรากฏว่าในระหว่างสงครามนั้น ทางนิคมฯขาดทั้งยารักษาโรค และนายแพทย์เพราะถูกระดมไปช่วยราชการที่อื่น ดังนั้นถ้าหากนักโทษการเมืองเจ็บป่วยขึ้นมาในระหว่างนี้ ก็จะต้องไปขอรับการรักษาจากผู้ช่วยพยาบาลซึ่งมีความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในการรักษาพยาบาล แต่ก็สามารถช่วยชีวิตนักการเมืองให้รอดตายไปได้เหมือนกัน เช่น

ม.จ. สุขปรารถ กมลასน์ เกิดประชวรหนักด้วยโรคไข้มาเลเรีย ชั้นสมอง อาหารหนักมาก ผู้ช่วยพยาบาลได้เอาเอาเตบรินมาฉีดให้จนทุเลา

ร.ต. น้อม เพ็ญกุล ป่วยหนักด้วยมาเลเรียชั้นสมอง มีอาการเป็น ๆ หาย ๆ อยู่จนถึง 6 เดือน และคลุ้มคลั่งอยู่เสมอ แต่โชคที่ ม.จ. สิทธิพร ทรงเมตตา ประทานควินินให้ผู้ช่วยพยาบาลฉีดให้อาการจึงทุเลาลง แม้กระนั้นก็ยังมีอาการทางสมอง ความจำและเคลื่อนไหวอยู่ พบใครก็เรียกพ่อเรียกลูกตลอดเวลา จึงต้องเอาตัวไปรักษาที่หมวดควบคุมเพื่อป้องกันมิให้ทำร้ายเพื่อนนักโทษด้วยกัน และตลอดเวลาที่อยู่รักษาตัวที่หมวดควบคุม ก็ได้รับการดูแลจากผู้ช่วยพยาบาลเป็นอย่างดี⁷⁷

นักโทษการเมือง ต้องผจญกับความเจ็บป่วยเช่นนี้ จนถึงเดือนมีนาคม 2486 จึงย้ายไปอยู่เกาะเต่าตามคำสั่งของรัฐบาล ถือเป็นภาระอันหนักของการเป็นนักโทษการเมืองในนิคมฝักอำชิพเตระเตา

สำหรับนักโทษการเมืองนั้น แต่ละคนมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ บ้าง หลายคนหลังจากพ้นโทษจากจารที่รัฐบาลออกพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2487 และพระราชกำหนดนิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พ.ศ. 2488 แล้ว ได้กลับมาเป็นนักการเมืองคนสำคัญในเวลาต่อมา เช่น

พระยาสรภักย์พิพัฒน์ (เลื่อน สรภักย์วานิช) ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทน
 ราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 1 เมื่อเดือนสิงหาคม 2489 แล้วได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
 การกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2490-กุมภาพันธ์ 2491 ในรัฐบาล
 นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

พระยาสุรพิณเสณี (อิน บุนนาค) ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร
 จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489 แล้วได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2489 และเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2489 - 23
 สิงหาคม 2489 ในรัฐบาล นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรีทั้งสองครั้ง

ม.จ.สิทธิพร กฤดากร ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 เกษตร เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2491 - 8 เมษายน 2491 ในรัฐบาล นายควง อภัยวงศ์
 เป็นนายกรัฐมนตรี

หลวงมหาสิทธิไวยาหาร (สอ เศรษฐบุตร) ได้รับเลือกเป็นผู้แทน
 ราษฎร จังหวัดชลบุรี เขต 1 วันที่ 6 มกราคม 2489

ร.ท.จงกล ไกรฤกษ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดพิษณุ
 โลก เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 เป็นครั้งแรก และต่อจากนั้นก็ได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน
 มาทุกสมัย จนกระทั่งได้รับเลือกตั้งเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 เมื่อวันที่
 16 มีนาคม 2500 สมัย พลเอกพระประจักษ์ปัจฉิม เป็นประธานสภา และจอมพล ป.
 พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

นายไถง สุวรรณทัต ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัด
 ชลบุรีเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2489 และจากนั้นก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้
 แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีมาอีกหลายสมัย ท่านผู้นี้ได้ต่อสู้กับเกมการเมืองอย่างทรหด จน
 กระทั่งถูกลอบขวางระเบิด ได้รับอันตรายถึงขาขาดจนได้รับฉายาว่า ส.ส.ขาเดียว

สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของเจ้าพนักงานในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา

1. สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของเจ้าพนักงานก่อนสงครามเอเชียบูรพา

เจ้าพนักงาน ในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ พศติ ผู้ช่วยพศติ ผู้คุม ผู้ชำนาญการต่าง ๆ และตำรวจ ซึ่งกรมตำรวจส่งมาช่วยเหลือนิคมฯ โดยมีหน้าที่รักษาการณ์เพียงอย่างเดียว (ดูบัญชีรายชื่อเจ้าพนักงานเท่าที่รวบรวมได้ ในภาคผนวก ก.) จำนวนเจ้าพนักงานได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนนักโทษกักกัน โดยเพิ่มขึ้นจากจำนวนไม่เกิน 20 คน ในปี พ.ศ. 2482 เป็นประมาณ 285 คน ในช่วงปี พ.ศ. 2485-2489^๗ จำนวนเจ้าพนักงาน 285 คน ในช่วง 4 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2485 จนกระทั่งอังกฤษยกพลขึ้นบกที่เกาะตะรุเตาใน พ.ศ. 2489 นั้น เป็นจำนวนโดยเฉลี่ย ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าปีใดมีเจ้าพนักงานจำนวนเท่าไร อย่างไรก็ตามการโยกย้ายออกจากนิคมฯของเจ้าพนักงานคงมีน้อยมากเพราะอยู่ในภาวะสงคราม ทางกรมราชทัณฑ์คงจะพิจารณาเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น ถึงแม้ว่าจะได้กำหนดไว้ว่า เจ้าพนักงานคนใดอยู่ในนิคมฯ ครบ 3 ปีกรมราชทัณฑ์จะพิจารณาโยกย้ายไปอยู่ที่อื่น หากมีเจ้าพนักงานคนใดต้องการโยกย้ายก็ตาม^๘ หลังจากอังกฤษยกพลขึ้นเกาะตะรุเตาแล้ว ได้จับกุมเจ้าพนักงานจำนวนหนึ่งมอบให้ฝ่ายไทยสอบสวนและดำเนินคดี เจ้าพนักงานที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนจะถูกคุมขังตัวไว้ชั่วคราว บางคนเมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีได้แต่มีมลทินมัวหมอง ก็ถูกให้ออกจากราชการ ส่วนเจ้าพนักงานที่ไม่มีความผิดส่วนใหญ่จะไม่รับราชการอีก จึงมีเจ้าพนักงานที่อยู่ที่นิคมฯ น้อยมาก กรมราชทัณฑ์จึงส่งเจ้าพนักงานมาเพิ่มเติม รวมทั้งสิ้น 70 คน^๙ จำนวนเจ้าพนักงานคงไม่มากกว่านี้อีกแล้ว จนกระทั่งยกเลิกนิคมฝักอาชีพตะรุเตาใน พ.ศ. 2491

การย้ายหรือการบรรจบ บุคคลมารับราชการที่นิคมฝักอาชีพตะรุเตา ส่วนใหญ่แล้วจะมาอยู่นิคมฯด้วยความจำใจ เพราะสภาพความเป็นอยู่ที่นิคมฯ มีความลำบากยากแค้นอย่างยิ่งต้องเผชิญกับปัญหานานัปประการ ทั้งการเจ็บป่วยจากไข้มาเลเรีย อาหารการกินที่ค่อนข้างผิดเคือง อีกทั้งการทำงานที่ต้องตรากตรำ และต้องคลุกคลีกับกลุ่มนักโทษกักกันซึ่ง

มีสันดานเป็นผู้ร้าย อาจจะถูกนักโทษทำอันตรายเมื่อไรก็ได้ นับว่าเป็นสภาพที่ค่อนข้างเสี่ยงอันตราย เมื่อเปรียบเทียบกับกรรรับราชการที่อื่น

กลุ่มบุคคลที่มารับราชการเป็นเจ้าพนักงานอยู่ในนิคมฯ นั้น ส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งผู้คุมตรี เป็นบุคคลที่มาจากพื้นฐานทางสังคมแตกต่างกัน บางคนเป็นคนดิบสามล้อมาก่อน บางคนเคยเป็นครูประชาบาล บางคนทำตัวเป็นนักเลงแถวบางลำภู บางรักและนางเลิ้ง บางคนมาที่นี้เพื่อการเผชิญโชค หรือสอบเข้ารับราชการ ได้ระดับที่ไม่ค่อยดีจึงไม่สามารถเลือกได้ กลุ่มคนเหล่านี้เป็นพวกที่บรรจุใหม่ ไม่เคยผ่านงานราชทัณฑ์มาก่อน ส่วนผู้คุมตรีที่ถูกย้ายมาอยู่ที่เกาะนั้น จะเป็นผู้ที่หย่อนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานและมีวินัยเสื่อมทราม^{8 1} ส่วนผู้คุมโทและผู้คุมเอกจะผ่านงานราชทัณฑ์มาแล้วทั้งสิ้น กลุ่มนี้บางคนจะรู้สึกว่าการถูกย้ายมาอยู่นิคมฯ เป็นการถูกลงโทษโดยทางอ้อม เพราะทำตนกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา^{8 2} จึงมาอยู่ที่เกาะตะรุเตาด้วยความคับแค้นใจ ส่วนระดับผู้อำนวยการ พัสดี และผู้ชำนาญการนั้น บางคนมาในฐานะผู้บุกเบิก บางคนมาในฐานะผู้ชำนาญในเรื่องการก่อสร้าง บางคนมาในฐานะเจ้าหน้าที่เฉพาะงานโดยตรง เช่น นายแพทย์ เป็นต้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษานั้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่สูงนัก ผู้คุมตรีส่วนใหญ่จะมีวุฒิสายสามัญสูงสุดไม่เกินระดับมัธยม^{8 3} เมื่อรับราชการอยู่นาน ๆ ก็สามารถสอบเลื่อนขั้นและตำแหน่งสูงขึ้นไปตามความรู้ความสามารถของตน ซึ่งบางคนสอบได้เลื่อนขั้นและตำแหน่ง เป็นผู้คุมโท ผู้คุมเอก หรือพัสดีก็มี ซึ่งพัสดีในนิคมฯ นั้น ส่วนใหญ่จะได้เต้ามาจากผู้คุมตรี ผู้คุมโท และผู้คุมเอก อย่างไรก็ตาม พัสดีบางคนโอนมาจากหน่วยราชการอื่นจะมีวุฒิสายสามัญสูงถึงขั้นปริญญา เช่น นายอยู่ ดวงรัตน์ พัสดีโท สำเร็จนิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เดิมเป็นข้าราชการกรมสรรพากร บางคนเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ที่เคยเป็นนักโทษการเมือง ร.ศ. 130 ได้รับการประกาศนียบัตรโทษกรรมก็มาสมัครเข้ารับราชการกรมราชทัณฑ์ ซึ่งบางครั้งบรรจุเป็นพัสดี แต่บางครั้งบรรจุเป็นผู้คุมเอกก่อน แล้วจึงสอบเลื่อนขั้นเป็นพัสดีในภายหลัง เช่น ว่าที่ ร.ต.ศิริ ชุนหประไพ เป็นต้น

1.1 สวัสดิการของเจ้าพนักงาน

จากสภาพความยากลำบาก และความไม่พึงพอใจของเจ้าพนักงานในด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทางกรมราชทัณฑ์จึงได้พยายามจัดให้มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่เจ้าพนักงาน เพื่อให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพอสมควร ดังนี้

1.1.1 ที่พักอาศัย

ทางนิคมฯ ได้สร้างบ้านพัก ให้เจ้าพนักงานอยู่เป็นเอกเทศ ประมาณเกือบ 300 หลัง กระจายอยู่ตามหน่วยต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ที่หน่วยตะโละวาว โดยเจ้าพนักงานทุกคนทั้งที่เป็น โสัดหรือมีครอบครัวแล้วและนำลูกเมียมาอยู่ด้วย จะมีสิทธิอยู่บ้านพักทุกคน^{๘๔} อย่างไรก็ตามจะมีเจ้าพนักงานจำนวนหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะสังกัดอยู่หมวดคลัง จะเข้าบ้านอยู่นั่งจังหวัดสตูลและจะมานิคมฯ เดือนหนึ่ง ๆ เพียง 7 วันเท่านั้น บางเดือนไม่มาเลยก็มี เจ้าพนักงานเหล่านี้จะมีความเป็นอยู่ที่ดีเพราะมีโอกาสได้ค่าเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางมานิคมฯ และยังมีโอกาสค้าขายสิ่งของต่าง ๆ ทั้งบนฝั่ง และในนิคมฯ ได้กำไรอย่างมาก^{๘๕} อีกด้วย

การอยู่บ้านพักนั้น ทางนิคมฯ จะยินยอมให้เจ้าพนักงานคัดเลือกนักโทษกักกันจำนวนหนึ่งมาคอยรับใช้ตามบ้านพักได้ ส่วนใหญ่เจ้าพนักงานจะให้นักโทษกักกันช่วยเหลือเกี่ยวกับงานภายในบ้านหรือช่วยดูแลสัตว์เลี้ยง เช่น เป็ด ไก่ ของเจ้าของบ้าน

1.1.2 อาหาร

สำหรับเจ้าพนักงานในนิคมฯ นั้น จะมีทั้งกลุ่มที่ยังไม่มีครอบครัว หรือไม่นำครอบครัวมาอยู่ด้วย และกลุ่มที่นำครอบครัวมาอยู่ด้วย สำหรับกลุ่มแรกนั้นส่วนใหญ่จะไม่ปรุงอาหารเพื่อรับประทานเอง แต่จะใช้วิธีผูกปิ่นโต จากครอบครัวเจ้าพนักงานด้วยกันในอัตราเดือนละ 7 บาท รับประทานวันละ 2 มื้อ เวลาเช้าและเย็น โดยมีกับข้าว 2 อย่าง^{๘๖} แต่ถ้าเจ้าพนักงานคนใดต้องการรับประทาน วันละ 3 มื้อ ก็จะต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นอีกตามแต่จะตกลงกัน

ส่วนเจ้าพนักงานที่มีครอบครัวมาอยู่ด้วย จะปรุงอาหารเพื่อรับประทานกันเอง และอาจจะมีส่วนหนึ่งที่ทำเพื่อขายด้วย สำหรับอาหารนั้นในภาวะปกติไม่ค่อยมีคึกคักมากนักเพราะมีแหล่งที่พอจะซื้อหามาปรุงอาหารได้ ในส่วนอาหารสด เช่น ปลา ปู กุ้ง เนื้อหมูบ่า ก็จะซื้อจากนักโทษกักกันที่ไปจับมาขาย ซึ่งส่วนใหญ่จะขายให้เจ้าพนักงานในราคาไม่แพงนัก ส่วนเนื้อไก่เนื้อเป็ด ไข่ไก่ ไข่เป็ด ไม่ขาดแคลนเพราะบ้านเจ้าพนักงานแทบทุกบ้าน จะเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เนื่องจากอาหารเลี้ยงเป็ด ไก่มีมาก โดยเฉพาะอาหารเป็ดเพราะทางนิคมทำไผ่ จึงมีปลา เล็กปลาน้อยมากมายที่จะใช้เป็นอาหารของเป็ดได้ ซึ่งทางนิคมจะให้แก่เจ้าพนักงานตามที่ต้องการ ในส่วนของอาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร กะปิ กระเทียม พริก น้ำตาล น้ำปลา กุ้งแห้ง หัวหอม และปลาเค็ม ก็ซื้อจากร้านสหกรณ์ของนิคม สำหรับผักต่าง ๆ ผือก กล้วย สามารถซื้อได้จากนักโทษที่ปลูกเป็นส่วนตัวและจากทางนิคมที่ให้นักโทษปลูกเพื่อจำหน่ายในราคาถูก เพื่อเป็นการช่วยค่าครองชีพของเจ้าพนักงาน

สำหรับร้านสหกรณ์ของนิคมฝึกอาชีพตะรุเตานั้น จัดตั้งขึ้นตั้งแต่สมัยหลวงพิชานทัณฑ์ยศ มาบุกเบิกเกาะตะรุเตา โดยบิมนเงินผลประโยชน์ของเรือนจำคลองเปรมมาลงทุน ได้จัดให้มีสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคจำหน่ายแก่เจ้าพนักงาน และนักโทษ โดยคิดกำไร 10 % สำหรับเครื่องอุปโภค และ 5 % สำหรับเครื่องบริโภค และจำหน่ายให้เจ้าพนักงานเป็นเงินเชื่อ เก็บเงินวันเงินเดือนออก โดยเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์จะมอบใบสั่งซื้อสินค้าให้เจ้าพนักงานคนละเล่ม ใครต้องการซื้ออะไรก็เขียนรายการสินค้าที่ต้องการพร้อมกับลงนามในใบสั่งซื้อ แล้วเอาไปให้เจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์ ก็จะได้สิ่งของที่ต้องการ โดยทางเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์จะเก็บใบสั่งซื้อไว้รวมเงินค่าซื้อของเป็นเดือน ๆ สำหรับสินค้าที่ขาย นอกจากอาหารแห้งแล้ว ยังมีสุรา บุหรี่ ยาเส้น เสื้อผ้า รองเท้า และของอื่น ๆ ที่จำเป็นในการครองชีพ⁸

การที่ร้านสหกรณ์ ยินยอมขายสินค้าให้เจ้าพนักงานเป็นเงินเชื่อ เพราะทางนิคมต้องการช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ซึ่งส่วนใหญ่มีเงินเดือนน้อย ไม่มีเงินสดเพียงพอจะซื้อสินค้าเพื่อบริโภคและอุปโภคได้ตลอดทั้งเดือน เงินเดือนของเจ้าพนักงานนั้น

ระดับผู้คุมตรีเดือนละ 20 บาท ส่วนเจ้าพนักงานระดับสูงขึ้นไป เงินเดือนก็สูงขึ้น เช่น ผู้คุมโทเดือนละ 35 บาท ผู้คุมเอกเดือนละ 50 บาท จนถึงผู้อำนวยการเดือนละ 320 บาท ส่วนผู้ชำนาญการ คือ นายแพทย์เดือนละ 160 บาท ผู้ช่วยแพทย์เดือนละ 40 บาท และ ครูช่างเดือนละ 50 บาท⁸ ทั้งนี้ไม่รวมเงินเพิ่มพิเศษอื่น ๆ เช่น เงินกันดาร ดังนั้นสภาพความเป็นอยู่ของเจ้าพนักงานชั้นผู้น้อย (ผู้คุมตรี) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในนิคมฯ จึงค่อนข้างจะขัดสน เจ้าพนักงานหลายคนจึงพยายามที่จะหารายได้พิเศษเพิ่มขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว

1.2 การแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงาน

การที่เจ้าพนักงานส่วนใหญ่ (ผู้คุมตรี) มีเงินเดือนน้อย ทำให้หลายคนต้องพยายามแสวงหาเงินเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทั้งในทางที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง บางครอบครัวใช้วิธีทำขนมและอาหารอื่น ๆ นำไปฝากขายที่ร้านสหกรณ์ โดยทางร้านคิดค่ารับฝากขายร้อยละ 10 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงพอสมควร แต่เจ้าพนักงานก็ยอมเพราะอย่างน้อยก็มีรายได้เพิ่มขึ้น

บางคนหารายได้พิเศษ โดยรับซื้อเครื่องใช้เครื่องจักสานจากนักโทษ ในราคาถูกแล้วนำไปขายที่จังหวัดสุทลหรือท่าเรืออำเภอกันตังในราคาที่แพง ส่วนจะซื้อขายได้มากน้อยเพียง ไรขึ้นกับโอกาสของแต่ละคนที่จะแสวงหาช่องทางที่จะซื้อขายกับนักโทษเอง และเมื่อเจ้าพนักงานเหล่านี้กลับมาในนิคมฯ ก็ซื้อสินค้าจากบนฝั่งมาขายอีกต่อหนึ่ง สินค้าที่นำมาขายได้ราคาดี มีข้าวสาร เครื่องปรุงอาหาร สຸรา โดยเฉพาะสຸรา จะขายได้กำไรดีมาก เช่น ซื้อสຸราขาว 28 ตีกริ จากตัวจังหวัดในราคาขวดละ 1 บาท 35 สตางค์ (ราคา พ.ศ. 2486) สามารถขายได้ราคาสูงถึงขวดละ 6 บาททีเดียว⁹ โดยมีเจ้าพนักงานด้วยกันเป็นลูกค้าสำคัญ นอกจากนี้เจ้าพนักงานบางคนยังลักลอบค้าขายของต้องห้ามในนิคมฯ คือ ฝิ่น กัญชา ใบกระท่อมอีกด้วย สินค้าเหล่านี้ขายในราคาที่สูงมาก ทำให้เจ้าพนักงานบางคนกล้าเสี่ยงกับการทำผิดระเบียบเพราะได้กำไรดี อย่างไรก็ตามการหารายได้พิเศษในลักษณะนี้ เป็นเพียงการเบียดบังเวลาราชการเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้นไม่

ได้เอาทรัพย์สินของทางราชการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวด้วย

การใช้ตำแหน่งหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานนั้น มีตั้งแต่ในเรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องสำคัญ จนถึงกับผู้กระทำผิดต้องถูกล้อออกจากทางราชการ

การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่นั้น เห็นได้ชัดกรณีของ นายม้วน ชื่นอารมณ ผู้คุมตรีเจ้าหน้าที่ร้านสหกรณ์ เจ้าพนักงานผู้นี้ได้จงใจละเลยระเบียบของร้านสหกรณ์หลายประการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ดัง เช่นการซื้อสินค้าเข้าร้านสหกรณ์ ตามกฎเกณฑ์ที่ทางนิคมกำหนดไว้เมื่อซื้อสินค้ามาแล้ว จะต้องแจ้งราคาต้นทุนสินค้าให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และขายสินค้าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ เครื่องอุปโภคบริโภคกำไร 10 % ของราคาทุน เครื่องบริโภคนิตกำไร 5 % ของราคาทุน^{๑๐} แต่เมื่อ นายม้วน ชื่นอารมณ มาเป็นเจ้าหน้าที่ร้านสหกรณ์ได้ละเลยกฎเกณฑ์นั้น โดยจัดซื้อสินค้าเองขายเองและกำหนดราคาเองตามใจชอบทำให้ได้กำไรมาก ที่สำคัญ คือ เงินที่ขายได้ในแต่ละวัน นายม้วน ไม่ได้ส่งให้กรรมการร้านทุกวันตามระเบียบ แต่กลับเก็บเงินไว้เองแล้วเอาเงินนั้นมาให้เจ้าพนักงานก็โดยคิดดอกเบี้ยสูง ๆ หรือเอาเงินดังกล่าวมารับจำนวนสิ่งของของเจ้าพนักงาน และนักโทษที่ขัดสน สำหรับนักโทษนั้นจะมีระยะเวลาการหลุดจำคุกที่แน่นอน ปกติจะกำหนดไว้ว่า ถ้าไม่ถ่ายของจำคุกภายในเวลาอายุขัยซึ่งลงจากเสา (เวลา 18.00 น.) ของจะหลุดจำคุกทันที การกระทำของนายม้วน ชื่นอารมณ เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรู้เห็นเป็นใจด้วย และคงได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากการกระทำของนายม้วน ชื่นอารมณด้วยเช่นกัน ไม่เช่นนั้นเขาคงไม่สามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ได้อย่างโจ่งแจ้งเช่นนี้

การใช้ตำแหน่งหน้าที่ และทรัพย์สินของทางราชการ แสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง จนกระทั่งเจ้าพนักงานผู้นั้นถูกล้อออกจากราชการในที่สุดนั้น เห็นได้จากกรณีนายสมพงษ์ แสงเงิน ผู้คุมโท ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเรือนต์ของนิคมฯ นายสมพงษ์ แสงเงิน ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่นำเรือออกไปรับข้าวสารที่ท่าเรือ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวได้นำเรือออกมารับจ้าง

ลากจูงเรือสินค้า ทั้งในเส้นทางและนอกเส้นทาง คือ ตามเกาะต่าง ๆ ได้รับค่าจ้างลากจูงถึงเที่ยวละ 500 บาท ทำให้การเดินทางไปรับข่าวสารเที่ยวหนึ่ง ๆ กินเวลานานกว่าปกติ นายสมพงษ์ แสงเงิน ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการแสวงหาผลประโยชน์ในลักษณะนี้หลายครั้ง แม้ทางนิคมฯ จะรู้ระแคะระคาย แต่ไม่อาจหาหลักฐานและพยานมายืนยันเอาความผิดได้ บางครั้งก็มีข้ออ้างเพียงว่าต้องรอคอยรับสินค้าที่ท่าเรือกันตั้งเท่านั้น นายสมพงษ์ แสงเงิน ยังทุจริตต่อหน้าที่โดยการเบิกเงินของทางราชการจากนิคมฯ ไปซ่อมเครื่องยนต์เรือแต่ไม่ได้ซ่อม กลับนำไปใช้จ่ายส่วนตัว และยิ่งกว่านั้นยังได้ถอดชิ้นส่วนของเรือและเครื่องยนต์ไปขายอีกหลายครั้งจนเรือหมดสภาพใช้งาน ที่สุดนายสมพงษ์ แสงเงิน ก็ได้หนีไป ทางราชการจึงได้มีคำสั่งไล่ออกจากราชการ

การดิ้นรนของเจ้าพนักงาน ในการหารายได้พิเศษมาจนเจือจรรอบครัวนั้น ถ้าทำถูกต้องก็ถือเป็นเรื่องปกติของนิคมที่บุคคลใดจะทำก็ได้ แต่ถ้าทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย แม้ว่าจะทำไปเพราะมีรายได้อื่นๆ ก็ตามบุคคลผู้นั้นก็ควรที่จะถูกลงโทษในที่สุด แต่เท่าที่ปรากฏเจ้าพนักงานที่กระทำการทุจริตเหล่านั้นก็มีเพียงจำนวนน้อยมากที่จะถูกลงโทษ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการลงโทษ การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานในนิคมฯ จึงทำกันอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะจากโครงการจัดหาผลประโยชน์ของนิคมฯ โดยการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานระดับสูง และผู้อำนวยการนิคมฯ ด้วย

1.3 การจัดหาผลประโยชน์ของนิคมฝักอาชีพตะรุเตา

หลวงพิชานทัตตภัย ผู้บุกเบิกเกาะตะรุเตา ได้วางแผนและจัดทำโครงการฝักอบรมอาชีพต่าง ๆ หลายโครงการให้แก่ักโทษกักกัน เป็นการจัดหารายได้เข้านิคมฯ เพื่อแบ่งเบาภาระในด้านงบประมาณของทางราชการอีกด้วย แต่ปรากฏว่าโครงการต่าง ๆ ไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะขาดความต่อเนื่องในการบริหารโครงการ เนื่องจากหลังจากที่หลวงพิชานทัตตภัยย้ายออกไปจากเกาะตะรุเตาแล้ว ขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์ ไม่ได้ให้ความสนใจ บริหารโครงการต่าง ๆ เท่าไรนัก นอกจากนี้เจ้าพนักงานยังได้ทุจริตต่อหน้าที่โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ อีกด้วย ทำให้โครงการต่าง ๆ

ต้องล้มเหลวไปในที่สุด

สำหรับโครงการต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากประสบความสำเร็จ จะช่วยให้
นิคมมีฐานะที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ มีดังนี้

1.3.1 โครงการเกษตรกรรม

โครงการนี้มีได้ดำเนินการเพื่อหารายได้เข้านิคมโดยตรง
หากเป็นโครงการช่วยเหลือนิคมให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ การเกษตรกรรมตามโครงการ
ดังกล่าว ได้แก่ การปลูกพืชผักส่งโรงครัว เพื่อเลี้ยงนักโทษและเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานใน
ราคาถูก การทำสวนยางพาราและการทำสวนมะพร้าวขนาดใหญ่

บริเวณที่ปลูกผัก ส่วนใหญ่จะปลูกเรียงรายไปตามถนนสาย
ตะโละอู้งถึงตะโละวาว โดยจะปลูกมากที่กิโลเมตรที่ 7 เพราะบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของ
หน่วย "ก.ม.7" ซึ่งมีหน้าที่ตัดโค่นต้นไม้เพื่อป้อนโรงเลื่อยของนิคม เมื่อโค่นต้นไม้เรียบ
ร้อยแล้ว ก็จะทำการเผาป่าบริเวณนั้นเพื่อทำการเกษตรต่อไป

การปลูกพืชผักต่าง ๆ เช่น พืชผักสวนครัว ผักกั้ว กั้ว
ได้ผลดีมาก ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะถูกเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบ นำไปขายเป็นประ โยชน์ส่วน
ตัวที่ฝั่งจังหวัดสตูลก่อน เมื่อไปถึงจังหวัดสตูลก็จะแบ่งพืชผักส่วนหนึ่ง ไปให้ครอบครัวขุนอภิพัฒน์
สุรทัณฑ์ด้วยทุกครั้ง ส่วนที่เหลือซึ่งมีจำนวนน้อยจึงจะส่งเข้าโรงครัว เพื่อเลี้ยงนักโทษต่อไป
ทำให้คุณภาพและปริมาณอาหารของนักโทษเลวและไม่เพียงพอ นักโทษก็มักกันจึงพากันต่อต้าน
ในที่สุดขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ต้องสั่งปรับปรุงการประกอบอาหารให้ดีขึ้น ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

สำหรับสวนมะพร้าวและสวนยางพารา ไม่ได้รับความสนใจ
จากขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์เท่าที่ควร เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบจึงไม่ได้เอาใจใส่ ปล่อยปละละ
เลย ในที่สุดโครงการทำสวนมะพร้าวและสวนยางพาราก็ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.3.2 โครงการทำประมง

โครงการนี้ เริ่มทำกันอย่างจริงจังในสมัยขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์
เป็นผู้อำนวยการ มีการทำโป๊ะน้ำลึก และต่อเรือลากอวนขึ้นใช้หลายลำโดยกรมราชทัณฑ์
จัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ มีการจ้างช่างผู้เชี่ยวชาญด้านการประมงจากจังหวัด

เพชรบุรี คือ นายเอิบ จงอ่อน มาเป็นหัวหน้า นายอบ จิตต์เรือง เป็นผู้ช่วย

นายเอิบ จงอ่อน มีที่ทำการอยู่ที่คลองกระหมาด ซึ่งตั้งอยู่เหนือ อ่าวตะโลละวาวขึ้นไป ในระยะแรกโครงการทำประมงประสมผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้นิคมฯมีปลาสดปลาเค็ม สำหรับเลี้ยงนักโทษและเจ้าพนักงานอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังสามารถทำปลาเค็มส่ง ไปขายเรือนจำต่าง ๆ ลูกค้ารายใหญ่ คือ เรือนจำภาคคลองไม้ จังหวัดนครราชสีมา และเรือนจำภาคธารโต จังหวัดยะลา เป็นการหารายได้เข้านิคมฯอีกด้วย

ความสำเร็จของโครงการทำประมงอยู่ได้ไม่นาน รายได้จำนวนมากจากการขายปลา ค็มที่เคยมีเข้านิคมฯก็ค่อยลดลง แล้วหายไปคงมีเพียงปลาสดและปลาเค็มจำนวนไม่มากนักขายให้กับเจ้าพนักงานและนิคมฯ เพื่อเลี้ยงนักโทษ ในขณะที่รายจ่ายในการทำประมงเพิ่มมากขึ้นจากการที่โป๊ะแตกบ้าง อวนขาดและอวนหายบ้าง ปริมาณปลาที่จับได้ก็ลดลงอย่างรวดเร็ว ในที่สุดเจ้าพนักงานและนักโทษก็เริ่มขาดแคลนปลารับประทาน ในขณะที่ปรากฏว่ามีปลาเค็มจำนวนมากจำหน่ายในตัวจังหวัดสตูลและท่าเรืออำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

สภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้เชื่อได้ว่านายเอิบ จงอ่อน กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ เพราะในขณะที่มีรายจ่ายเกี่ยวกับการทำโป๊ะและทำอวนลากเพิ่มขึ้นแต่ปริมาณปลาสดกลับได้ลดน้อยลง และทั้ง ๆ ที่ นายเอิบ จงอ่อน ได้รายงานต่อทางนิคมฯว่าจับปลาได้น้อยลงนั้น การใช้เกลือเพื่อทำปลาเค็มกลับเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ฐานะความเป็นอยู่ของนายเอิบ จงอ่อน ขณะนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากครุช่างซึ่งมาอยู่เกาะตะรุเตาด้วยเสื่อกางเกงเพียงชุดเดียว กลับเป็นผู้มีฐานะดีขึ้นอย่างรวดเร็ว มีเงินทองใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยและที่สำคัญที่สุด นายเอิบ จงอ่อน ได้กลายเป็นคนโปรดปรานที่สุดคนหนึ่งของขุนอภิพัฒนส์สุรทัณฑ์ ที่ไม่มีเจ้าพนักงานผู้ใดกล้าฟ้องร้อง แม้จะรู้ว่ากระทำการทุจริตก็ตาม

1.3.3 โครงการทำเกลือ

ในสมัยที่ผู้บังคับกองเข้ามาจับปลาในน่านน้ำของไทยมาแหวะพักที่เกาะตะรุเตา และได้คิดทำเกลือแบบเตากลั่นน้ำทะเลขึ้น แต่ทำไม่สำเร็จเพราะขาด

ความชำนาญการ ก็ได้ทั้งซากเตากลั่นน้ำทะเลเพื่อทำเกลือเอาไว้ หลวงพิธานทัตตทัตย์มีความคิดจะทำเกลือจากเตากลั่นน้ำทะเลต่อจากที่ญี่ปุ่นทั้งเอาไว้ จึงขออนุมัติโครงการและงบประมาณสนับสนุนจากกรมราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์จึงให้ทางนิคมฯสืบหาข้อเท็จจริงถึงเหตุผลที่ญี่ปุ่นทั้งซากเตากลั่นน้ำทะเลเพื่อทำเกลือเสียก่อน เมื่อทราบว่าญี่ปุ่นทำเกลือไม่สำเร็จเพราะขาดผู้เชี่ยวชาญในด้านเทคนิค โครงการนี้จึงล้มเลิกไป ต่อมาทางนิคมฯ ได้ใช้ตั้งซีเมนต์โนบริเวณซากเตากลั่นน้ำทะเลเป็นที่ทำปลาเค็มแทน^๑

1.3.4 โครงการเลี้ยงวัวเพื่อผลิตนม

หลวงพิธานทัตตทัตย์ ได้ริเริ่มโครงการเลี้ยงวัวเพื่อผลิตนมส่งไปจำหน่ายบนแผ่นดินใหญ่ เป็นการหารายได้ให้กับนิคมฯอีกโครงการหนึ่ง โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อให้หลวงพิธานทัตตทัตย์จัดซื้อวัวนมจำนวน 300 ตัวนำไปเลี้ยงที่อำเภอตะไละวาว แต่เนื่องจากที่อำเภอตะไละวาวไม่มีทุ่งหญ้าเพียงพอทำให้วัวนมไม่สามารถผลิตนมได้ผลตามที่ต้องการ ประกอบกับทางนิคมฯ ได้มอบหมายให้นักโทษกักกันเป็นคนเลี้ยงวัว ทำให้วัวสูญหายไปอย่างรวดเร็ว เพราะนักโทษกักกันเหล่านี้ได้แอบฆ่าวัวเพื่อนำไปขายและรับประทานกันเอง โดยอ้างกับทางนิคมฯ ว่าวัวตายเพราะอดหญ้าและเป็นโรค ในที่สุดภายในระยะเวลาประมาณ 1 ปี วัวจำนวน 300 ตัว ก็เหลือเพียง 100 ตัวเศษเท่านั้น

เมื่อขุนอภิวัฒน์สุรทัตต์ มาเป็นผู้อำนวยการนิคมฯ จึงได้ย้ายวัวที่เหลือไปฝากให้เรือนจำจังหวัดสตูลช่วยเลี้ยง โดยอ้างว่าที่นิคมฯมีหญ้าไม่เพียงพอ วัวจำนวนนี้เมื่อมาอยู่ในความดูแลของเรือนจำจังหวัดสตูลกลับถูกปล่อยปละละเลย ปล่อยให้วัวหากินเองตามในสวนยางและตามในป่า ในตัวเมืองจังหวัดสตูล วัวก็เริ่มสูญหายอีกโดยทางเรือนจำจังหวัดสตูลอ้างว่าวัวถูกเสือจับไปกิน ในที่สุดวัวจำนวน 100 ตัวเศษ ก็หมดสิ้นไปใน พ.ศ. 2487

อย่างไรก็ตามทางนิคมฯ ก็ได้พยายามเลี้ยงวัวอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นวัวเนื้อและเป็นโครงการขนาดเล็ก โดยทางนิคมฯ ได้วัวแม่พันธุ์จำนวนหนึ่งมาจากเรือนจำภาคซารโต จังหวัดยะลา และได้ขยายพันธุ์ออกไปเรื่อย ๆ จนเพิ่มจำนวนเป็น 36 ตัว ในปีพ.ศ. 2491 ซึ่งในปีเดียวกันนั้น เมื่อกรมราชทัณฑ์ปิดนิคมฝักอาชีพได้มีการประมูล

วิว 36 ตัวดังกล่าว ปรากฏว่าได้ราคาถึง 12,000 บาท²

1.3.5 โครงการตั้งโรงเลื่อยจักรเพื่อผลิตไม้แปรรูป
โครงการนี้เกิดขึ้นในสมัยขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ เป็นผู้อำนวยการ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะบุกเบิกป่าซึ่งอุดมไปด้วยไม้ใหญ่น้อยนานาชนิด ผลิตเป็นไม้แปรรูป ซึ่งในระยะแรกก็นำเอามาสรางอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของนิคมฯ

เมื่อโครงการนี้ได้รับอนุมัติจากกรมราชทัณฑ์แล้ว ก็มีการสร้างโรงเรือน และติดตั้งเครื่องจักรขนาดกลาง เพื่อแปรรูปไม้ตามโครงการที่กำหนดไว้ต่อไป โดยมีนายนิิตย์ ชินวงศ์ ผู้คุมตรี เป็นผู้รับผิดชอบ

การดำเนินงานตามโครงการในระยะแรก ได้ผลตามเป้าหมาย ทางนิคมฯ มีไม้แปรรูปอย่างเพียงพอในการที่จะนำไปใช้ก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังมีส่วนเหลืออีกมากพอสมควรที่นำไปจำหน่ายยังฝั่งจังหวัดสตูล และอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

นายนิิตย์ ชินวงศ์ เป็นคนที่มีความสามารถในการทำงานมากคนหนึ่ง สามารถแก้ปัญหาในการทำงานที่รับผิดชอบอยู่ให้คล่องไปได้ด้วยดี เช่น เมื่อนักโทษกักกันตัดโค่นต้นไม้ลงมา และเกิดปัญหาการชักลากไม้มายังโรงเลื่อย ก็สามารถให้นักโทษประดิษฐ์ล้อเลื่อนชั้นชักลากไม้ได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังใช้วัวและควายปละ ซึ่งเดิมเป็นควายของชาวเกาะตะรุเตาตั้งเดิมที่อพยพไปจากเกาะ ไม่สามารถนำเอาไปด้วยได้ จึงปล่อยให้เตลิดเข้าไปในป่าจนกลายเป็นควายป่ามาช่วยลากจูง เพื่อแบ่งเบาภาระนักโทษไปได้มากที่สุดทีเดียว ส่วนเรือที่ใช้ขนไม้แปรรูปไปจำหน่ายก็สามารถรวบรวมนักโทษที่มีฝีมือในการต่อเรือ มาต่อเรือจนสำเร็จใช้งานได้

ภายหลังได้เกิดการทุจริตขึ้นในโครงการ กล่าวคือนายนิิตย์ ชินวงศ์เอง ใช้ตำแหน่งหน้าที่และทรัพย์สินของทางราชการแสวงหาผลประโยชน์ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่สื่อถึงการทุจริตต่อหน้าที่ของนายนิิตย์ และพรรคพวกมีหลายประการ อาทิ แจงขอซ่อมเครื่องจักรบ่อยครั้ง โดยอ้างว่าเครื่องจักรชำรุดเพราะอุปกรณ์ชำรุด มีการเบิกเงินมาจัดซื้ออุปกรณ์และซ่อมเครื่องจักรเกือบทุกเดือน โดยไม่มีผู้มาตรวจสอบว่าเครื่องจักรชำรุด

จริงหรือไม่ เมื่อแจ้งซ่อมและเบิกเงินมาใช้ซ่อมเครื่องจักรบ่อยเข้า ก็แจ้งนิคมฯ ว่าเครื่องจักรชำรุด ไม่สามารถที่จะซ่อม ได้อีกต่อไป ทำให้การเลื่อยไม้ด้วยเครื่องจักรต้องหยุดเปลี่ยน เป็นเลื่อยมือแทน อีกพฤติกรรมหนึ่งที่แสดงถึงการทุจริตในโครงการฯ ก็คือการที่มีไม้แปรรูปของนิคมฯ ไปจำหน่ายที่จังหวัดสตูลและอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตลอดช่วงเวลาที่แจ้งซ่อมเครื่องจักร

เมื่อโรงเลื่อยไม่สามารถดำเนินการได้แล้ว อาคารโรงเรือนของโรงเลื่อย ก็เปลี่ยนสภาพเป็นโรงงานผลิตเครื่องเรือนขึ้นมาแทน เช่น ตู้ โต๊ะ เตียง มีการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวกันอย่างเปิดเผย ในขณะที่เดียวกันความเป็นอยู่ของ นายนิคมฯ ชินวงศ์ ก็ร่ำรวยขึ้นพร้อม ๆ กับการหยุดขังการดำเนินงานของโรงเลื่อยและความล้มเหลวของโครงการ

1.3.6 โครงการทำนาผลิตข้าวเลี้ยงตัวเอง

โครงการนี้ ริเริ่มในสมัยขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ เป็นผู้อำนวยการ โดยแจ้งให้กรมราชทัณฑ์ทราบว่า โครงการดังกล่าวสามารถที่จะผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงนักโทษในนิคมฯ ได้อย่างเพียงพอ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ให้ความเห็นชอบทันที เพราะจะช่วยแบ่งเบาภาระของกรมฯ ในเรื่องงบประมาณด้านการจัดหาเครื่องบริโภค ได้อย่างมากทีเดียว

เมื่อโครงการได้รับอนุมัติแล้ว ขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ ได้เลือกใช้ที่ราบบริเวณอ่าวตะโล๊ะโต๊ะไ้ปะ ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของเกาะ และชาวเกาะตะรุเตาเคยใช้เป็นที่ทำนามาก่อน เป็นพื้นที่ดำเนินการ โดยวางแผนปลูกข้าวทุกพื้นที่ราบบริเวณอ่าวตะโล๊ะโต๊ะไ้ปะ เพื่อให้มีผลผลิตมากพอจะเลี้ยงนักโทษได้ ในการปลูกข้าวดังกล่าว ได้ระดมสรรพกำลังของนิคมฯ ไปช่วยอย่างเต็มที่ โดยใช้นักโทษกักกันไปทำงานถึง 200 คน ผู้คุม 3 คน นอกจากนั้นก็จัดส่งควายไปช่วยเหลือในการไถนา และจัดหาอุปกรณ์การทำนาให้อย่างครบครัน

ปรากฏว่าโครงการทำนาผลิตข้าวเลี้ยงตัวเอง มีผลผลิตไม่มากเท่าที่ควร และทำนาได้เพียงสองสามครั้งก็ต้องเลิกดำเนินการ เพราะประการแรกผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มกับแรงงานและทุนที่ลงไป ประการที่สอง การขนส่งผลผลิตจากอ่าวตะโล๊ะ

โต๊ะ ไม้ไผ่มายังอ่าวตะโลละวาวสาขามาก เส้นทางที่ใช้ขนส่ง ไม่สะดวกต้องขึ้นเขาลงห้วย และถ้าขนส่งทางเรือก็ทำได้นอกฤดูมรสุมเท่านั้น ส่วนเรือที่จะเข้าไปขนข้าวที่อ่าวตะโลละ ไม้ไผ่ ก็ลำบากเป็นอย่างยิ่ง เพราะด้านหน้าอ่าว ไม่มีที่กำบังลม ด้วยเหตุดังกล่าวโครงการ จึงต้องล้มเลิกไปในที่สุด^{๑๓}

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าโครงการจัดหาผลประโยชน์ของนิคมฯ หลายโครงการเป็นโครงการที่ดี เพียงแต่ว่าผู้อำนวยความสะดวกเอาใจใส่และปล่อยปละละเลย ให้เจ้าพนักงานแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าว จนในที่สุดโครงการต้องล้มเลิกไป

1.4 การแบ่งหน่วยงานบริหารของนิคมฝึกอหิพีหะรุเตา

การแบ่งหน่วยงานบริหารของนิคมฯ เป็นการแบ่งเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงาน ตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ตามโครงการต่าง ๆ ที่กรมราชทัณฑ์อนุมัติให้ทางนิคมฯดำเนินการ ได้และใช้หน่วยงานเหล่านั้น เป็นชื่อที่ตั้งของสถานคุมขังและฝึกอบรมอหิพีหนักโทษกักกันตามจุดมุ่งหมายของนิคมฯ ซึ่งได้แบ่งเป็นหน่วยต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 หน่วยตะโลละวาว เป็นหน่วยที่ตั้งกองอำนวยการของนิคมฯ ตั้งอยู่ที่อ่าวตะโลละวาวซึ่งเป็นอ่าวใหญ่ เป็นศูนย์กลางการบริหารของนิคมฯ มีแผนกการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของนิคมฯ มีเจ้าพนักงานทุกระดับชั้นประจำอยู่ครบทุกแผนก มีนักโทษกักกัน อยู่ประมาณ 2000 คน ใน ปี พ.ศ. 2484 และลดจำนวนลงเหลือประมาณ 1000 คน ใน ปี พ.ศ. 2488 นอกจากนี้มีเรือนขังนักโทษกักกันหญิงซึ่งย้ายมาจากอ่าวตะโลละอั้ง จำนวน 4 คน ใน ปี พ.ศ. 2488^{๑๔}

หน่วยงานนี้ นอกจากจะเป็นที่ตั้งกองอำนวยการแล้วยังเป็นที่ตั้งหน่วยงานย่อยเกี่ยวกับงานหาผลประโยชน์ของนิคมฯอีกหลายอย่าง เช่น งานแปรรูปไม้ งานเกษตรกรรม งานฝึกอหิพีต่าง ๆ

1.4.2 หน่วยตะโลละอั้ง ตั้งอยู่ที่อ่าวตะโลละอั้ง เดิมเป็นที่ตั้งกองอำนวยการตั้งแต่สมัยบุกเบิก ถูกยุบเป็นหน่วยเล็กใน พ.ศ. 2484 ทั้งนี้เพราะการจัดสร้างที่ทำการกองอำนวยการของนิคมฯ ที่อ่าวตะโลละวาว เสร็จสิ้นตามแผนงานของนิคมฯ หน่วย

ตะโละอู่ตั้งเป็นหน่วยงานใหญ่รองจากหน่วยตะโละวาว มีเจ้าพนักงานประจำหน่วยนี้ 30 คน มีนักโทษทั้งสิ้นประมาณ 600 คน และมีเรือนขังนักโทษกักกันหญิงประมาณ 20 คนเศษ ใน พ.ศ. 2484 และลดจำนวนลงเหลือประมาณ 50 คน ใน ปี พ.ศ. 2488⁹⁵ เจ้าพนักงานส่วนใหญ่จะโยกย้ายไปอยู่ที่หน่วยตะโละวาว สำหรับงานของหน่วยนี้ส่วนใหญ่จะเป็นงานทางด้าน การเกษตรมีการทำสวนส้ม สวนมะพร้าว และไร่มันเทศ นอกจากนี้มีการเลี้ยงเป็ดและ ห่าน อีกด้วย

หน่วยนี้มีหน่วยย่อยที่น่าสนใจ 1 แห่ง คือ หน่วยควบคุมโรค ติดต่ออ่าวตาเพน หน่วยย่อยนี้ตั้งอยู่ที่อ่าวตาเพนทางใต้ของอ่าวตะโละอู่ตั้ง ใช้เป็นที่คุมขัง นักโทษที่เป็นโรคติดต่อ เช่น วัณโรค และโรคติดต่ออื่น ๆ มีเจ้าพนักงานควบคุมอยู่ 1 คน

1.4.3 หน่วยคลองกระหมาด ตั้งอยู่บริเวณชายทะเลตรงที่มีลำธาร ไหลผ่านลงทะเลที่เรียกว่า คลองกระหมาด อยู่ทางเหนือของอ่าวตะโละวาว ประมาณ 2 กิโลเมตร หน่วยนี้มีนักโทษกักกันประจำอยู่ประมาณ 200 คน ในปี พ.ศ. 2484 และลด จำนวนลงเรื่อย ๆ แต่ไม่มีหลักฐานที่แน่นอนว่าลดจำนวนลงเท่าไร หน่วยนี้ได้ยุบเลิกไปก่อน พ.ศ. 2488 มีเจ้าพนักงานควบคุม 3 คน โดยมี นายเอิบ จงอ่อน เป็นหัวหน้า หัวหน้าหลัก ของหน่วยนี้ คือ ทำการประมง เพื่อหาปลาสดและปลาเค็มมาเลี้ยงนักโทษและเจ้าพนักงาน ส่วนที่เหลือจึงนำไปจำหน่ายที่จังหวัดสตูลและอำเภอกันตัง เพื่อหารายได้มาอุดหนุนนิคมฯ

1.4.4 หน่วย ก.ม.7 หน่วยนี้ตั้งอยู่ที่หลักกิโลเมตรที่ 7 ของถนน สายตะโละอู่ตั้ง-ตะโละวาว โดยเริ่มนับกิโลเมตรที่ 1 จากตะโละอู่ตั้ง หน้าที่ของหน่วยงาน นี้ คือ ตัดโค่นต้นไม้เพื่อส่งไปยังโรงเลื่อยของนิคมฯ มีนายณรงค์ (สมบุญ) อินทรบุษเป็น เจ้าพนักงานรับผิดชอบ มีนักโทษกักกันประจำอยู่ในหน่วย ประมาณ 100 คน ใน ปี พ.ศ. 2484 และจะลดจำนวนลงเรื่อย ๆ และหน่วยนี้ได้ยุบเลิกไปก่อน พ.ศ. 2488

1.4.5 หน่วยตะโละมะและ เป็นหน่วยย่อยเล็ก ๆ มีหน้าที่จัดหา วัตถุดิบ เช่น ไม้ไผ่ หวาย ส่งหน่วยตะโละวาว สำหรับหน่วยย่อยอื่น ๆ ซึ่งเป็นหน่วยย่อย เล็ก ๆ เช่น หน่วยพันเตชูรัต หน่วยพันเตมะละกา จะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็น การเฉพาะไป⁹⁶

1.5 หน้าที่ของเจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงานในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา จะมีทั้งทำหน้าที่ฝ่ายควบคุมและฝ่ายธุรการ สำหรับฝ่ายธุรการส่วนใหญ่จะประจำอยู่ตามสำนักงานต่าง ๆ เช่น กองอำนวยการ เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเอกสารต่าง ๆ บางคนจะประจำอยู่บนฝั่งจังหวัดสตูล มีหน้าที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินเดือนของเจ้าพนักงานในนิคมมา งานในฝ่ายธุรการจะเป็นงานที่ค่อนข้างสบาย ไม่ต้องตรากตรำเหมือนกับเจ้าพนักงานฝ่ายควบคุม

สำหรับเจ้าพนักงานฝ่ายควบคุม ซึ่งเจ้าพนักงานส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ในฝ่ายนี้ มีหน้าที่หลักในการควบคุมนักท่องเที่ยวออกไปทำงานตามกองงานต่าง ๆ เช่น กองตัดไม้ กองงานฝักอาชีพ กองงานกสิกรรม ซึ่งถือเป็นงานปกติที่เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ด้านควบคุมต้องปฏิบัติตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เพราะวันเสาร์และอาทิตย์ทางนิคมฯ ให้นักโทษหยุดพักผ่อน

เจ้าพนักงานที่ทำงานด้านนี้ มีหน้าที่ที่ต้องตรากตรำมากเพราะต้องตื่นตั้งแต่ 5.30 น. เพื่อตรวจนับจำนวนนักโทษในเวลา 6.00 น. และเมื่อนักโทษรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วในเวลา 8.00 น. ก็ต้องควบคุมนักท่องเที่ยวออกไปทำงานตามหน้าที่ ถ้าเป็นงานเบา ๆ จะใช้ผู้คุม 1 คน ต่อนักโทษกักกัน 20 คน โดยมีผู้ช่วยเจ้าพนักงานคอยให้ความช่วยเหลือ 1 คน แต่ถ้าเป็นงานหนัก เช่น งานขุดดินจะใช้ผู้คุม 1 คน ต่อนักโทษกักกัน 50 คน โดยจะเพิ่มจำนวนผู้ช่วยเจ้าพนักงาน เป็น 4-5 คน⁷ ผู้คุมจะนำนักโทษกักกันไปทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย จนกระทั่ง 15.00 น. จึงเลิกงาน ปลอมนักโทษกักกันพักผ่อน เมื่อนักโทษรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้วจะเข้าเรือนนอน ในเวลา 18.00 น. เจ้าพนักงานจะเปลี่ยนเวรกันควบคุมนักโทษกักกันในเรือนนอนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สำหรับการควบคุมนักโทษกักกันของเจ้าพนักงานในเรือนนอน ในตอนกลางคืนจะแบ่งเป็น 3 ผลัด ผลัดละ 1 คน ดังนี้

ผลัดที่ 1 18.00 น. - 24.00 น.

ผลัดที่ 2 24.00 น. - 03.00 น.

ผลัดที่ 3 03.00 น. - 06.00 น.

ในการอยู่เวรยามในแต่ละผลัดนั้น จะมี "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" คอยตรวจตราอยู่ในเรือนนอน ผลัดละ 2 คน ต่อ 1 หลัง ทั้งนี้จะแขวนตะเกียงไว้ด้านหน้าและด้านหลังของเรือนนอน เพื่อช่วยให้ "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" มองเห็นนักโทษได้ตลอดเวลา ถ้าหากมีนักโทษสูญหายไป จะต้องรับรายงานให้เจ้าพนักงานทราบทันที^๘

ในการควบคุมนักโทษกักกันออกไปทำงานนั้น ถ้านักโทษผู้นั้น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือพยายามจะหลบหนี เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่มีอำนาจที่จะใช้ไม้ตะบองตีนักโทษกักกันได้และสามารถสั่งให้ "ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน" ตีนักโทษได้ด้วย แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการกระทำที่ไม่เกินกว่าเหตุ ถ้าเจ้าพนักงานทุบตีจนนักโทษถึงแก่ความตาย โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรแล้ว จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ดังเช่น กรณีของ นายวิวิช บุญยัง ผู้คุมตริฎกศาลพิพากษาจำคุกเป็นเวลา 10 ปี ฐานที่ใช้ไม้ตะบองตี นายโปร่ง ศรีสวัสดิ์ ถึงแก่ความตายอย่างทารุณโหดร้ายโดยใช้ไม้ตะบองตีหน้าอกและชายโครง จนไม่สามารถจะทรงกายอยู่ได้ นายโปร่ง ได้ล้มลงแทบเท้า นายวิวิช บุญยัง แต่เขาก็ยังกระหึบยอดอกผู้ตายลงไปอีกหลายครั้ง จนนายโปร่งขาดใจตาย^๙

นอกจากนี้ถ้านักโทษกำลังหลบหนี เจ้าพนักงานสั่งให้หยุด ไม่ยอมหยุดหรือต่อสู้ขืน ไม่ยอมวางอาวุธก็จะถูกเจ้าพนักงานยิงตาย ในกรณีที่เจ้าพนักงานยิงนักโทษกักกันถึงแก่ความตายต้องมีการสอบสวน เช่น กรณีนายพัน โกยม ผู้คุมไทยยิงนักโทษกักกันชื่อ นายเวก สิ้นชีพ ตายเพราะหลบหนีการจับกุม ทางนิคมฯจะตั้งกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริง และจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดสตูลสอบสวนในคดีอาญา เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจในนิคมฝักอาชีพตะรุเตาจะ ไม่มีหน้าที่รับแจ้งความในกรณีเช่นนี้ ส่วนใหญ่แล้วภายหลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนแล้ว จะทำสำนวนเป็นวิสามัญฆาตกรรมซึ่งในที่สุดจะ ไม่มีการดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานและในกรณีนี้ปรากฏว่า นายพัน โกยม ยังได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย

สำหรับไม้ตะบองที่ใช้ตีนักโทษนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นไม้กลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร แต่โดยความเป็นจริง เจ้าพนักงานและผู้ช่วยเจ้าพนักงานกลับใช้ไม้ตะบองที่มีลักษณะเป็นไม้คมแฝก ซึ่งนักโทษเกรงกลัว

กันมาก เพราะเมื่อนักโทษคนใดถูกตีด้วยไม้คมแฝก จะเจ็บปวดยิ่งกว่าตีด้วยไม้ตะบองตามระเบียบของทางราชการเป็นอย่างมาก¹⁰⁰

กล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานนั้นจะมีผู้ช่วยเหลือที่สำคัญคือ ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นนักโทษชั้นดีมากที่สุดหรือชั้นเยี่ยม พวกนี้มีทั้งนักโทษเด็ดขาดและนักโทษกักกัน โดยเฉพาะนักโทษเด็ดขาด พวกนักโทษเกรงกลัวมาก เพราะนักโทษเด็ดขาดส่วนใหญ่จะติดคุกเพราะคดีอาชญากรรม เช่น ปล้นทรัพย์ ทำร้ายเจ้าทรัพย์ ได้รับความเจ็บ หรือถึงแก่ความตาย พวกนี้ถึงแม้จะเป็นนักโทษชั้นดีมากที่สุดหรือชั้นเยี่ยมก็มีจิตใจที่ค่อนข้างจะโหดร้าย เมื่อมีโอกาสทำโทษนักโทษกักกันจะต้องรุนแรง จนนักโทษกักกันกระอักเลือดและถึงแก่ความตายในที่สุด โดยแพทย์จะแจ้งเจ้าหน้าที่ว่าเป็นวัณโรคตาย¹⁰¹

จะเห็นได้ว่า เจ้าพนักงานต้องตรากตรำทำงานหนัก เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเจ้าพนักงาน ทางนิคมฯ จึงจัดให้วันพุธเป็นวันสังสรรค์ของเจ้าพนักงาน โดยหลังจากเลิกงานแล้ว เจ้าพนักงานก็จะมาสนุกสนานรื่นเริงกันที่สโมสรทำให้ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยไปได้บ้าง

2. สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเจ้าพนักงาน ระหว่างและหลังสงคราม
เอเซียบูรพา

เมื่อเกิดสงครามเอเซียบูรพาขึ้น ในปลายปี พ.ศ. 2484 ความขาดแคลนเครื่องอุปโภคและบริโภค ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของทุกคนบนเกาะตะรุเตาอย่างรุนแรง ไม่เว้นแม้กระทั่งเจ้าพนักงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็มีลักษณะเดียวกับที่เกิดกับนักโทษในนิคมฯ ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้

2.1 อาหาร

ภาวะการขาดแคลนอาหาร ได้เริ่มส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเจ้าพนักงาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2486 แต่เริ่มรุนแรงขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2487 เป็นต้นไป เพราะข้าวสารเครื่องอุปโภค และบริโภคที่มีขายในร้านสหกรณ์เริ่มลดน้อยลง และมีราคาแพงขึ้น

มาก ทำให้เจ้าพนักงานซึ่งมีเงินเดือนน้อยอยู่แล้ว ต้องขัดสนยิ่งขึ้นไปอีกเพราะต้องรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น พอถึงปี พ.ศ. 2488 ภาวะขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นไปอีก จนร้านสหกรณ์ไม่มีข้าวสารและเครื่องอุปโภค บริโภคจัดจำหน่ายให้เจ้าพนักงานได้อย่างเพียงพอ ทางนิคมฯ จึงต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยปันส่วนข้าวสารให้เจ้าพนักงานไปหุงกินกันเอง กำหนดให้คนละ 3 กระป๋องนมข้นหวานต่อสัปดาห์ และถ้ามีลูกเมียมาอยู่ด้วยก็จะได้รับการปันส่วนเพิ่มอีก คนละ 3 กระป๋องต่อสัปดาห์ เช่นกัน¹⁰²

จะเห็นได้ว่าข้าวสารที่เจ้าพนักงานได้รับการปันส่วนนั้นน้อยมาก ดังนั้นทุกคนจึงต้องพยายามสงวนข้าวสารให้เพียงพอต่อการรับประทาน 1 สัปดาห์ บางคนใช้วิธีหุงเป็นข้าวต้มโดยใส่น้ำมาก ๆ เพื่อให้ได้ปริมาณเพียงพอที่จะรับประทานในแต่ละมื้อได้ โดยรับประทานเพียงวันละ 2 มื้อ ซึ่งบางครั้งต้องรับประทานติดต่อกันหลายวัน บางคนใช้วิธีหุงโดยนำมันเทศมาผสมกับข้าวสารเพื่อให้ได้ปริมาณมากขึ้น¹⁰³ สภาวะความขาดแคลนจะมีอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2489 จึงผ่อนคลายไปได้บ้าง

ในส่วนที่เกี่ยวกับกับข้าวนั้น ก็ขาดแคลนอย่างมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสัตว์ป่าและสัตว์น้ำซึ่งเคยมีอย่างชุกชุมก็ลดน้อยลงไปมาก เพราะเมื่อนักโทษกักกันอดอยากก็จะพยายามแสวงหาสัตว์ป่าและสัตว์น้ำมารับประทาน ถึงแม้จะขายส่วนหนึ่งให้เจ้าพนักงานก็จะขายในราคาที่สูงมาก เนื่องจากอาหารเหล่านี้น้อยและหายาก นั่นเอง กล่าวได้ว่า เจ้าพนักงานได้รับความทุกข์ทรมานอย่างมาก จากภาวะขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดเวลาการเกิดสงครามเอเชียบูรพาและหลังจากนั้น

สรุปได้ว่า ในภาวะสงคราม เจ้าพนักงานประสบปัญหาความอดอยากจากภาวะขาดแคลนเครื่องบริโภคอย่างยิ่ง และทุกคนได้พยายามแก้ปัญหาตามกำลังอึดภาพของตนเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ ทางนิคมฯ เองก็ไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้มากนัก เพราะความขาดแคลนดังกล่าวเกิดขึ้นทั่วประเทศ นอกจากนี้ เรือที่ส่งไปรับข้าวสารที่อำเภอกันตัง ก็ไม่สามารถมาได้ตามกำหนดเพราะถูกรบกวนจากเรือดำน้ำของฝ่ายสัมพันธมิตรและบางครั้งเกิดจากลมมรสุมที่พายุอย่างรุนแรง ทำให้ความขาดแคลนเพิ่มขึ้นไปอีก

2.2 การรักษาพยาบาล

ในระหว่างที่เกิดสงครามโลก ทางนิคมฯขาดแคลนทั้งแพทย์และเวชภัณฑ์ในการรักษาคนไข้ ซึ่งปรากฏว่า ในกลางปี พ.ศ. 2486 ไม่มีแพทย์อยู่ในนิคมฯ เลย มีเพียงนักโทษกักกันที่ทำหน้าที่ "ผู้ช่วยพยาบาล" เท่านั้น ที่คอยดูแลรักษาทุกคนในเกาะตะรุเตา

ผู้ช่วยพยาบาล มีขีดความสามารถในการรักษาพยาบาลการเจ็บป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บธรรมดาเท่านั้น เช่น ไข้หวัด แต่ถ้าเป็นไข้มาเลเรีย ซึ่งเริ่มระบาดประมาณกลางปี พ.ศ. 2486 ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และรุนแรงที่สุดในปลายปี พ.ศ. 2486 ก็ไม่สามารถรักษาได้ ทำให้นักโทษล้มตายลงอย่างมาก สำหรับเจ้าพนักงาน ถึงแม้จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ตกว่านักโทษกักกันก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความตายได้ ปรากฏว่า ปลายปี พ.ศ. 2486 มีผู้คุม ลูก และหลานของเจ้าพนักงานเสียชีวิตหลายคน¹⁰⁴

อย่างไรก็ตาม เมื่อทางราชการได้ส่งแพทย์และผู้ชำนาญการทางด้านไข้มาเลเรีย มาช่วยเหลือก็สามารถหยุดยั้งการขยายตัวของโรคร้ายนี้ได้ระยะหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้หมดสิ้นไปจากนิคมฯ ได้ เชื้อไข้มาเลเรียจึงยังพักตัวอยู่ และจะแพร่ระบาดทันทีเมื่อสภาวะเหมาะสม

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าระหว่างสงครามเอเชียบูรพานั้น ปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง สำหรับเจ้าพนักงาน คือ การขาดแคลนอาหาร แพทย์ ยารักษาโรค และเครื่องอุปโภคต่าง ๆ สำหรับเครื่องนุ่งห่มนั้น ถึงจะขาดแคลนแต่ก็ไม่รุนแรงนักเพราะเจ้าพนักงานมีของเก่าที่จะใช้สอยได้ ถึงกระนั้นก็ตามความอดอยากที่เกิดขึ้น ทำให้เจ้าพนักงานส่วนหนึ่งหาทางออกโดยการปล้นสะดมเรือสินค้า และเป็นที่มาของโจรสลัดในที่สุด

โจรสลัดตะรุเตา

โจรสลัดตะรุเตา เกิดขึ้นประมาณ ปี พ.ศ. 2487-2489 จากการกระทำของนักโทษ ผู้คุม พศติบางคน และผู้อำนวยกำรนิคมฝักอาชีพตะรุเตา โดยจะทำการปล้นเรือสินค้าที่แล่นผ่านไปมาระหว่างปีนัง ลังกาวิ กันตัง ภูเก็ต และพม่า

1. สาเหตุการเกิดโจรสลัดตะรุเตา

1.1 เนื่องจากเกาะตะรุเตา เป็นที่รวมของบรรดานักโทษที่มีสันดานเป็นผู้ร้าย เมื่อมีโอกาสอำนวยให้ก็จะกระทำความชั่วร้ายทันที

1.2 เป็นเพราะการปกครองอันเหลวแหลกของเจ้าพนักงาน ผู้บริหารระดับสูงของนิคมฯ โดยเฉพาะผู้อำนวยกำรได้ละทิ้งหน้าที่ไปอยู่บนฝั่งจังหวัดสตูล ปล่อยให้เจ้าพนักงานชั้นผู้น้อยควบคุมนักโทษซึ่งมีจำนวนมากตามลำพังตนเองและตามอำเภอใจ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเหลวแหลกและไม่เป็นระเบียบอย่างยิ่งในการบังคับบัญชา เจ้าพนักงานเหล่านี้ต่างทำงานแบบเอาตัวรอดไปวันหนึ่ง ๆ ปล่อยให้ละเลยการควบคุมนักโทษ ปล่อยให้หน้าเรือออกหาปลาในทะเลตามลำพังโดยไม่มีผู้ควบคุม หรือมีผู้ควบคุมแต่เป็นผู้ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี บางทีผู้ควบคุมก็กลายเป็นลูกน้องนักโทษไปเสียเลย

1.3 สภาวะสงคราม ซึ่งขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างหนักทำให้สินค้าหายาก มีราคาแพงมากและสามารถขายได้กำไรอย่างดียิ่ง มีส่วนให้พ่อค้าพากันลักลอบนำสินค้าไปขายต่างประเทศโดยเฉพาะปีนังกันมากมาย โดยเรือสินค้าเหล่านี้ต้องผ่านเกาะตะรุเตาทั้งสิ้น สินค้าราคาแพงเหล่านี้กระตุ้นให้นักโทษและผู้คุมบางคนที่มีนิสัยละโมภ และโง่เขลาไปในทาง เป็นผู้ร้าย ไม่อาจจะทนได้อยู่ได้จึงต้องปล้นสะดมในที่สุด

1.4 การเกิดสงครามเอเชียบูรพา ทำให้นักโทษกักกันอดอยากยากแค้นขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคและเวชภัณฑ์เป็นอย่างมาก เมื่อสงครามทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ การติดต่อรหว่างเกาะตะรุเตากับแผ่นดินใหญ่ก็เกือบจะถูกตัดขาดจากกัน เสบียงอาหารและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตที่เคยส่งมายังเกาะตะรุเตาก็มีน้อยลง ทำให้นักโทษมี

ความเป็นอยู่ที่เลวร้ายลง อาหารการกินหายากและขาดแคลนยิ่งขึ้นทุกขณะ จนต้องมีการลดปริมาณอาหารจัดสรรปันส่วนเสียใหม่ ในขณะเดียวกันไข้มาเลเรียก็ระบาด โดยที่นักโทษไม่สามารถหายมารักษาได้ต้องขาดเจ็บล้มตายลง ไปเรื่อย ๆ เจ้าพนักงานบางคนประพฤติก่อร้ายขึ้นเป็นการซ้ำเติม ทำให้นักโทษบางคนไม่สามารถทนต่อสภาพต่อไปได้อีก จึงหาทางออกด้วยการเป็นโจรสลัด

1.5 ในขณะที่ญี่ปุ่นมีอิทธิพลเหนือมหาสมุทรอินเดีย ญี่ปุ่นจะห้ามเรือสินค้าทุกลำติดอาวุธ จึงทำให้โจรสลัดปล้นสะดมได้สะดวกยิ่งขึ้น¹⁰⁵

2. พฤติกรรมของโจรสลัด

การปล้นสะดมของโจรสลัดเกาะตะรุเตา เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2487-2489 ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก เริ่มตั้งแต่ ต้นปี พ.ศ. 2487 ถึง กลางปี พ.ศ. 2487

ระยะที่ 2 เริ่มตั้งแต่ กลางปี พ.ศ. 2487 ถึง ต้นปี พ.ศ. 2488

ระยะที่ 3 เริ่มตั้งแต่ ต้นปี พ.ศ. 2488 ถึง ต้นปี พ.ศ. 2489

ระยะแรก การปล้นในระยะนี้พวกโจรสลัดไม่ได้ทำร้ายเจ้าทรัพย์ เพียงแต่เมื่อพวกโจรสลัดบังคับให้เรือหยุดแล้วก็จะขึ้นไปบนเรือ ใช้อาวุธขู่เจ้าทรัพย์และลูกเรือแล้วจับมัดตอนให้ลง ไปรวมกันในเคบิน ส่วนกัปตันเรือจะถูกบังคับให้ถือท้ายเรือไปยังจุดหมายที่พวกโจรสลัดต้องการ โดยพ่วงเรือโจรสลัดไปด้วย เมื่อถึงจุดหมายจะขนสินค้าลงชุกซ่อนไว้ตามเกาะเล็กเกาะน้อย เพื่อหาทางจำหน่ายต่อไป จากนั้นให้เรือแล่นไปยังจุดหมายที่โจรสลัดคิดว่าหนีไปได้โดยปลอดภัยก็เอาสมอลง แล้วนำกัปตันเรือไปขังไว้ในเคบินปิดประตูโดยใช้ไม้ตีขานบไว้ด้านนอก จากนั้นพวกโจรสลัดก็หนีไป ทางด้านกัปตันเรือและลูกเรือเมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้วก็ทิ้งประตูออกมา และแล่นเรือไปยังจุดหมายของตนต่อไป¹⁰⁶

การปล้นในระยะแรกนี้ เริ่มชุกชุมมากขึ้นเกือบประมาณกลางปี 2487 เพราะนักโทษที่ไปปล้นมาแล้ว ไม่ปรากฏว่าถูกจับกุม หรือถูกลงโทษจากเจ้าพนักงานแต่ประการใด

ทั้ง ๆ ที่ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานระดับสูงทราบข่าวบ้างแล้ว ส่วนตำรวจก็ไม่สามารถดำเนินคดีกับพวกโจรสลัดได้ เพราะเจ้าทุกข์หรือพยานจะถูกพรรคพวกของโจรสลัดขู่จะทำร้าย จนพยานไม่กล้ามาเป็นพยานในศาล¹⁰⁷ ทำให้เรือที่ถูกปล้นส่วนใหญ่จึงไม่มาแจ้งความกับตำรวจ

ระยะที่ 2 การปล้นในระยะนี้มีผู้คุมบางคนเข้าร่วมด้วยอย่างเปิดเผย ในขณะที่เกี่ยวกับการปล้นสะดมได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เจ้าทรัพย์ถูกฆ่าและเรือถูกทำลาย ทั้งด้วยการเจาะเรือให้จมลงและโดยการเผาทั้ง

ประมาณกลางปี 2487 ผู้อำนวยการกับเจ้าพนักงานบางคนได้สนับสนุนการปล้นสะดมอย่างลับ ๆ และได้รับส่วนแบ่งค่อนข้างมากจากการปฏิบัติการในแต่ละครั้ง พอถึงต้นปี พ.ศ. 2488 ผู้อำนวยการกับพรรคพวกได้สนับสนุนให้ผู้คุมและนักโทษ ออกทำการปล้นสะดมเรือสินค้าอย่างเปิดเผย ทำให้การปล้นสะดมมีการปฏิบัติการอย่างกว้างขวางรอบ ๆ บริเวณเกาะตะรุเตา พวกที่ไปทำการปล้นสะดม เมื่อได้สินค้ามาแล้วต้องรายงานจำนวนสินค้าทุกอย่าง ให้ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานที่รู้เห็นเป็นใจทราบทุกครั้ง จากนั้นผู้อำนวยการหรือผู้ที่ผู้อำนวยการมอบหมาย ก็จะนำพ้อค้าไปรับสินค้าเพื่อเอาไปขายอีกต่อหนึ่ง เมื่อได้เงินมาแล้วก็แบ่งปันกันระหว่างพวกที่ไปทำการปล้นสะดม พ้อค้าที่ไปรับซื้อสินค้านั้นจะมีโอกาสได้ดูรายการสินค้าก่อนว่าในเกาะมีสินค้าอะไร จำนวนมากน้อยเท่าใดก่อนเสมอ

การปล้นสะดมตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2488 เป็นต้นมานั้น เป็นการกระทำที่เปิดเผยและรู้เห็นกันไปทั่วในนิคมฝักอาชีพตะรุเตา และการที่นักโทษและผู้คุมที่ออกปล้นสะดมไม่ถูกจับกุมมาลงโทษ ข้าราชการยังได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานชั้นผู้ใหญ่บางคน ทำให้มีผู้คุมหลายคนเข้าร่วมด้วยเนื่องจากเห็นดีเห็นงามกับการปล้นสะดมดังกล่าว เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ได้รับการแบ่งปันจากการปล้นสะดม ในแต่ละครั้ง

การที่ผู้บริหารระดับสูง ปลอมให้การปล้นสะดมเกิดขึ้นในบริเวณน่านน้ำเกาะตะรุเตา มีการกระทำกันอย่างเปิดเผย ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาเจ้าพนักงานมาร่วมขบวนการนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อป้องกันไม่ให้ความลับรั่วไหลออกไป โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น เสนอแบ่งผลประโยชน์ให้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ผู้อำนวยการ

จะหาทางสั่งให้ไปร่วมทำการปล้น เพื่อจะให้ผู้นั้นมีมลทินว่าเป็นผู้ร่วมมือในการปล้นเช่นเดียวกับผู้นั้นจะได้ไม่เปิดเผยเรื่องราวที่พวกโจรสลัดได้กระทำนั้นให้ผู้นั้นล่วงรู้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ บางครั้งก็ประสบความสำเร็จ บางครั้งก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะผู้คุมบางคนไม่ยินยอมร่วมมือด้วย

ในกรณีที่ผู้คุมไม่ยินยอมร่วมมือด้วยนั้น ก็จะพยายามหาทางกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา โดยวิธีบีบบังคับทางด้านจิตใจ ตั้งแต่ส่งคนบ้านจนถึงตัดเงินเดือน ซึ่งเห็นได้ชัดกรณี พ.จ.ต.ฉ่ำ ควารสนอง ซึ่งไม่ยินยอมให้ความร่วมมือกับพวกโจรสลัด จึงถูกกลั่นแกล้งโดยพยายามหาความผิดในทางราชการ โดยถูกกล่าวหาว่า เอาเสื้อผ้าของนักโทษไปขายที่อำเภอกันตัง แล้วปล่อยให้นักโทษหนี จึงถูกลงโทษโดยตัดเงินเดือน 10 บาท มีกำหนด 6 เดือน¹⁰⁸

ระยะที่ 3 ในระยะนี้มีการปล้นที่มากที่สุด เพราะเป็นช่วงที่เรือสินค้าผ่านเกาะตะรุเตามากที่สุด เนื่องจากทางฝ่ายอังกฤษได้ระดมเรือบรรทุกสินค้าขนเครื่องอุปโภคบริโภคไปช่วยเหลือความอดอยากในมาเลเซีย ปรากฏว่าช่วงระยะเวลาตอนปลาย พ.ศ. 2488 - ต้นปี พ.ศ. 2489 เรือสินค้าถูกปล้น คนถูกฆ่าและเรือถูกทำลาย ไม่น่ากว่า 50 ลำ รวมมูลค่าของสินค้าที่ถูกปล้นไปคิดเป็นเงินหลายล้านบาท¹⁰⁹

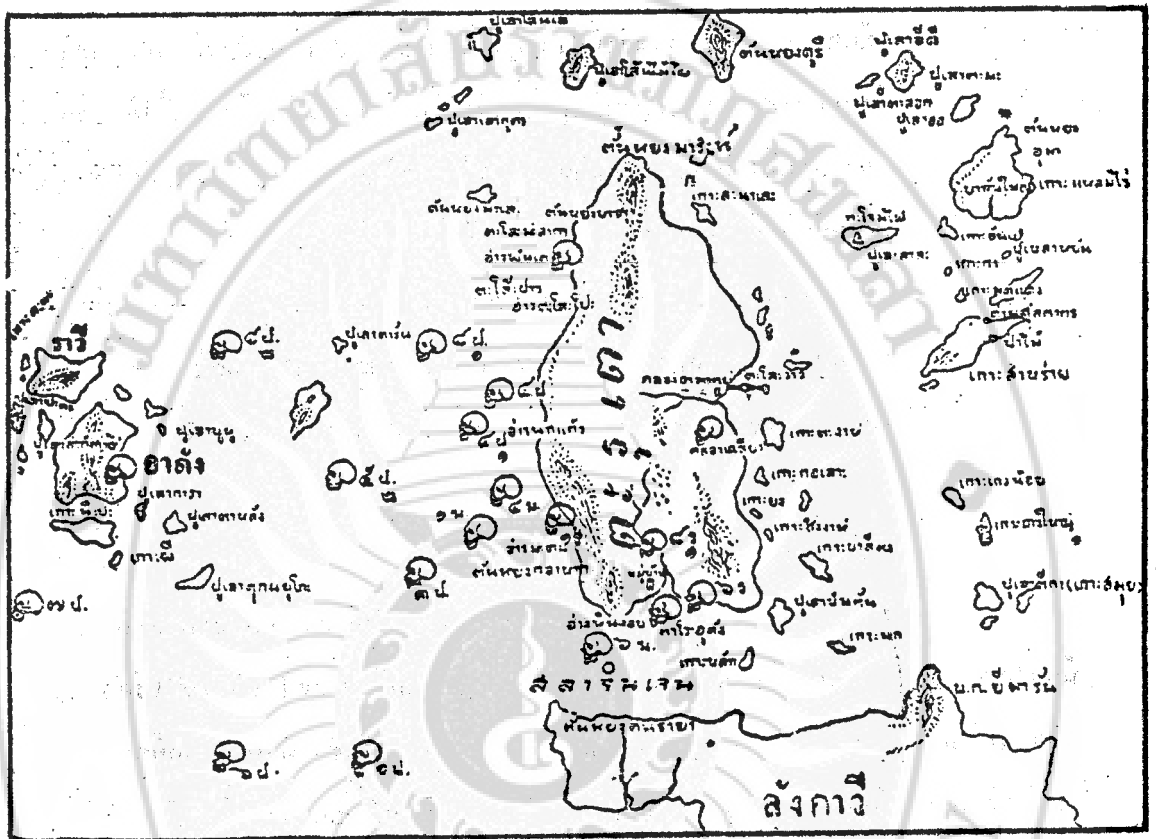
การปล้นในระยะที่ 3 กระทำกันอย่างเปิดเผยมาก คือ มีการจัดเรือออกไปปล้น และมีการพูดถึงเรื่องการปล้นอย่างไม่ปิดบัง นักโทษและเจ้าพนักงานที่อยู่บนเกาะส่วนใหญ่จะ ได้เห็นการเตรียมการออกไปปล้นสะดวกตลอดจนการลำเลียงสินค้าที่ปล้นมาได้ ขึ้นเก็บไว้ชั่วคราวในเรือนพัสดุของนิคมฯ ทั้งที่หน่วยตะโละวาวและหน่วยตะโละอู้ง เมื่อผู้ใดไปทำการปล้นสินค้ามาได้ ก็นำมารวมกันเป็นกองกลางเก็บไว้ในเรือนพัสดุทั้งสองแห่งนี้ มีการจดจำนวนรายการสินค้าเพื่อเสนอผู้อำนวยการ เมื่อสินค้ามีมากขึ้นก็จะติดต่อพ่อค้านำเรือไปซื้อเป็นครั้งคราว การขนสินค้าขึ้นไปเก็บที่เรือนพัสดุ หรือขนลงเรือใช้นักโทษขนกัน อย่างเปิดเผย โดยพวกโจรสลัดจะจ่ายค่าขนให้คนละ 2-5 บาท แล้วแต่จำนวนของและจำนวนคนที่ไปขน¹¹⁰ ในบางครั้งพวกโจรสลัดถึงกับนำเรือสินค้าที่ไปปล้นมาได้เข้ามาจอดเทียบที่สะพานขึ้นเกาะหรือทอดสมออยู่ใกล้ ๆ บริเวณสะพานนั้น จึงกล่าวได้ว่า การการ

กระทำการเป็นโจรสลัดในระยะที่ 3 เป็นการกระทำในขั้นเต็มรูปแบบถึงที่สุด ซึ่งมีปริมาณสินค้าที่ถูกปล้นจำนวนมากมาย ในขณะเดียวกันก็มีการทำร้ายเจ้าหน้าที่จนถึงแก่ความตายมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อทำลายหลักฐานไม่ให้หมกมิดถึงตัวได้

สำหรับบริเวณที่พวกโจรสลัดปล้นนั้น แบ่งได้เป็น 2 บริเวณด้วยกัน คือ

(1) บริเวณใกล้เคียงเกาะตะรุเตา การปล้นในบริเวณนี้ จะปฏิบัติการในขณะที่สัมพันธมิตร ยังไม่ได้มีอิทธิพลเหนือมหาสมุทรอินเดีย ทำให้สัมพันธมิตรส่งเรือดำน้ำมาคอยทำลายเรือสินค้า บริเวณทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทยอยู่เนือง ๆ จนพ่อค้ามีความหวาดกลัวมากจึงได้แล่นเรือเลียบชายฝั่ง ซึ่งถ้าสินค้าออกนอกประเทศต้องผ่านช่องทาง "ปากบารา" ในเขตอำเภอละงู จังหวัดสตูล ถ้าสินค้าเข้ามาในประเทศไทยก็ต้องผ่านช่องทางระหว่างเกาะยาว ในเขตอำเภอเมืองสตูล กับเกาะลังกาวิของมาเลเซีย ทั้งสองบริเวณนี้ไม่ห่างจากเกาะตะรุเตามากนัก พวกโจรสลัดจะไปคอยดักรุมอยู่ใกล้ ๆ บริเวณดังกล่าว

(2) บริเวณห่างไกลเกาะตะรุเตา การปล้นบริเวณนี้จะปฏิบัติการเมื่อสัมพันธมิตร มีอิทธิพลเหนือมหาสมุทรอินเดียโดยสมบูรณ์ และเรือสินค้าปลอดภัยจากการทำลายของเรือดำน้ำ พ่อค้ามักจะเดินเรือออกห่างจากฝั่ง การปล้นจะเกิดในทะเลลึกบริเวณระหว่างเกาะตะรุเตากับเกาะอาดัง¹¹¹ ซึ่งบริเวณนี้จะมีการปล้นชุกชุมมาก (ดูภาพที่ 4 ประกอบ)

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงบริเวณโจรสลัดเกาะตะรุเตาปล้นสะทกม
ที่มา: แสง ทองกะบรรหาร, โจรสลัดเกาะตะรุเตา, หน้า ก.

คำอธิบาย แผนที่แสดงบริเวณน้ำที่โจรสลัดเกาะตะรุเตาปล้นแล้วฆ่าเจ้าทรัพย์ โดยวิธีถ่วงน้ำและทำลายของกลางคือเรือ ซึ่งส่วนมากใช้วิธีเผาไฟ ไม่ให้เหลือแม้แต่ซาก พฤติการณ์ดังที่ปรากฏในแผนที่ เป็นเพียงส่วนน้อยเท่าที่ฝ่ายบ้านเมืองสามารถจะหาหลักฐานมาฟ้องร้องโจรสลัดไทยก็กใหญ่ได้เท่านั้นเอง ส่วนที่ไม่มีหลักฐานแน่ชัดนั้น ยังมีอีก "นับครั้งไม่ถ้วน" ตามถ้อยคำของเจ้าหน้าที่ ผู้มีหน้าที่ทำการสอบสวนคดีนี้

ตัวอักษร ป. หมายถึงการปล้น ข. หมายถึงฆ่า ร. หมายถึงเรือ
ตัวเลขที่กำกับอยู่กับตัวอักษร 3 ตัวนั้น หมายถึง จำนวนครั้ง เช่น ป.1 หมายถึง ปล้นครั้งที่ 1 ข.6 คือ ฆ่าครั้งที่ 6 ร.1 คือ ทำลายเรือครั้งที่ 1

วิธีการปล้น

ในระยะแรก พวกโจรสลัดจะใช้เรือใบเล็ก ไปดักรออยู่ตามเกาะเล็กเกาะน้อยใกล้ ๆ กับบริเวณที่เรือสินค้าจะผ่านมา เมื่อเห็นเรือสินค้ามาแต่ไกลก็จะนำเรือออกไปสกัดในเส้นทางที่เรือสินค้าลำนั้นจะต้องผ่านมา จากนั้นก็จะใช้ปืนซึ่งได้รับมาจากผู้คุมที่รู้เห็นเป็นใจด้วย บิงขู่ให้หยุดเรือ แล้วออกคำสั่งเป็น "ภาษาจีนฮกเกี้ยน" ว่า "ไล้ผ่าง" หมายถึง ลดใบลง และ "ไล้ตั้ง" หมายถึง เอาสมอเรือลงเพราะกัปตันเรือส่วนใหญ่จะเป็นคนจีน เสร็จแล้วจึงเข้าปล้นทรัพย์ ในระยะนี้พวกโจรสลัดจะไม่ทำร้ายเจ้าทรัพย์ เมื่อได้ทรัพย์สิ้นก็จะปล่อยเจ้าทรัพย์และเรือไป^{1 2}

การปล้นในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2487 ถึงต้นปี พ.ศ. 2489 พวกโจรสลัดจะพัฒนาเครื่องมือในการปล้นให้ทันสมัยขึ้น มีการใช้เรือใบขนาดย่อมและเรือยนต์เข้าปล้นสะดวกอย่างกว้างขวาง ส่วนอาวุธปืนก็ใช้ทั้งปืนยาวแบบพระรามหกและปืนลูกซอง นอกจากนี้มีการทำร้ายเจ้าทรัพย์ ซึ่งพวกโจรสลัดเรียกผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้นว่า "เบ็ด" จนถึงแก่ความตาย ด้วยวิธีการถ่วงน้ำโดยใช้เชือกสมอร้อยแขนทั้งสองข้างผูกติดกันหลาย ๆ คนแล้วใช้สมอถ่วง จนกระทั่งผู้เคราะห์ร้ายถึงแก่ความตาย หรือจัดการมัดมือมัดเท้าบุคคลเหล่านั้น แล้วผลักลงทะเลหรือบางครั้งก็จะนำไปปล่อยเกาะเพื่อให้ออดอาหารตาย

ส่วนเรือสินค้าซึ่งพวกโจรสลัด เรียกว่า "หมู่ทะเล" เมื่อยึดมาได้แล้วก็เผาทำลายไป หรือ เจาะเรือเพื่อให้เรือจม ทั้งนี้เพื่อทำลายหลักฐานและปกปิดการกระทำผิดของตน^{1 13} อย่างไรก็ตามบางครั้งพวกโจรสลัดจะทำเรือสินค้ามาจอดไว้ที่เกาะอย่างเปิดเผย

จะเห็นได้ว่า การปล้นอย่างโจรร้ายทารุณได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2487 - ต้นปี พ.ศ. 2489 โดยมีการปล้นอย่างหนักมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพราะนอกจากจะมีเรือสินค้าแล่นผ่านบริเวณนี้มากขึ้นแล้ว ยังมีโจรสลัดเพิ่มขึ้นหลายกลุ่มด้วย ดังนี้

(1) พวกนักโทษกักกันที่พ้นโทษแล้ว แต่ไม่เดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมได้ ร่วมมือกับนักโทษกักกันที่กำลังต้องโทษอยู่ร่วมมือกันปล้นทรัพย์ โดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าพนักงานบางคนหรือเจ้าพนักงานบางคนได้ร่วมปล้นด้วยตนเอง

(2) ตำรวจบางคน นักโทษกักกัน และราษฎรร่วมมือกันทำการปล้น

(3) ราษฎรจากท้องถิ่นอื่น สวมรอยร่วมปล้นด้วย แต่กลุ่มนี้ไม่กระทำการทารุณโจรร้ายมากนัก^{1 14}

3. บทบาทของขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ ผู้อำนวยการนิคมฝักอาชีพตะรุเตาต่อกรณีการปล้นสะดมของโจรสลัด

ได้กล่าวมาแล้วว่า การปล้นสะดมของพวกโจรสลัดได้เริ่มขึ้น ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2487 โดยระยะแรกนั้นพวกโจรสลัดจะนำทรัพย์สินที่ปล้นมาได้ซุกซ่อนไว้ตามเกาะต่าง ๆ พอถึงกลางปี พ.ศ. 2487 เป็นต้นไป การปล้นสะดมได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และมีหลักฐานบ่งชี้ว่า ผู้คุม พศติ และตำรวจบางคนบนเกาะตะรุเตา ได้มีส่วนร่วมและสนับสนุนการปล้นเรือสินค้าที่ผ่านไปมาอย่างเปิดเผย ทำให้การปล้นสะดมทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และการปล้นก็ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ได้ทรัพย์สินจำนวนมากมาย และมีการล่าเสียงทรัพย์สินเหล่านี้ ไปเก็บไว้ที่เรือนพัสดุของนิคมฯ อย่างเปิดเผย

การปล้นสะดมย่อมล่วงรู้ไปถึง ขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์ ผู้อำนวยการนิคมฝักอาชีพตะรุเตาอย่างแน่นอน ปกติขุนอภิพัฒนสุรทัณฑ์จะอยู่ที่ตัวจังหวัดสตูล นาน ๆ ครั้งจะเดินทาง

ไปที่เกาะตะรุเตา ในระยะแรกคงจะมีการว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำผิด แต่เมื่อถูกลูกน้องของตน ได้แก่ พศิต ผู้คุม และนักโทษกักกันซึ่งร่วมมือกันปล้น นำสิ่งของกำนลมาให้อยู่เนื่อง ๆ ประกอบกับไม่มีโจทย์มาร้องเรียนกับตน จึงมีเพียงแต่ไม่ได้ตักเตือนห้ามปรามแต่กลับล้าลึกเข้าไปในวังวันอันน่ากลัวนี้ด้วย ในปี พ.ศ. 2488 มีหลักฐานอันชัดเจนว่าขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์ ได้สมคบ สนิบสนุนให้ผู้คุมกับนักโทษกักกันออกปล้นสะดม เรือสินค้าอย่างกว้างขวาง¹¹⁵ ขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์เองทำหน้าที่สั่งงานและหาตลาดระบายสินค้าที่ปล้นมาได้ โดยส่งไปขายถึงตัวจังหวัดสตูล หาดใหญ่ และป็นัง

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำเป็นโจรสลัดอย่างเปิดเผย ของขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2488 นั้น ได้มีการวางแผนอย่างรอบคอบพอสมควร ถึงแม้ว่าขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์จะเป็นผู้สั่งการในการปล้น แต่การสั่งการนั้นก็ใช้รหัสซึ่งล่วงรู้กันเฉพาะในหมู่พวกโจรสลัดด้วยกันเท่านั้น คนภายนอกยากที่จะล่วงรู้ได้ สำหรับรหัสให้ออกไปปล้นสะดมมีหลายรหัสด้วยกัน เช่น รหัส "ไปลงอวน" "ติดตามนักโทษหลบหนี" "ไปราชการเกาะอาดัง" เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นรหัสให้พวกโจรสลัดออกทำการปล้นสะดมทั้งสิ้น

พวกโจรสลัด เมื่อได้รับคำสั่งจะไปขุมหรือคัดกรออยู่ตามหมู่เกาะเล็กเกาะน้อยตามเส้นทางที่เรือสินค้าจะผ่านมา โดยทั่วไปแล้วขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์จะสั่งให้ไปคัดกรอเรือสินค้าในทิศทางและตำแหน่งที่ถูกต้องเสมอ ทั้งนี้เพราะการเข้าออกของเรือสินค้าจะปรากฏอยู่ในใบโทรเลขของพ่อค้าที่ติดต่อกัน และการติดต่อสื่อสารของพ่อค้าโดยผ่านทางที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขนั่นเอง ที่ทำให้ขุนอภิพัฒน์สุรทัตต์ล่วงรู้เส้นทางของเรือสินค้าแต่ละลำ ที่จะผ่านเกาะตะรุเตาจากสายสืบของตนเป็นอย่างดี¹¹⁶

การปล้นที่ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้มีสินค้ามากมายหลายชนิดมาเก็บไว้ในเรือนพัสดุเพื่อเตรียมจำหน่ายต่อไป สำหรับสินค้าที่ปล้นสะดมมาได้ นั้น จะมีทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค เช่น ข้าวสาร ข้าวเหนียว ถั่ว เสื่อผ้า น้ำมันมะพร้าว สบู่ แป้ง ป่าน พริก ถั่วเหลือง โซดาไฟ บัญเคมี ยางรถยนต์ สายพาน ตะปู ฯลฯ แม้จะ ไม่มีหลักฐานชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงปริมาณของสินค้าที่ปล้นมาได้ แต่เชื่อว่าในช่วงปลายปี พ.ศ. 2488 ถึงต้นปี พ.ศ. 2489 มีเรือสินค้าถูกปล้นสะดมถึง

50 ลำ สินค้าที่ถูกปล้นมาคงมีจำนวนมาก และมีมูลค่าหลายล้านบาท

ในการหาตลาดเพื่อระบายสินค้าที่ปล้นสะคมมาได้นั้น ขุนอภิปันธุรสัทธจะติดต่อกับพ่อค้า พร้อมกับนัดให้ไปดูสินค้าที่เรือนพัสดุแล้วตกลงซื้อขายกัน ถ้าสินค้านั้นมาจากต่างประเทศมักจะส่งไปขายที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพราะพ่อค้าที่นั่นมีเงินทุนมากพอที่จะรับซื้อไว้ได้ ส่วนทางจังหวัดสตูลซื้อขายกันไม่มากนัก เพราะพ่อค้าที่จังหวัดสตูลมีทุนน้อยต้องอาศัยพ่อค้าต่างถิ่น โดยการรับเป็นนายหน้าไปติดต่อพ่อค้าที่หาดใหญ่หรือที่จังหวัดตรังรับซื้ออีกต่อหนึ่ง¹¹⁷

ส่วนสินค้าภายในประเทศ เช่น ข้าวสาร ข้าวเหนียว พริก หอม กระเทียม แป้ง พ่อค้าจะนำเรือมาขนสินค้าถึงเกาะตะรุเตาเสียทีเดียว สินค้าเหล่านี้จะถูกส่งไปขายที่บึง ซึ่งจะได้กำไรอย่างมาก

เพื่อให้การดำเนินการของคนไทยเป็นไปอย่างราบรื่น ขุนอภิปันธุรสัทธซึ่งเป็นผู้กว้างขวางในสังคมและมีเงินมากมายจากการขายสินค้าเหล่านี้ ได้ใช้อิทธิพลทางการเงิน หว่านล้อมเลี้ยงดูข้าราชการทั่วไปในจังหวัดสตูลอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อสร้างไมตรี และผูกจิตใจให้ข้าราชการเหล่านั้นละเว้นไม่สนใจพฤติกรรมอันเลวร้าย ซึ่งประสบความสำเร็จด้วยดี แม้แต่ พ.ต.ต. หลวงอนุมานขจิตเขต ผู้กำกับการตำรวจภูธรสตูล ก็ยังเป็นพรรคพวก และมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าจะคอยสนับสนุนการกระทำของโจรสลัดคณะนี้ด้วย¹¹⁸

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในช่วงระยะเวลาที่โจรสลัดดำเนินการปล้นสะคมอย่างกว้างขวางนั้น ขุนอภิปันธุรสัทธนอกจากไม่ดำเนินการขัดขวางแล้ว ยังทำตัวเป็นหัวหน้าโจรสลัดเสียเอง ซึ่งมีผลทำให้การปล้นสะคมอย่างกว้างขวางบริเวณรอบ ๆ เกาะตะรุเตานานับบริเวณเกาะตะรุเตากลายเป็นเขตอันตรายสำหรับพ่อค้า ซึ่งส่งผลกระทบไม่เฉพาะเรือพ่อค้าชาวไทยเท่านั้น แต่รวมไปถึงเรือพ่อค้าชาวต่างประเทศด้วย

4. บทบาทของตำรวจในการปราบปรามโจรสลัด

ในการปราบปรามโจรสลัดนั้น ไม่ใช่ว่าตำรวจไม่สนใจแต่ต้องเผชิญกับปัญหามากมาย เพราะโจรสลัดมีฝีมืออิทธิพลหนุนหลัง และมีเครือข่ายกว้างขวาง จึงมักจะรู้ตัวล่วงหน้า

หน้าก่อนเวลาจับกุมตรวจค้น

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจับกุมตัวโจรสลัดคือ พ.ต.อ.บรรจงศักดิ์ ชีพเป็นสุข ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 9 ได้วางแผนและดำเนินการปราบปรามอย่างรัดกุม โดยส่ง นายตำรวจคนสนิทคือ ร.ต.ท.สวัสดิ์ บัวบาน ผู้บังคับหมวดในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูล และ ส.ต.ท.ชั้น โพธิ์ทอง ให้ดำเนินการสืบสวนและจับกุม ทั้งนี้โดยไม่ผ่านผู้กำกับ การตำรวจภูธรอำเภอเมืองสตูลขณะนั้น ผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะแม้ว่าจะได้ตัวผู้คุมและนักโทษที่ร่วมปล้น แต่เมื่ออัยการฟ้องศาล ก็ต้องยกฟ้อง เพราะพยานทั้งหลายไม่ไปให้การ ในชั้นศาล

อย่างไรก็ตาม พ.ต.อ.บรรจงศักดิ์ ก็ไม่ละความพยายามได้วางแผนร่วมกับ พ่อค้าซึ่งเป็นสายของตน ทำการรอยดักทรัพย์ของโจรไว้เป็นหลักฐาน¹⁹ ซึ่งได้กลายเป็น หลักฐานสำคัญในการดำเนินคดีกับขุนอกพัฒนาสุรทัณฑ์และพวกในภายหลัง

5. อังกฤกับการปราบโจรสลัดตระรุเตา

การปล้นสะดมเรือสินค้าของโจรสลัดบริเวณน่านน้ำเกาะตระรุเตา ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในป็นังโดยตรง เพราะทำให้สินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีพ โดยเฉพาะข้าวสารเกิดขาดแคลนอย่างหนัก อังกฤซึ่งปกครองเกาะป็นังต้องแก้ปัญหาด้วยการปันส่วนข้าวสาร ในขณะที่สินค้าบริโภครอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น ผัก เนื้อสัตว์ มีราคาสูงขึ้นกว่า 2 เท่าตัว โดยพ่อค้าอ้างว่าพวกตนต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น อันเนื่องมาจากเรือสินค้าจากพม่าถูกปล้นสะดมบริเวณน่านน้ำตระรุเตาอยู่เป็นประจำ ซึ่งทำให้พ่อค้าไม่กล้าเสี่ยงที่จะส่งสินค้าเข้ามายังป็นัง จึงนอกจากจะทำให้เกิดความขาดแคลนเครื่องบริโภคอย่างหนักทั่วเกาะป็นังแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของพ่อค้าอย่างมากอีกด้วย ดังนั้นสมาคมพ่อค้าผู้ส่งสินค้าเข้าและส่งออกในเมืองป็นัง จึงได้ประชุมกันที่หอประชุมพาณิชย์จีนที่ป็นัง ลงมติให้ทำข้อเสนอไปยังผู้ปกครองป็นังให้ดำเนินการ ดังนี้

1) ขอให้รัฐบาลจัดเรือยนต์ลาดตระเวนออกทำการลาดตระเวนตรวจตราในเขตที่มีอันตราย

2) ขอให้สมาคม ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธติดไปกับ เรือบรรทุกสินค้าของเขาด้วย

3) ขอให้รัฐบาลจัดกำลังอาวุธ พร้อมด้วยเรือยนต์ 2 ลำ มอบให้แก่สมาคม ไปดำเนินการป้องกันเรือสินค้าของสมาคมพ่อค้า

ปรากฏว่าผู้ปกครองเกาะปีนังรับข้อเสนอของสมาคมพ่อค้า หลังจากนั้นไม่นานนักเรือคุ้มกันสินค้าก็ได้ปะทะกับโจรสลัด ซึ่งทำความสูญเสียให้กับฝ่ายโจรสลัดมากพอสมควร ปรากฏว่าตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ 2489 มีการปะทะกัน 2 ครั้งเรือโจรสลัดจมไป 3 ลำ ถูกจับได้ 1 ลำ โจรสลัดถูกจับได้ 5 คน ที่เหลือถูกยิงตายและบางส่วนจมน้ำตายเพราะเรือจม¹²⁰

การสูญเสียของฝ่ายโจรสลัดและการที่โจรสลัดถูกจับได้ 5 คน ได้กลายเป็นหลักฐานสำคัญที่ทำให้อังกฤษรายงานเรื่องนี้มายังรัฐบาลไทย และขอปราบโจรสลัดเอง ในที่สุดคณะรัฐมนตรียอมรับข้อเสนอของอังกฤษ โดยแต่งตั้งให้ ดร. วิบูลย์ ชรรวมวิทย์ ข้าหลวงตรวจการกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ประสานงาน

ตั้งนั้นทหารอังกฤษจำนวน 300 คน นำโดย พลจัตวาเชอร์เรย์ พร้อมด้วยเรือระบายพลและเรือคุ้มกัน จึงยกพลขึ้นเกาะตะรุเตา เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2489 เวลา 7.00 น. โดยมีเครื่องบิน 2 ลำบินตรวจการณ์อยู่เหนือเกาะ ปรากฏว่าไม่มีการต่อสู้แต่อย่างใดเลย พวกผู้คุม พัดตี และนักโทษ ต่างหลบหนีกระจัดกระจายบ้าง ไปอยู่ในป่าตามถ้ำ ตามหุบเขา แต่ในที่สุดก็ถูกทหารอังกฤษจับได้ พร้อมด้วยของกลางจำนวนหนึ่ง มอบให้ฝ่ายไทยดำเนินการคดีต่อไป จากนั้นนายพลเชอร์เรย์ก็นำกำลังทหารส่วนใหญ่เดินทางกลับไปเหลือแต่นายทหารยศร้อยโทผู้หนึ่งกับทหารประมาณ 50 คน ไว้รักษาการณ์บนเกาะและเมื่อเหตุการณ์เป็นปกติทุกอย่างแล้ว ก็ถอนตัวออกจากเกาะจนหมดสิ้น

ฝ่ายรัฐบาลไทย ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อดำเนินการสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา โดยรับตัวนเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย

พระยารามราชภักดี ข้าหลวงตรวจการมหาดไทย ภาค 5 เป็นประธาน

พ.ต.อ.บรรจงศักดิ์ ชีพเป็นสุข ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 9 เป็น
กรรมการ

ขุนนิยมบรรณสาร ผู้บัญชาการเรือนจำกลางภาคซาร์โต เป็นกรรมการ
นายแสง ทิมทอง ข้าหลวงประจำจังหวัดสตูล เป็นกรรมการ

คณะกรรมการ ได้ดำเนินการสอบสวนเรื่องนี้อย่างรีบด่วน หลังจากสอบพยาน
ประมาณ 50 ปาก และพร้อมกับได้ออกสารจำนวนมากแล้ว คณะกรรมการก็สรุปว่าคดีมีมูล
พอที่จะฟ้องขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์กับพวกอีกจำนวน 21 คน ทั้งนี้ไม่รวมพวกที่หนีไปได้ในข้อหา
สมคบกันเป็นโจรสลัดปล้นและฆ่าคนตายโดยเจตนา

สำหรับการพิจารณาคดีนั้น ได้มีการโอนคดีไปพิจารณากันที่ศาลจังหวัดสงขลา
เพราะคณะกรรมการสอบสวนและอัยการเห็นว่าที่จังหวัดสตูล ขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์และพวกเป็น
ผู้มีอิทธิพลในด้านการเงินและอำนาจมาก ถ้าหากจะพิจารณาคดีในศาลจังหวัดสตูลแล้วพยาน
จะถูกขู่เข็ญจากพรรคพวกของจำเลยได้ ซึ่งจะทำให้พยานเกรงกลัวกลัวคำให้การในชั้นศาล
อาจทำให้ศาลพิพากษายกฟ้องได้อีก^{1 2 1}

หลังจากศาลพิจารณาคำฟ้องของโจทก์ และคำให้การของจำเลยเสร็จสิ้นลง
แล้ว ในที่สุดศาลจังหวัดสงขลาได้พิพากษาคัดสินจำคุก ขุนอภิพัฒน์สุรทัณฑ์ มีกำหนด 15 ปี
ส่วนจำเลยคนอื่น ๆ ส่วนมากก็ได้ถูกลงโทษโดยคำพิพากษามากน้อยตามแต่ความผิดของเขา
แต่ละคน

6. เกาะตะรุเตาหลังคดีโจรสลัดยุติลง

หลังจากการปราบปรามโจรสลัดยุติลงแล้ว กรมราชทัณฑ์ได้ส่ง นายสนับ
ประชาภิบาล มาเป็นผู้อำนวยการที่นิคมฯ ตะรุเตา พร้อมกับจัดส่งเจ้าพนักงานจากเรือนจำ
ต่าง ๆ ในจังหวัดภาคใต้จำนวน 70 คน มาทดแทนเจ้าพนักงานของนิคมฝักอาชีวะตะรุเตา
ที่ถูกดำเนินคดีหรือลาออกจากราชการ เพื่อควบคุมนักโทษกักกันที่ยังเหลืออยู่ไม่มากนัก หลัง
จากเกิดการปล้นสะดมของโจรสลัดเกิดขึ้นแล้ว กรมราชทัณฑ์ได้พิจารณาว่า เกาะตะรุเตา

ไม่เหมาะที่จะตั้งเป็นนิคมฝักอาชีพอีกต่อไป จึงประกาศยกเลิกนิคมฝักอาชีพตะรุเตาในปี พ.ศ. 2491 และไปจัดตั้งนิคมฝักอาชีพใหม่ที่จังหวัดนครปฐม โดยได้อพยพนักโทษกักกันที่เหลือไปอยู่ที่นั่น ส่วนทรัพย์สินที่เป็นอาคารมอบให้เรือนจำจังหวัดสตูล โรงเรียนจักรมอบให้เรือนจำจังหวัดตรัง ทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น วัว ได้ขายให้เอกชน¹²² เมื่อมีการโยกย้ายทรัพย์สินและเจ้าพนักงาน ตลอดจนนักโทษกักกันออกจากเกาะตะรุเตาหมดแล้ว เกาะนี้ก็กลายเป็นเกาะร้างตั้งแต่นั้นมา ต่อมาประชาชนเข้าไปจับจองที่ทำกินโดยอพยพมาจากจังหวัดสตูล สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา เข้ามาทำไร่ทำสวนเป็นที่ทำกิน มีการปลูกข้าว ทำสวน และที่สำคัญ คือ มีการตัดไม้ทำลายป่าเกิดขึ้นมากมาย ทางกรมป่าไม้จึงส่งเจ้าหน้าที่มาสำรวจเพื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2515 พบว่ามีราษฎรทำมาหากินบนเกาะ 113 ครอบครัว จำนวน 406 คน ดังนั้นในวันที่ 19 เมษายน 2517 จึงได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกา 2 ฉบับ คือ พระราชกฤษฎีกาถอดถอนการหวงห้ามของกรมราชทัณฑ์ และพระราชกฤษฎีกาประกาศให้หมู่เกาะตะรุเตา เกาะอาดัง เกาะราวี เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ¹²³ ทำให้ประชาชนที่มาอยู่ที่เกาะนี้ต้องโยกย้ายออกไปโดยได้รับการชดเชยจากทางราชการ ต่อจากนั้นกรมป่าไม้ก็ได้พัฒนาเกาะตะรุเตาให้มีสภาพดีขึ้น ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1. "กักกัน" คือ การเอาตัวผู้ต้องโทษซึ่งมีลักษณะ "ผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย" ไปควบคุมไว้ในเขตซึ่งคณะรัฐมนตรีกำหนดขึ้น เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำอีก ทั้งจะได้ทำการฝึกอบรมให้เป็นพลเมืองดี มีสัมมาอาชีพต่อไป
- "ผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย" คือ ผู้ที่กระทำความผิด ดังนี้
- ผู้กระทำความผิดคดีอาญา ถูกศาลพิพากษาจำคุก และผู้นั้นเคยถูกส่งตัวไปอยู่ตามหัวเมือง ตามพระราชบัญญัติตัดสินคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง (ร.ศ. 127) หรือเคยถูกพิพากษาลงโทษกักกันมาแล้ว
 - ผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาให้จำคุกมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองครั้ง (ยกเว้นความผิดฐานประมาทหรือฐานลหุโทษ)
- "ระยะเวลากักกัน" ผู้ใดเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย ให้ศาลพิพากษาลงอาญาแก่ผู้นั้น ตามกฎหมายที่บัญญัติสำหรับความผิดนั้นเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงพิพากษาให้เพิ่มโทษกักกันอีกใดสักหนึ่ง มีกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปี
- ดูเพิ่มเติมใน "พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช 2479", ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 ลงวันที่ 26 เมษายน 2480, หน้า 200-202.
- "นักโทษเด็ดขาด" คือ บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายจำคุก ภายหลังจากพิพากษาถึงที่สุด ดู "พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479" ใน ผัน สีดา, รวมกฎหมาย (พระนคร : บริษัทพิชการพิมพ์ จำกัด, 2521) หน้า 2. นักโทษเด็ดขาดชุดนี้ส่วนใหญ่ติดคุกเพราะคดีปล้นทรัพย์และฆ่าคนตายที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ดู ชำรงศักดิ์ อายวัฒน์, เมื่อผมถูกปล่อยเกาะตะรุเตา (พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บำรุงศาสน์, 2522) หน้า 80.
 - ชำรงศักดิ์ อายวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 100.
 - เรื่องเดียวกัน, หน้า 102-124.

5. ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน "พระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินบนเกาะ
ในท้องที่ตำบลละระโตด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล พุทธศักราช 2482",
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 56 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2482, หน้า 566-568.
6. กรมราชทัณฑ์, ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี (พระนคร : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, 2525)
หน้า 705. และ "พระราชกฤษฎีกา จัดวางระเบียบราชการสำนักงานและกรมใน
กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช 2482", ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 56 ลงวันที่ 5
มิถุนายน 2482, หน้า 588-589.
7. "คำให้การของขุนภักดีศรีสุรทัณฑ์", โน แสง ตุงคะบรรหาร, โจรสลัดเกาะตะรุเตา
(พระนคร : โรงพิมพ์ล้อเม็งแข็ง, 2493) หน้า 770-771.
8. นักโทษกักกัน ถ้าจะใช้คำย่อ ให้ใช้ว่า "ก.ช." สำหรับนักโทษกักกันชาย และ"ก.ญ."
สำหรับนักโทษกักกันหญิง ดู หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ 02921/2482 ลงวันที่ 5 มีนาคม
2482 ถึงผู้อำนวยการนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา ใน สงบ อินทสวัสดิ์, คู่มือเจ้าพนักงาน
เรือนจำ ในหน้าที่เจ้าพนักงานทะเบียนและควบคุม (พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย,
กรมราชทัณฑ์, 2506) หน้า 165.
9. แหล่งข้อมูล : "กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราช-
บัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479" ใน ผัน สีดา, เรื่องเดิม, หน้า 23. และ
สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง อายุ 65 ปี อดีตผู้คุมตรีนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา พ.ศ.
2488-2490. นายเจิม จิตต์ปราณีต อายุ 75 ปี อดีตผู้คุมตรีนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา
พ.ศ. 2485-2491.
10. ช่างรงค์ดี อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 480.
11. สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง
12. ช่างรงค์ดี อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 479-480.
13. เจิม จิตต์ปราณีต, สลัดเกาะตะรุเตา (เอกสารพิมพ์เย็บเล่ม, 2531) หน้า 3.

14. สัมภาษณ์ นายชวลิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคาร อายุ 82 ปี อดีตผู้คุมตริณิกมณีอาชีวะพระธาตุ พ.ศ. 2485-2486 (ช่วงแรก) และพ.ศ.2488-2491 (ช่วงหลัง) สัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต และข้าราชการ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 304,481.
15. ข้าราชการ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 480-487.
16. สัมภาษณ์ นายนิล รอดรัตน์ อายุ 84 ปี อดีตนักโทษกักกันนิคมฝึกอาชีพพระธาตุ พ.ศ. 2484-2488 และสัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต.
17. สัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต.
18. สัมภาษณ์ นายชวลิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคาร.
19. สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง.
20. เจม จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 16.
21. สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง.
22. สัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต.
23. เรื่องเดียวกัน
24. ชวลิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคาร. หวัละลึกถึงอดีตออกจากวัดเขาคอก (เอกสารพิมพ์เบ็นเล่ม, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หน้า 48.
25. ข้าราชการ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 509-531.
26. "กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479" ใน ผัน สีดา, เรื่องเดิม, หน้า 27.
27. เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.
28. ข้าราชการ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 154-159.
29. สัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต.
30. "กฎกระทรวงมหาดไทย..." ใน ผัน สีดา, เรื่องเดิม, หน้า 39-40.
31. สัมภาษณ์ นายเจม จิตต์ปราณีต. สำหรับลักษณะของสมอและการถ่วงสมอ มีดังนี้ นักโทษกักกันที่ถูกลงโทษ จะถูกตีตรวนขนาดใหญ่ที่สุดที่มีในนิคมฯ ส่วนตัวสมอทำด้วยท่อนไม้ขนาดใหญ่นำมาหั่นเอาไว้เพื่อใช้ใส่ตรวนที่ล่ามนักโทษนำมาผูกติดกับท่อนไม้

- ไซ้ตราวนที่ผูกติดกับท่อนไม้ นั้น ให้มีความยาวพอที่นักโทษจะยกท่อนไม้ นั้น แยกชิ้นส่วนของตนได้ เวลาจะไปไหนมาไหนก็ต้องแบกสมอไปด้วย พอหยุดเดินก็ยกสมอลงวางกับพื้น เหมือนกับเรือที่ถูกล้างสมอนั่นเอง เมื่อวางสมอลงที่ไต้ นักโทษก็จะถูกตรึงอยู่ในรัศมีของไซ้ที่ล้าม และเมื่อเวลาอนก้ออาจไซ้สมอหนุนหัวก็ได้ การไซ้ไม้ซุงท่าสมอนั้นต่อมาเปลี่ยนเป็นไซ้ซีเมนต์หล่อเป็นวงล้อขนาดต่าง ๆ กันตามลักษณะความผิดหนักเบา เพราะสมอไม้ นั้นถูกนักโทษใช้ขวานหรือมีดถากทิ้ง เพื่อให้หน้าหนักลดลง ดูเพิ่มเติมใน ชำรงศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 187-188.
32. ขวลิต มหาวิจิตร, เรื่องเดิม, หน้า 45-46.
 33. "กฎกระทรวงมหาดไทย..." ใน ผัน สีตา, เรื่องเดิม, หน้า 33. สำหรับนักโทษกักกันหญิง ในแต่ละปีจะได้รับเสื้อและเครื่องนุ่งห่ม 2 สำหรับ ผ้าท่อนนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน สิ่งของไซ้เฉพาะผู้หญิงตามที่อธิบดีเห็นจำเป็น และมุ้ง 1 หลัง
 34. ขวลิต มหาวิจิตร, เรื่องเดิม, หน้า 46.
 35. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 168-169.
 36. สัมภาษณ์ นายขวลิต มหาวิจิตร.
 37. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 522.
 38. สัมภาษณ์ นายขวลิต มหาวิจิตร.
 39. สัมภาษณ์ นายเจิม จิตต์ปราณีต.
 40. สัมภาษณ์ นายเจิม จิตต์ปราณีต และ นายขวลิต มหาวิจิตร.
 41. สัมภาษณ์ นายเจิม จิตต์ปราณีต และ หลุย ศิริวัต, พระราชชีพไทย 17 ปี (พระนคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2493) หน้า 569.
 42. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 481-482.
 43. เรื่องเดียวกัน, หน้า 502-503.
 44. เรื่องเดียวกัน, หน้า 310.
 45. ขวลิต มหาวิจิตร, เรื่องเดิม, หน้า 43.

46. เจิม จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 7-8. หลุยส์ คีร์วัต, เรื่องเดิม, หน้า 369-374. และสัมภาษณ์ นายชวลิต มหาวิจิตร.
47. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี, ฝันร้ายในชีวิตของข้าพเจ้า (พระนคร : สำนักพิมพ์ ประเสริฐวาทีนและสำนักพิมพ์ บริษัท พี.วาทีน พับลิเคชั่น จำกัด, 2531) หน้า 56-59 และเลื่อน ศรีภักย์วานิช (นาวาเอกพระยาสุรภักย์พิพัฒน์), ฝันร้ายของข้าพเจ้า (พระนคร : สำนักพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2512) หน้า 286-295.
48. ไทน้อย, เกาะนรกกลางทะเลสดสาม (พระนคร : แพรววิทยา, 2506) หน้า 320.
49. หลุยส์ คีร์วัต, เรื่องเดิม, หน้า 493.
50. ช่างศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 368 และไทน้อย, เรื่องเดิม, หน้า 329.
51. เลื่อน ศรีภักย์วานิช, เรื่องเดิม, หน้า 298.
52. เรื่องเดียวกัน, หน้า 309.
53. ช่างศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 403.
54. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี, เรื่องเดิม, หน้า 60.
55. เลื่อน ศรีภักย์วานิช, เรื่องเดิม, หน้า 297-298.
56. หลุยส์ คีร์วัต, เรื่องเดิม, หน้า 485, 491, 536 ไทน้อย, เรื่องเดิม, หน้า 353, 334, 409 เลื่อน ศรีภักย์วานิช, เรื่องเดิม, หน้า 298 และช่างศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 402-403.
57. เลื่อน ศรีภักย์วานิช (นาวาเอก พระยาสุรภักย์พิพัฒน์) 10,000 ไมล์ของข้าพเจ้า (พระนคร : สำนักพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2512) หน้า 2. และพันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี, เรื่องเดิม, หน้า 61-63.
58. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี, เรื่องเดิม, หน้า 67.
59. ช่างศักดิ์ อายุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 398-399.
60. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี, เรื่องเดิม, หน้า 63-64 และหลุยส์ คีร์วัต, เรื่องเดิม, หน้า 326.

61. พันเอก พระยาสุรพันธุเสนี, เรื่องเดิม, หน้า 60-70. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 616-637 และเลื่อน ศรีภักย์วานิช, ฝันร้ายของข้าพเจ้า หน้า 308-315.
62. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 493 และชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 395-399.
63. เลื่อน ศรีภักย์วานิช, 10,000 ไมล์ทะเลของข้าพเจ้า หน้า 9.
64. ดู "พระราชกำหนด นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจลาจล พุทธศักราช 2488) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 62 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2488, หน้า 386.
65. ชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 400-401 และหลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 500.
66. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 514-515.
67. ชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 407-408.
68. เรื่องเดียวกัน, หน้า 411 และไทยน้อย, เรื่องเดิม, หน้า 383-385.
69. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 540-541 และชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 416-419.
70. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 526-533. และเจิม จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 9-11.
71. ไทยน้อย, เรื่องเดิม, หน้า 342-344 และชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 430-441.
72. หลุย คีรีวัต, เรื่องเดิม, หน้า 550.
73. พันเอก พระยาสุรพันธุเสนี, เรื่องเดิม, หน้า 58.
74. เลื่อน ศรีภักย์วานิช, ฝันร้ายของข้าพเจ้า หน้า 291.
75. ไทยน้อย, เรื่องเดิม, หน้า 345-346.
76. เรื่องเดียวกัน, หน้า 415-419.
77. ชารงศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 444-450.
78. สัมภาษณ์ นายชวลิต มหาวิจิตร และนายเจิม จิตต์ปราณีต.

79. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 243.
80. เจริญ จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 34.
81. แสง ดงกะบรรหาร, โจรสลัดเกาะตะรุเตา (พระนคร : โรงพิมพ์ล้อเมืองแข็ง, 2493) หน้า 45.
82. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 219-221.
83. เรื่องเดียวกัน, หน้า 311.
84. สัมภาษณ์ นายเจริญ จิตต์ปราณีต นายชวลิต มหาวิจิตร และนายนคร สุขหงษ์ทอง.
85. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 229-230.
86. สัมภาษณ์ นายชวลิต มหาวิจิตร.
87. สัมภาษณ์ นายเจริญ จิตต์ปราณีต.
88. สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ ดิษยทัต อายุ 74 ปี อดีตผู้ช่วยพศคีนคมฝักอาชีพตะรุเตา พ.ศ. 2486-2488. และนายชวลิต มหาวิจิตร.
89. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 237, 491.
90. เรื่องเดียวกัน, หน้า 239.
91. สัมภาษณ์ นายเจริญ จิตต์ปราณีต.
92. เจริญ จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 40.
93. ชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 258-279.
94. สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง.
95. เรื่องเดียวกัน.
96. เรื่องเดียวกัน และชำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ, เรื่องเดิม, หน้า 540-556.
97. สัมภาษณ์ นายไพบูลย์ ดิษยทัต และนายนคร สุขหงษ์ทอง.
98. สัมภาษณ์ นายนคร สุขหงษ์ทอง.
99. หนังสือพิมพ์สยามนิกร ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2489.
100. สัมภาษณ์ นายเอ๊ะ เก็น

101. สัมภาษณ์ นายนิต รัตรัตน์
102. สัมภาษณ์ นายเจิม จิตต์ปราชิต
103. เรื่องเดียวกัน
104. ช่างศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 310.
105. เรื่องเดียวกัน, หน้า 616-618. และแสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 391-393.
106. "รายงานของผู้กำกับการตำรวจจังหวัดสตูล ถึงผู้บังคับการเขต 9 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2498 เรื่อง โจรสลัดที่ปล้นในทะเลในเขตจังหวัดสตูล" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 376. และสัมภาษณ์ นายเจิม จิตต์ปราชิต
107. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
108. "คำให้การของนายเนียร ดวงพัตรา" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 760.
109. แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 427-430.
110. ช่างศักดิ์ आयुวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 638 และ "บันทึกของผู้คุมเสนอไปยังอธิบดีกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2488 แจ้งเรื่อง การกระทำโจรสลัดปล้นทรัพย์และฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 147.
111. "รายงานของผู้กำกับการตำรวจจังหวัดสตูล..." ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 365-367.
112. เรื่องเดียวกัน, หน้า 366.
113. "บันทึกของผู้คุม..." และ "บันทึกของข้าหลวงจังหวัดสตูล ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย วันที่ 17 พฤษภาคม 2489" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 139, 146, 188 และ 617.
114. "รายงานของผู้กำกับการตำรวจจังหวัดสตูล..." ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 362-364.

115. "บันทึกกลับของ พ.ต.อ.บรรจงศักดิ์ ชีพเป็นสุข ผู้บังคับการเขต 9 ถึงอธิบดีกรมตำรวจ รายงานเรื่องโจรสลัด" ใน ค่ำรบ นนทสุวรรณ, เมื่อสลัดครองตระรุเตาไปกวางเงาเที่ยวจีนแดง (สตูล : พิมพ์โรงพิมพ์เมืองสตูล, 2529) หน้า 53.
116. แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 77, 398, 403.
117. "รายงานของผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดสตูล..." ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 367.
118. "บันทึกกลับของ พ.ต.อ.บรรจงศักดิ์ ชีพเป็นสุข..." ใน ค่ำรบ นนทสุวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 55.
119. เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.
120. "หนังสือพิมพ์เอโก กาเซท ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2488 และหนังสือพิมพ์ซันเดย์ กาเซท ฉบับวันที่ 20 มกราคม 2489" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 418-422, 424-426.
121. "หนังสือของนายแสง ทิมทอง ข้าหลวงจังหวัดสตูล ถึงรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2489" ใน แสง ตุงคะบรรหาร, เรื่องเดิม, หน้า 616-621.
122. เجم จิตต์ปราณีต, เรื่องเดิม, หน้า 39-40.
123. "พระราชกฤษฎีกา ถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ได้หวงห้ามไว้ตามความต้องการของกรมราชทัณฑ์ ในท้องที่ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองจังหวัดสตูล พ.ศ.2517" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ลงวันที่ 19 เมษายน 2517, หน้า 36-38. และ "พระราชกฤษฎีกา กำหนดให้บริเวณที่ดินเกาะตระรุเตา เกาะอาดัง เกาะราวี และเกาะอื่น ๆ ในท้องที่ตำบล เกาะสาหร่าย อำเภอเมืองจังหวัดสตูล ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2517" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ลงวันที่ 19 เมษายน 2517, หน้า 39-41.